

JAARVERSLAG & JAARREKENING 2015

September 2016

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Bestuurlijke samenvatting	4
1.1	Inleiding	5
1.2	Leeswijzer	7
1.3	Samenstelling van het bestuur	9
1.4	Financieel resultaat 2015	11
1.5	Financiële samenvatting	15
Hoofdstuk 2	Programma's	16
Programma 1	Bestuur	17
Programma 2	Openbare orde en veiligheid	21
Programma 3	Beheer openbare ruimte	24
Programma 4	Economische zaken	29
Programma 5	Onderwijs en vrije tijd	33
Programma 6	Inkomensondersteuning	39
Programma 7	Sociaal domein	42
Programma 8	Duurzaamheid en milieu	46
Programma 9	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	50
Hoofdstuk 3	Paragrafen	56
3.1	Paragraaf Bedrijfsvoering	57
3.2	Paragraaf Financiering	61
3.3	Paragraaf Grondbeleid	65
3.4	Paragraaf Lokale heffingen	72
3.5	Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	75
3.6	Paragraaf Verbonden partijen	82
3.7	Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	101
Hoofdstuk 4	Jaarrekening	111
4.1	Balans per 31 december 2015	112
4.2	Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	114
4.3	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	115
4.4	Toelichting op de balans	119
4.5	Reserves en voorzieningen	126
4.6	Analyses	130
	Programma 1 Bestuur	131
	Programma 2 Openbare orde en veiligheid	134
	Programma 3 Beheer openbare ruimte	135
	Programma 4 Economische zaken	136
	Programma 5 Onderwijs en vrije tijd	137
	Programma 6 Inkomensondersteuning	139
	Programma 7 Sociaal domein	140
	Programma 8 Duurzaamheid en milieu	143
	Programma 9 Ruimtelijke ordening en huisvesting	144
4.7	Incidentele baten en lasten	146
4.8	Onvoorzien	149
4.9	Algemene dekkingsmiddelen	150
4.10	EMU saldo	151
	Vaststellingsbesluit	152
	Controleverklaring	153

Hoofdstuk 5	Bijlagen	154
5.1	Kerngegevens	155
5.2	Investeren met gemeenten (IMG)	156
5.3	Niet afgesloten investeringen van voorgaande jaren	157
5.4	Voortgang investeringen 2015	161
5.5	Ontwikkeling van de begroting 2015	165
5.6	Algemene uitkering	167
5.7	Specifieke uitkeringen (SISA)	169
5.8	Verantwoording fractieondersteuning	172

Hoofdstuk 1 Bestuurlijke samenvatting

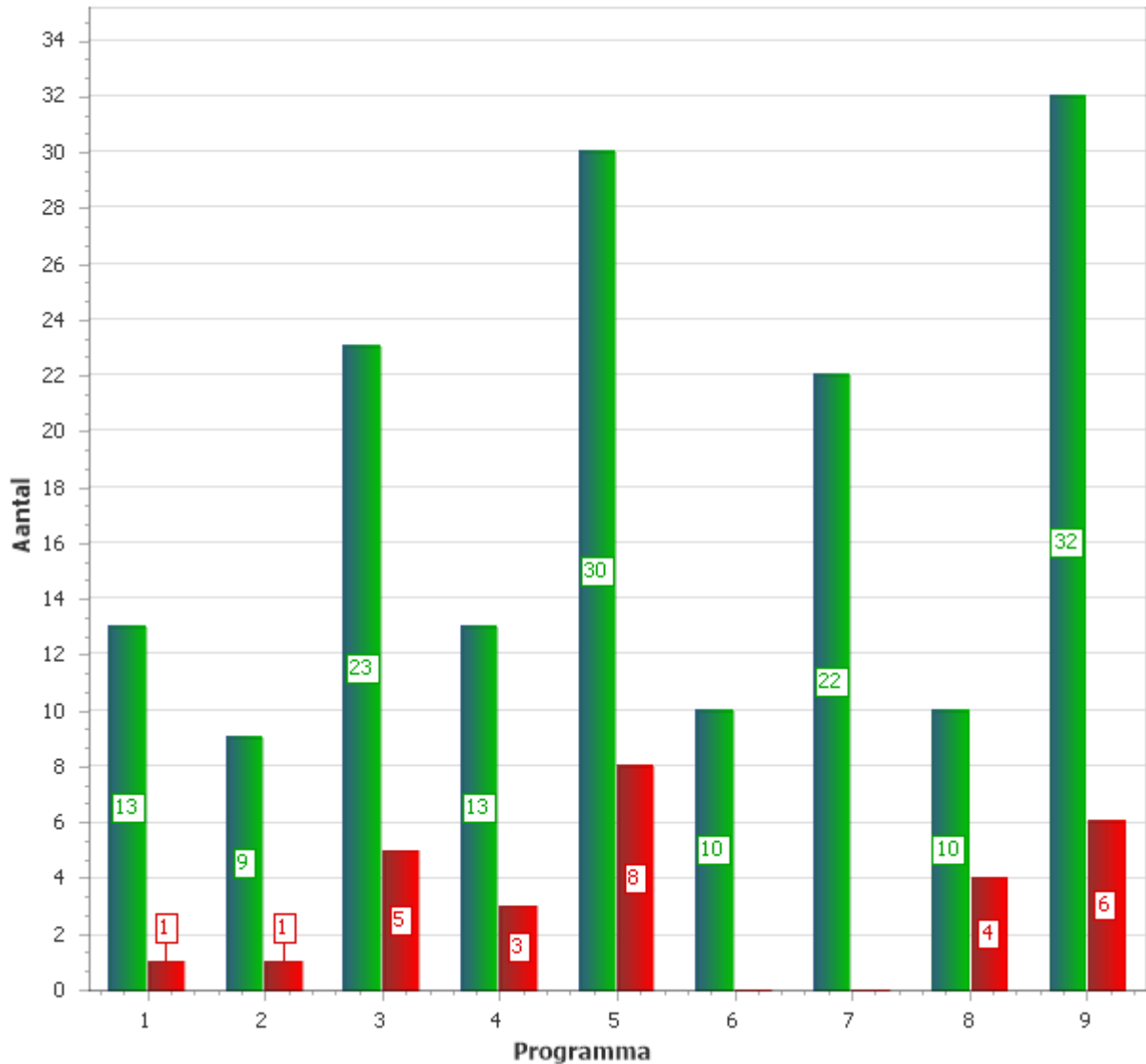
1.1 INLEIDING

Het jaarverslag geeft een terugblik op het jaar 2015. Het geeft inzicht in de prestaties die we als gemeente het afgelopen jaar hebben geleverd en de stappen die we hebben gezet in het bereiken van onze doelen zoals verwoord in de programmabegroting. Daarnaast geeft het inzicht in de financiële middelen die we hebben ingezet om dit alles mogelijk te maken. Met dit jaarverslag en de jaarrekening 2015 leggen we verantwoording af over het jaar 2015.

In 2015 zijn onder andere de volgende ontwikkelingen en prestaties actueel geweest in de gemeente Dalfsen:

- het eerste jaar van uitvoering geven aan de drie decentralisaties
- de grote projecten waaronder de Trefkoele⁺, voorbereidingen WOC Campus Nieuwleusen en ver(nieuw)bouw van Sporthal De Schakel;
- het Waterfront inclusief de Cichoreifabriek en de witte villa;
- samenwerking in de regio ;
- herontwikkeling Kroonplein;
- start centrum visie kern Dalfsen;
- de verbouwing van de ambtelijke organisatie.

Stand prestaties per programma

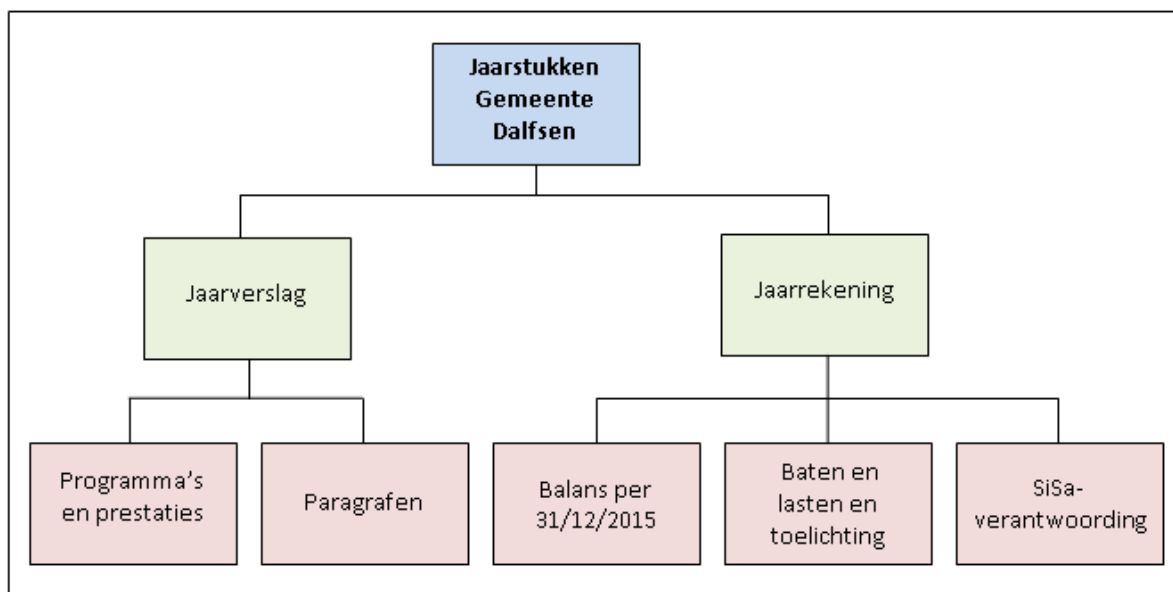

Groen betekent gerealiseerd, rood betekent niet gerealiseerd.

Dit geeft een totaalbeeld van de realisatie van de prestaties per programma. Per prestatie zijn de volgende elementen opgenomen: voortgang en geld. De optelsom van die twee elementen is weergegeven (per prestatie zijn er twee "vlakken" geteld).

Conclusie is dat veel prestaties daadwerkelijk in 2015 gerealiseerd zijn binnen de financiële ruimte van de begroting. Een aantal prestaties hebben een meerjarig karakter en lopen door in 2016.

1.2 LEESWIJZER

Hoofdstuk 1:
de bestuurlijke samenvatting. Hierin wordt op hoofdlijnen het resultaat over 2015 verklaard en de beleidsmatige verantwoording gegeven.

Hoofdstuk 2:
per programma wordt aangegeven welke prestaties we hebben gerealiseerd en welke niet. Wanneer er nog acties uit de jaarrekening 2014 open stonden dan wordt hier een update over gegeven.

Conform de 1ste en 2de bestuursrapportage maken we ook bij de jaarrekening gebruik van het stoplichtmodel.

●	prestatie is volledig gerealiseerd. Deze prestaties worden niet nader toegelicht
●	prestatie is niet of gedeeltelijk gerealiseerd. Deze prestaties zijn voorzien van een toelichting.

Aangezien het hier over de finale beoordeling van de realisatie van prestaties over 2015 gaat, is oranje komen te vervallen. Voor een prestatie die in enkele jaren gerealiseerd wordt, komt het voor dat deze voor het jaar 2015 wel gerealiseerd (dus groen) is, maar het percentage niet op 100% staat.

Bij het kopje 'Wat heeft het gekost?' wordt een tabel gepresenteerd met de financiële resultaten over het jaar 2015. In paragraaf 4.6 geven we een uitgebreide verschillenanalyse per programma vergezeld door verschillende financiële tabellen en grafieken. Doordat we werken met afrondingen op 1.000-tallen kunnen zich geringe afrondingsverschillen voordoen. In de jaarrekening 2015 is o.a. door wijzigingen in sociaal domein de programma indeling ten opzichte van de jaarrekening 2014 gewijzigd. In de vergelijkbaarheid bij de vraag 'Wat heeft het gekost' zijn de cijfers 2014 hierop aangepast. Totaal komt overeen zoals in de programma's 2015 is opgenomen.

programma		rek 2014	2014 in rek 2015	afwijking
5	lasten	-2.312	-12.364	10.052
	baten	66	307	-241
	saldo	-2.246	-12.057	9.811
6	lasten	-9.587	-3.602	-5.985
	baten	219	2.492	-2.273
	saldo	-9.368	-1.110	-8.258
	correctie i.v.m opheffing		-29	29
7	lasten	-14.170	-11.034	-3.136
	baten	7.076	4.582	2.494
	saldo	-7.094	-6.451	-642
8	lasten	-5.370	-4.410	-960
	baten	3.626	3.606	20
	saldo	-1.744	-804	-940
totaal saldo		-20.451	-20.451	-

* € 1.000

Hoofdstuk 3:

De paragrafen uit hoofdstuk 3 zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV). Deze paragrafen bevatten een dwarsdoorsnede over alle programma's van het jaarverslag, waarbij er wordt ingegaan op de relevante beleids- en beheeraspecten. Er wordt aangesloten bij de opzet van de paragrafen in de programmabegroting 2015 - 2018 vanuit de invalshoeken: bedrijfsvoering, financiering, grondbeleid, lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen en weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Hoofdstuk 4:

Dit hoofdstuk bevat de jaarrekening 2015 en bestaat uit de balans, een overzicht baten en lasten, een overzicht van de reserves en voorzieningen, analyses, incidentele baten en lasten, onvoorzien en algemene dekkingsmiddelen. Dit alles, waar nodig, aangevuld met een toelichting. Het onderdeel jaarrekening is het document waarop de accountant toetst en wordt gecompleteerd door het toevoegen van het vaststellingsbesluit. De controleverklaring van de accountant wordt u separaat toegezonden.

Conform het BBV vindt een vergelijking plaats tussen de begroting en de jaarrekening.

Het verschil tussen beide wordt voor een beter inzicht ingedeeld naar de volgende componenten:

- directe baten en lasten (hier heeft de budgethouder het meeste invloed op);
- toegerekende kapitaallasten (rente en afschrijving als gevolg van de investeringen);
- toegerekende uren (zijn een gevolg van diverse factoren en omstandigheden, zoals prioriteiten, ziekte, productie per afdeling, etc.);
- het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten (is verplicht op grond van het BBV);
- reservemutaties;
- gerealiseerd resultaat (is verplicht op grond van het BBV).

Op basis van deze vergelijking komen de verschillen per product naar voren.

Het gerealiseerde resultaat (dus na verrekening met eventuele reserves) is in feite het 'echte' saldo van een programma. Om een scala aan toelichtingen te voorkomen, is er voor gekozen per product alleen de verschillen groter dan € 25.000 van een verklaring te voorzien.

Hoofdstuk 5:

In het laatste hoofdstuk zijn tenslotte de verplichte bijlagen opgenomen. De bijlagen bestaan onder andere uit Single information Single audit (SiSa), de kerngegevens en Investeren met Gemeenten.

1.3 SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR

De gemeenteraad heeft in de gemeente Dalfsen 21 leden. Het college bestaat uit de burgemeester, de heer H.C.P. Noten en drie wethouders, de heer N.L. Agricola, de heer M.R.H.M. von Martels en de heer R.W.J. van Leeuwen. De gemeentesecretaris/algemeen directeur, de heer J.H.J. Berends is bij de vergaderingen van B&W aanwezig als secretaris en adviseur.

Samenstelling college van B&W

De samenstelling van ons college is als volgt:

v.l.n.r. wethouder Von Martels, wethouder Van Leeuwen, wethouder Agricola en burgemeester Noten

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester drs. H.C.P. Noten

Kabinet en representatie, dienstverlening algemene bestuurlijke aangelegenheden, openbare orde en veiligheid, rampenbestrijding, bestuurszaken en communicatie, privaatrechtelijke en juridische zaken, personeel en organisatie, strategische beleidsvorming, burgerzaken, internationale aangelegenheden, intergemeentelijke samenwerking, facilitaire zaken, informatievoorziening en automatisering, project WOC campus Nieuwleusen (in samenwerking met wethouder Van Leeuwen) en project Waterfront (in samenwerking met wethouder Van Leeuwen).

Wethouder N.L. Agricola

Economische zaken, agrarische zaken en plattelandsvernieuwing, openbare werken, beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen, milieu en duurzaamheid, afvalbeleid, integrale handhaving, ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, monumenten en archeologie.

Wethouder jhr. M.R.H.M. von Martels

Welzijn, jeugd(hulp), gehandicaptenbeleid, WMO, sport, sportaccommodaties (beheer), cultuur, maatschappelijk werk, volksgezondheid, recreatie en toerisme, onderwijs en educatie, coördinatie beleid kernen en project Ruimte voor de Vecht.

Wethouder drs. R.W.J. van Leeuwen

- Werkgelegenheid en participatie, waterbeleid en waterschap, financiën, planning en control, grondexploitaties, bedrijventerreinen, structuurvisies, energiebedrijven, werkvoorzieningschappen (WEZO/Larcom), verkeer en vervoer, project Waterfront (coördinerend; in samenwerking met burgemeester Noten), project WOC campus Nieuwleusen (coördinerend; in samenwerking met burgemeester Noten), project centrum invulling Hoonhorst, project Kroonplein en centrumvisie kern Dalfsen.

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad van Dalfsen heeft de volgende zetelverdeling:

Zetelverdeling	2014-2018
Gemeentebelangen	9
CDA	6
ChristenUnie	3
Partij van de Arbeid	1
D66	1
VVD	1
Totaal	21

Gemeentebelangen	Hans Ellenbroek, Evert Jan Hof, Gerard Jutten, Ingrid Kappert, Herman Kleine Koerkamp, Peter Meijerink, Jos Ramaker, André Schuurman en Inge Snijder
CDA	Arie Koetsier, Roel Kouwen, Theo Logtenberg, Betsy Ramerman, Janine Schiphorst en Jan Uitslag
ChristenUnie	Rietje Lassche, Anne Nijburg en Luco Nijkamp
Partij van de Arbeid	Johan Wiltvank
D66	Jan Rooijackers
VVD	Roelof Schuring

1.4 FINANCIËEL RESULTAAT 2015

In de primitieve begroting (boekwerk programmabegroting 2015) was een positief saldo geraamd van € 81.000. Door de financiële wijzigingen uit de bestuursrapportages 2015 en de gemeentefondscirculaires kwam de begroting na wijzigingen uit op € 108.000 positief.

In de tabel hierna is het financieel verloop in hoofdlijnen weergegeven.

Financieel verloop in hoofdlijnen	2015
Saldo programmabegroting 2015	81.000
Effect gemeentefonds septembercirculaire 2014	-65.000
Voorjaarsnota 2015	-142.000
Meicirculaire 2015	-498.000
1 ^{ste} bestuursrapportage 2015	55.000
Saldo na Voorjaarsnota incl. meicirculaire	-569.000
Nota reserves en voorzieningen	300.000
2 ^{de} bestuursrapportage 2015	149.000
Effect gemeentefonds septembercirculaire 2015	228.000
Verwacht saldo jaarrekening	108.000

(bedragen in euro's; - = nadeel)

Gedurende het jaar is de begroting enkele keren bijgesteld. In de 2de bestuursrapportage 2015 is een indicatie afgegeven van het jaarrekeningsaldo. Enkele incidentele voordelen/verschuivingen in het laatste kwartaal hebben geleid tot een positief resultaat van € 1.253.977. Een toename van € 1.146.000 ten opzichte van het geraamde resultaat.

In de tabel hieronder wordt de toename van € 1.146.000 verklaard. Voor een uitgebreidere analyse op de substantiële verschillen wordt verwezen naar paragraaf 4.6 van de jaarrekening.

Belangrijkste verklaringen	Bedrag
Vrijval voorzieningen	549.000
Voordeel Programma 7 decentralisaties	741.000
Armoede- en schuldenbeleid	-148.000
Saldo van kleine afwijkingen	4.000
Totaal	1.146.000

Onderbouwing:

Vrijval voorzieningen

Het saldo van de voorzieningen moet jaarlijks onderbouwd worden. Na het opstellen van deze onderbouwing zijn de voorzieningen mobiliteit en buitenruimte Trefkoele vrijgevallen omdat deze prestaties zijn afgerond. De minimum drempel van € 500.000 van de voorzieningen groot onderhoud gebouwen is conform de nota reserves en voorzieningen vrijgevallen.

Voordeel programma 7 sociaal domein

In de 2de bestuursrapportage zijn de ontwikkelingen binnen het sociaal domein beschreven. Door de grote onzekerheden is dit niet vertaald in financiële consequenties. In de jaarrekening komt het totaal van het programma uit op een voordeel van € 741.000. Hierbij moet opgemerkt worden dat de incidentele kosten voor de invoering van de drie decentralisaties niet ten laste van de reserve decentralisaties zijn gebracht. De reserve is gevormd voor de 'zachte landing' van de 3 decentralisaties. Voor een gedetailleerde analyse verwijzen wij u naar hoofdstuk 4.6 programma 7.

Armoede- en schuldenbeleid

In 2015 zijn 148 meer aanvragen ontvangen voor bijzondere bijstand dan voorgaande jaren. Er is veel leenbijstand verstrekt in verband met de instroom van nieuwkomers/statushouders. De statushouders ontvangen leenbijstand voor de inrichting van de woning.

Saldo van kleine afwijkingen

Het restantverschil van € 4.000 is het saldo van meerdere plussen en minnen.

Totaal overzicht van het gerealiseerde resultaat:

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2015 Begrotingsboek Saldo	Begroting 2015 (Na wijzigingen) Saldo	Realisatie 2015 Saldo	Vershil Begroting (Na wijz.) - Realisatie Saldo
Bestuur	21.804	21.326	21.878	553
Openbare orde en veiligheid	-2.295	-2.290	-2.180	111
Beheer openbare ruimte	-5.057	-5.153	-5.787	-634
Economische zaken	-47	-937	-339	598
Onderwijs en vrije tijd	-5.333	-9.751	-5.929	3.822
Inkomensondersteuning	-1.198	-1.289	-1.473	-184
Sociaal domein	-6.396	-6.614	-5.811	803
Duurzaamheid en milieu	-1.257	-1.446	-922	525
Ruimtelijke ordening en VHV	-1.597	-1.818	39	1.858
Saldo van baten en lasten	-1.378	-7.974	-524	7.451
Storting in reserves	-3.053	-1.816	-3.671	-1.855
Onttrekking aan reserves	4.512	9.898	5.449	-4.449
Resultaat	81	108	1.254	1.146

Resultaten grondexploitatie

Jaarlijks worden de grondexploitaties herzien en wordt de waardering van de NIEGG beoordeeld. Ook voor de MPG 2016 en de jaarrekening 2015 is dit gedaan. De gronden zijn einde 2015 getaxeerd. Hiermee is weer een goed beeld gekregen van de huidige waarde van de gronden die in het bezit zijn van de gemeente. De taxaties laten zien dat de waarde van de gronden niet verder dalen, maar dat ze stabiel blijven. Aangezien er wel rente is geboekt en er kosten zijn gemaakt is het noodzakelijk om enkele exploitaties af te boeken. In het boekjaar 2015 is er voor totaal € 334.000 afgeboekt.

Naast de afwaarderingen zijn er ook diverse grondexploitaties die in een afrondende fase zitten of waarvoor nagenoeg geen kosten meer gemaakt behoeven te worden. Op deze exploitaties kan een tussentijdse winst genomen worden. In totaal is er op drie complexen tussentijdse winst genomen voor totaal € 741.000. Daarnaast hebben er verkopen plaatsgevonden op NIEGG locatie. Het positief resultaat over deze verkopen bedraagt € 960.000.

Het totale resultaat over het boekjaar 2015 op de grondexploitaties bedraagt € 1.367.000.

Het resultaat is direct ten gunste van de algemene reserve grondexploitatie gebracht. De stand van de algemene reserve grondbedrijf is na verwerking van het resultaat 2015 € 3.989.829. In de paragraaf grondbeleid is de berekening van het benodigde weerstandsvermogen gemaakt, waarbij de stand van de reserve op € 1.869.000 uitkomt.

Voorgesteld wordt om algemene reserve grondexploitatie met € 2.120.829 vrij te laten vallen en te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.

Voorstellen tot budgetoverheveling van 2015 naar 2016

Onderstaande prestaties zijn in 2015 niet volledig gerealiseerd. Wij stellen voor om het totaal budget € 340.100 over te hevelen naar 2016*. Van dit bedrag kan € 324.100 vanuit de bestaande claims in de reserve worden voorzien. Voorgesteld wordt om € 16.000 voor het uitvoeren van de Woz-taken beschikbaar te stellen uit het jaarrekeningresultaat.

* Gebiedsgerichte projecten overhevelen naar 2017.

Onderwerp	bedrag	dekking in 2015
Speelplaatsen	20.000	reserve volkshuisvesting
Welkooplocatie / Vechtstraat	40.000	reserve volkshuisvesting
Gebiedsgerichte projecten	90.000	Alg.reserve reeds bestemd
Dorpsplein Oudleusen	24.000	reserve volkshuisvesting
Groenstructuurplan	37.000	Reserve herstructurering openbaar groen
Handhaving recreatiewoningen	74.000	Alg.reserve reeds bestemd
Woz-budget	16.000	exploitatie 2015
Archeologisch onderzoek	26.700	Alg.reserve reeds bestemd
Woonvisie	12.400	Alg.reserve reeds bestemd
totaal budgetoverheveling	340.100	

Onderbouwing:

Speelplaatsen

In 2015 zijn er een aantal participatietrajecten opgezet voor het herinrichten van speelplekken. Deze trajecten duren langer dan van te voren gepland en zijn in sommige gevallen nog niet afgerond. Het was niet mogelijk om de toestellen in 2015 te bestellen en te plaatsen. In 2016 worden de nog lopende participatietrajecten afgerond en worden de toestellen en valondergronden besteld en geplaatst.

Welkooplocatie / Vechtstraat

Zoals in de 2de bestuursrapportage is aangegeven, kon de inrichting van de openbare ruimte van het project Welkooplocatie / Vechtstraat niet meer in 2015 worden uitgevoerd. Het project is aanbesteed en is in maart 2016 uitgevoerd en gefactureerd.

Gebiedsgerichte projecten

Conform de 2de bestuursrapportage wordt het restant van het budget gebiedsgerichte projecten van 2015 als budgetoverheveling meegenomen bij de jaarrekening 2015. Het jaar 2015 is gebruikt voor het opstarten van de projecten LEADER en Ruimte voor de Vecht. Beide projecten gaan in 2016 van start. De projecten van Ruimte voor de Vecht hebben een looptijd tot en met 2017. Voorgesteld wordt om het restant 2015 van € 90.000 over te hevelen naar 2017.

Dorpsplein Oudleusen

Voor het realiseren van dorpsplein Oudleusen zijn voorbereidingen nodig. De voorbereidende werkzaamheden zijn in volle gang. Uitvoering van dit werk staat gepland in het tweede kwartaal 2016.

Uitvoering groenstructuurplan

In 2016 wordt expertise ingehuurd om het illegaal grondgebruik versneld aan te pakken (en te legaliseren)

Handhaving recreatiewoningen

Het budget handhaving op de permanente bewoning recreatiewoningen is voor 2015 en 2016 beschikbaar gesteld. Om op de ingezette lijn verder te kunnen, stellen we voor om € 74.000 in 2016 in te zetten.

WOZ-budget

Voor afhandeling van beroepszaken, bag-woz koppeling en bouwvergunningen en de overgang naar het GBLT wordt voorgesteld € 16.000 beschikbaar te stellen in 2016.

Archeologisch onderzoek Oosterdalfsen

Het betreft hier incidenteel budget dat specifiek door de raad in juni 2015 beschikbaar is gesteld voor de meerkosten en uitwerking van de opgravingen in Oosterdalfsen. Dit is in 2015 nog niet afgerond.

Woonvisie

Voor de realisatie van een nieuwe woonvisie (in 2015) is € 30.000 budget beschikbaar gesteld. Door vertraging in het proces vindt de afronding en vaststelling van de Woonvisie gemeente Dalfsen 2016-2020 plaats in het eerste halfjaar van 2016.

Voorstel tot vrijval reserve claims

Alle reserves zijn bij het opstellen van de jaarrekening geanalyseerd. Een aantal claims kunnen vrijvallen omdat de investering is afgerond of de prestaties is komen te vervallen.

Voorstel tot vrijval van reserve claims	bedrag
Algemene reserve reeds bestemd	118.321
Reserve brandweerkazerne Nieuwleusen	39.615
Reserve grote projecten	113.407
Reserve grote projecten Trefkoele	958.396
Totaal voorstel tot vrijval	1.229.739

De algemene reserve reeds bestemd kan vrijvallen doordat de projecten Frisse Scholen en Combinatiefuncties zijn afgerond en de kosten voor het openblijven van de consultatiebureaus in 2015 mee vielen.

De vrijval van de reserve brandweerkazerne Nieuwleusen heeft te maken met de gedeeltelijke overname door Veiligheidsregio IJsselland, waardoor een deel van de afschrijving plaatsvindt.

De vrijval van de reserve grote projecten komt door de afronding van het project Kulturhus Hoonhorst. In 2015 heeft de laatste verrekening plaatsgevonden. Nu kan de financiële afronding plaatsvinden.

De vrijval van de reserve grote projecten Trefkoele heeft te maken met de afronding van het project Trefkoele. Uw raad is in 2015 hierover al geïnformeerd.

In hoofdstuk 4.5 is een totaal overzicht van de reserves en voorzieningen weergegeven.

1.5 FINANCIËLE SAMENVATTING

Samengevat komen we tot het volgende voorstel: (bedragen zijn afgerond op € 1)

Op 30 mei 2016 heeft uw raad vooruitlopend op definitieve vaststelling besloten om:

1. In het kader van resultaatbestemming:

- een bedrag van € 16.000 uit het rekeningresultaat in te zetten voor de budgetoverheveling naar 2016, waar in 2015 geen dekking vanuit de reserve tegenover stond;
 - een bedrag van € 496.799 uit het rekeningresultaat te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.
2. Een bedrag van totaal € 340.100 als budgetoverheveling uit 2015, in te zetten in 2016 en één project in 2017. Hiervan is € 324.100 reeds als claim in de reserves vastgelegd.
 3. De algemene reserve grondexploitatie voor € 2.120.829 vrij te laten vallen en te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.
 4. Een totaal bedrag van € 1.229.739 aan resterende claims op de reserves te laten vrijvallen en te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.

Op 11 juli 2016 heeft uw raad besloten om:

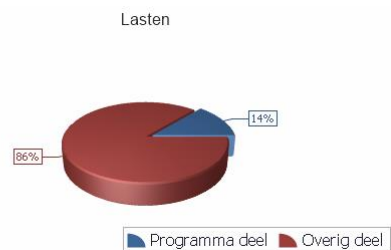
1. De definitieve jaarrekening 2015 vast te stellen;
2. Het rekeningresultaat van € 1.253.977 vast te stellen;
3. Gelet op de eerdere besluitvorming (waar reeds € 512.799 van het rekeningresultaat is bestemd) het resterende deel van € 741.178 uit het rekeningresultaat als volgt te bestemmen:
 - een bedrag van € 396.203 **vooralsnog** te storten in de reserve decentralisatie, zodat deze reserve gelijk is aan het oorspronkelijk beschikbare bedrag voor deze reserve;
 - een bedrag van € 344.975 te storten in een nieuwe reserve reeds bestemd in het sociaal domein en het college een plan te laten maken voor besteding in het sociaal domein, waaronder participatie/re-integratie en trajecten voor vergunninghouders.

Vervolgens komen we tot het volgende voorstel:

1. De definitieve jaarrekening 2015 inclusief accountantsverklaring vast te stellen (jaarrekening is ongewijzigd t.o.v. 11 juli jl.);
2. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen van de accountant;
3. Gelet op de eerdere besluitvorming (waar reeds het rekeningresultaat van € 1.253.977 is bestemd) een deel her te bestemmen:
 - Een bedrag van € 396.203 niet **vooralsnog** te storten in de reserve decentralisatie, maar te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.

Hoofdstuk 2 Programma's

PROGRAMMA 1 BESTUUR

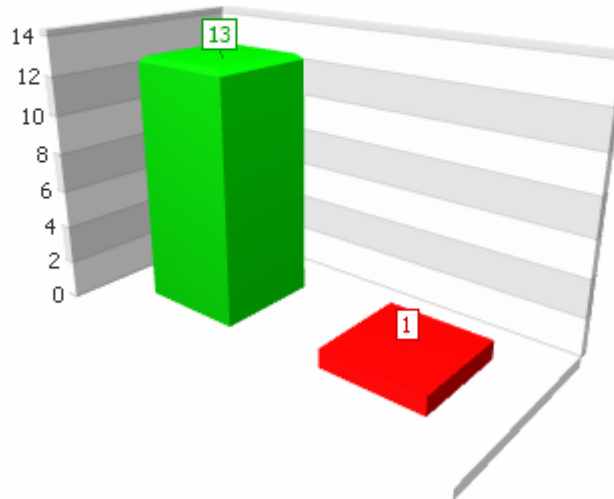
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden). In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de producten van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Noten	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuursorganen • Bestuursondersteuning B&W • Bestuurlijke Samenwerking • Burgerzaken • Vastgoedinformatie • Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(functie)
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none"> • Baten en lasten secretarieleges burgerzaken • Nutsbedrijven • Geldeningen en uitzettingen korter dan 1 jaar • Overige financiële middelen • Geldeningen en uitzettingen langer/gelijk aan 1 jaar • Uitkering Gemeentefonds • Algemene Baten en Lasten • Uitvoering Wet WOZ • Baten Onroerende-zaakbelasting gebruikers • Baten Onroerende-zaakbelasting eigenaren • Baten baatbelasting • Baten toeristenbelasting • Baten hondenbelasting • Baten precariobelasting • Lasten heffing en invordering gem. belastingen • Saldo van kostenplaatsen • Saldo van de rekening van baten en lasten • Resultaat

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
1.1	Burgerparticipatie			
	Het burgerpanel inzetten om input te krijgen van onze inwoners bij nieuwe projecten/beleidsontwikkelingen.		100%	
	Wij houden een klanttevredenheidsonderzoek.		100%	
	Inzet van social media (Twitter en Facebook) uitbreiden om met verschillende doelgroepen te communiceren.		100%	
	Opmerkingen, vragen en klachten via social media behandelen als bijvoorbeeld e-mail en telefonische contacten.		50%	
1.2	Jaarlijks een sluitende begroting			
	In 2015 wordt een nota reserves en voorzieningen vastgesteld.		100%	
	We zullen ons voorbereiden om vennootschapsbelasting per 1-1-2016 te hebben ingevoerd.		100%	
	Het verbetertraject planning en control afronden in 2015.		100%	

Toelichting afwijkingen

1.1	Burgerparticipatie
Prestatie:	Opmerkingen, vragen en klachten via social media behandelen als bijvoorbeeld e-mail en telefonische contacten.
Toelichting	We behandelen opmerkingen, vragen en klachten via social media wel af, maar deze worden nog niet officieel geregistreerd. Met de registratie willen we medio 2016 beginnen.

Burgerparticipatie

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Oordeel burger over informatie gemeente (voldoende en toegankelijk)	Waar staat je gemeente	7,3 (2009) rapport-cijfer	7,5	7,0
Aantal keren inzet burgerpanel	Programmaplan Dienstverlening	2 (2013)	2	3

Jaarlijks een sluitende begroting

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Positief begrotingsaldo	Begroting 2015	-	€ 81.000	€ 108.000

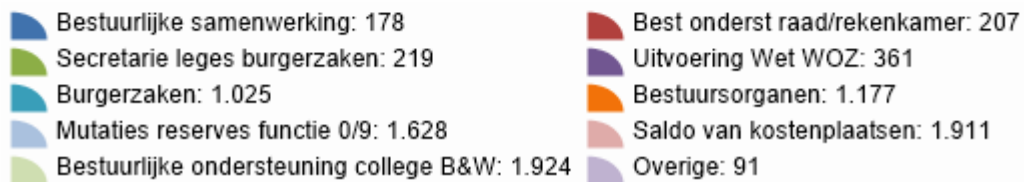
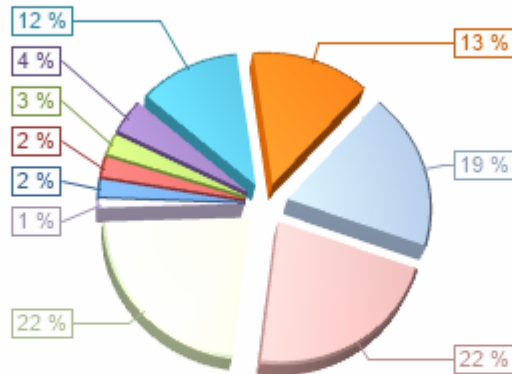
Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

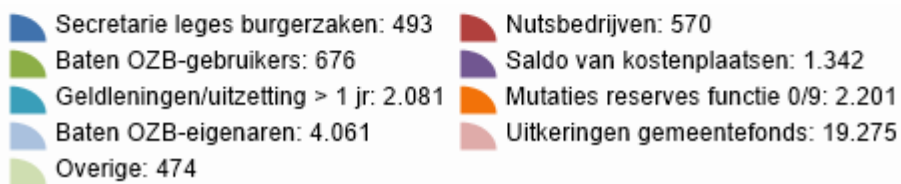
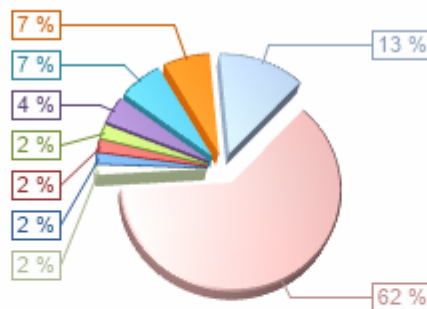
Programmaonderdeel	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief	Begroting 2015 (Na wijzigingen)	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-7.200	-6.403	-6.379	-7.094	-715
Baten	30.338	28.207	27.704	28.972	1.268
Saldo van baten en lasten	23.138	21.804	21.326	21.878	553
Stortingen in reserves	-2.488	-2.045	-1.486	-1.628	-143
Onttrekkingen aan reserves	2.218	1.976	2.245	2.201	-44
Resultaat	22.868	21.735	22.085	22.451	366

Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

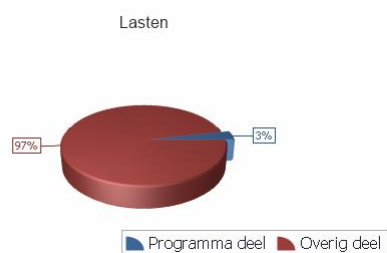
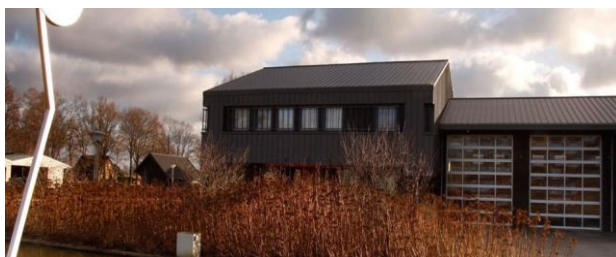
Lasten

Baten

PROGRAMMA 2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

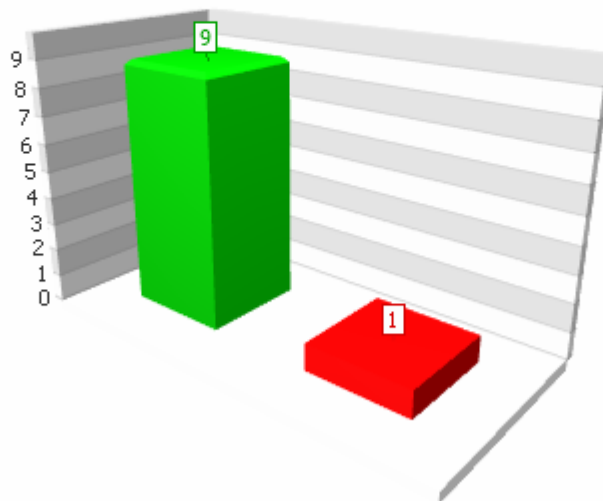
Het programma omvat het integrale veiligheidsbeleid waarin de gemeente een regierol vervult ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en burgers.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Noten

- Brandweer en Rampenbestrijding
- Openbare orde veiligheid

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
2.1	Integrale veiligheid			
	Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma integrale veiligheid (2015-2016), waarbij de prioriteit ligt bij woninginbraken, verkeersveiligheid en jeugd, alcohol en drugs.		100%	
	Wij handhaven het nulbeleid op de vestiging van coffeeshops.		100%	

2.2	Drank- en horecawet			
	Toezicht en handhaving op de uitvoering van de drank- en horecawet.		100%	
	De drank en horeca verordening evalueren.		100%	

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
2.3	Integrale veiligheid			
	Evaluatie hondenbeleid.		75%	

Toelichting afwijkingen

2.3	Integrale veiligheid
Prestatie:	Evaluatie hondenbeleid.
Toelichting	De evaluatie is in 2015 niet afgerond. Advies evaluatie hondenbeleid is in februari 2016 behandeld door het college.

Integrale veiligheid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Het aantal woninginbraken is in 2018 gedaald naar 50 (daling met 60%) ten opzichte van 2013	Gebiedsscan	125 inbraken (2013)	106 inbraken (daling met 15%)	46 inbraken (stand per 31-12-2015)

Aantal bestaat uit 34 inbraken, 8 inbraakpogingen en 4 insluipingen.

Toename van het extra hang- en sluitwerk	Veiligheidsmonitor 2017/2018	68% van de woningen is voorzien (2013)	1%	niet bekend
--	------------------------------	--	----	-------------

Pas bij de volgende Veiligheidsmonitor (2017/2018) kan worden bepaald of het percentage inwoners wat extra hang- en sluitwerk heeft geplaatst, is gestegen.

Drank- en horecawet

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal uitgevoerde controles	Drank- en horecaverordening	-	18	20
De omvang van de groep 16 - 23 jarigen die vaak en veel drinkt	Gezondheidsmonitor GGD	21% (2011)	< 17%	*

Cijfers niet bekend. Eerst volgende monitor volgt in het voorjaar van 2016.

De omvang van de groep 12 - 15 jarigen die alcohol drinkt	Gezondheidsmonitor GGD	11% (2011)	< 11%	*
---	------------------------	------------	-------	---

Cijfers niet bekend. Eerst volgende monitor volgt in het voorjaar van 2016.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief (Na wijzigingen)	Begroting 2015	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-2.152	-2.340	-2.345	-2.211	133
Baten	50	44	54	32	-23
Saldo van baten en lasten	-2.102	-2.295	-2.290	-2.180	111
Resultaat	-2.102	-2.295	-2.290	-2.180	111

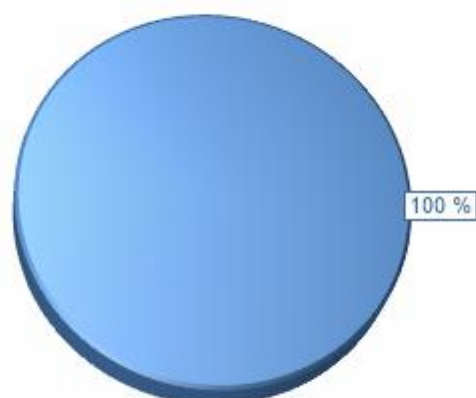
Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

Lasten

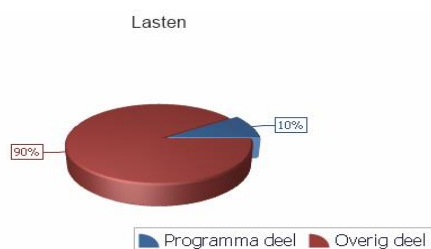
■ Openbare orde en veiligheid: 441
 ■ Brandweer en rampenbestrijding: 1.770

Baten

■ Openbare orde en veiligheid: 32

PROGRAMMA 3 BEHEER OPENBARE RUIMTE

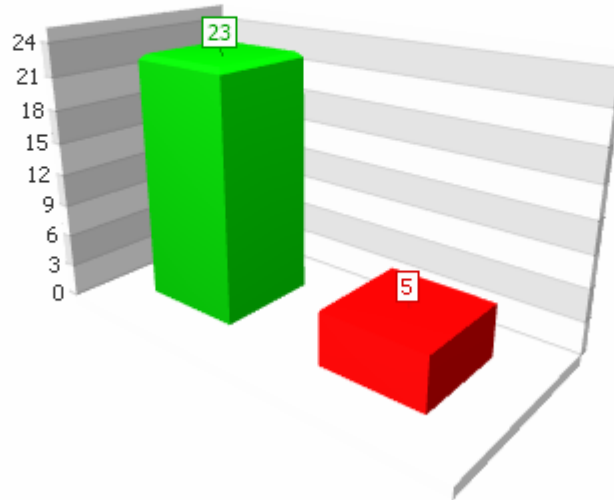
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma omvat de zorg voor de aanleg en het onderhoud van alle voorzieningen die in de openbare ruimte aanwezig zijn, zoals wegen, openbaar groen, speelplaatsen, volkstuinen, openbare verlichting en onderhoud gebouwen.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Agricola	<ul style="list-style-type: none">• Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen• Waterkering, afwatering e.d.• Openbaar groen• Kinderspeelplaatsen• Onderhoud gebouwen
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none">• Wegen, straten en pleinen en verkeersmaatregelen• Watergangen• Waterkering, afwatering e.d.
Portefeuillehouder Von Martels	<ul style="list-style-type: none">• Overige recreatieve voorzieningen

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
3.1	Mobiliteit			
	Actualiseren en uitvoering geven aan het GVVP.		75%	
3.2	Verkeersveiligheid			
	Inventariseren onveiligheidsgevoelens.		100%	
	De verbeteringen meenemen in het op te stellen gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP).		75%	
	De eigen buurt/straat veiliger maken door het inrichten van 30 km zones.		100%	
	Locaties waar ongevallen gebeuren veiliger inrichten		50%	
3.3	Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)			
	Vaststellen en uitvoeren nota integraal beheer openbare ruimte (IBOR).		75%	
3.4	Groenstructuurplan			
	Uitvoeren nota integraal beheer openbare ruimte (Groenstructuurplan)		100%	
	Uitvoeren projecten groenstructuurplan 2013-2017		75%	
3.5	Verkeer			
	Planvorming Rechterensedijk (station - bocht)		75%	
	Planvorming N35		50%	
	Planvorming N340		75%	
	Planvorming N377		75%	

Toelichting afwijkingen

3.2	Verkeersveiligheid
Prestatie:	Locaties waar ongevallen gebeuren veiliger inrichten
Toelichting	Korte termijn maatregelen kruispunt Buldersweg-Beatrixlaan zijn klaar. Aanpak voor de lange termijn en de financiering daarvan krijgen een plaats in het nieuwe Uitvoeringsprogramma GVVP.
3.3	Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)
Prestatie:	Vaststellen en uitvoeren nota integraal beheer openbare ruimte (IBOR).
Toelichting	Besluitvorming over het voor te stellen onderhoudsniveau vergt meer tijd dan voorzien.
3.4	Groenstructuurplan
Prestatie:	Uitvoeren projecten groenstructuurplan 2013-2017
Toelichting	Een aantal projecten uit het Groenstructuurplan is doorgeschoven naar 2016 in verband met vertraging doordat burgerparticipatie meer tijd en overleg heeft gekost. Als gevolg van de flora- en faunawetgeving zijn een aantal projecten verder in de tijd komen te staan (seizoensgebonden uitvoeringsmogelijkheid).

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
3.2	Openbare verlichting			
	Beheerplan opstellen		100%	
	Aanbesteding houden voor de uitvoering van het jaarlijks onderhoud en schadereparaties		100%	

Verkeersveiligheid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal als onveilig ervaren fietsroutes inventariseren (%veilig)	Bestuursprogramma	inventariseren	30%	100%

Inventarisatie is afgerond. De uitkomst via burgerpanel is dat van de in het bestuursprogramma genoemde routes alleen de Haersolteweg inderdaad als matig veilig wordt ervaren. Door de ondervraagden wordt die route als 51% veilig tot neutraal ervaren en voor het andere deel als onveilig. Voor de Oude Oever ligt het aandeel 'veilig-neutraal' hoger, namelijk op 89% en bij sportpark Heidepark op 74%. De scholierenroutes van en naar Zwolle en Nieuwleusen scoren alle (ruim) boven de 70%. De scores geven richting aan de prioritering van projecten voor fietsvoorzieningen in het nieuwe GVVP.

Optimaliseren van 30 km zones, jaarlijks 1 project (aantal)	Bestuursprogramma	-	1	1
---	-------------------	---	---	---

Alle gebieden in de gemeente die binnen de bebouwde kom liggen, ook de kleinere kernen en buurtschappen, zijn enkele jaren geleden ingericht als 30 km/urzones. Vanuit het landelijke programma Duurzaam Veilig is dat op een sobere manier gebeurd. Nu de zones enkele jaren functioneren, wordt duidelijk waar iets meer dan die sobere inrichting gewenst is. Daarom staat in het Uitvoeringsprogramma GVVP jaarlijks een project 'Optimalisatie Duurzaam Veilig' opgenomen. In 2015 zijn er snelheidsremmende maatregelen op de Beatrixlaan in Nieuwleusen gekomen.

Minder ongevallen (% daling)	GVVP en streefaantal 2020 Nota Mobiliteit	Langjarige cijfers	5%	- *
------------------------------	---	--------------------	----	-----

*De landelijke ongevallenregistratie door politie is verbeterd. Hierdoor zijn meer ongevallen in de boeken gekomen dan voorgaande jaren. Ook in onze gemeente is dat effect zichtbaar. Het aantal ongevallen is in 2014 (= meest recente jaarcijfer) ten opzichte van 2009 namelijk met zo'n 2% gestegen. De beoogde daling van 5% (werkelijke ongevallen) is hierdoor in cijfers niet gehaald. De inzet op preventie, vanuit het Actieplan Verkeersveiligheid, laat zich moeilijk vertalen in percentages 'ongevallen die voorkomen zijn'. Vanwege het externe effect van de ongevallenregistratie is de score geen aanleiding voor een wijziging van het verkeersbeleid.

Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Beeldkwaliteit (% dat voldoet)	N.v.t.		n.t.b.	n.t.b.

Groenstructuurplan

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Centrumzone en bijzondere elementen, beeldkwaliteit A (% dat voldoet)	PlanTerra rapportage	66%	66%	66%
Woonzones en bedrijventerreinen, beeldkwaliteit B (% dat voldoet)	PlanTerra rapportage	93%	93%	93%
Uitvoering projecten GSP 2013 - 2017 (% uitgevoerd)	GSP 2013 - 2017	20%	45%	40%

Een klein deel van de projecten uit 2015 wordt doorgeschoven naar 2016.

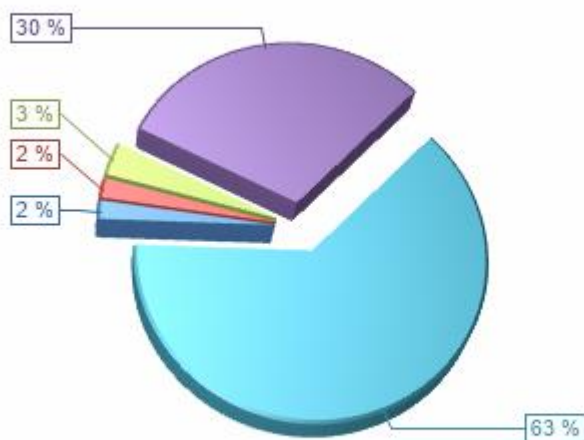
Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

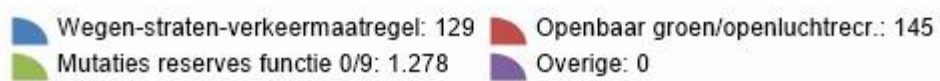
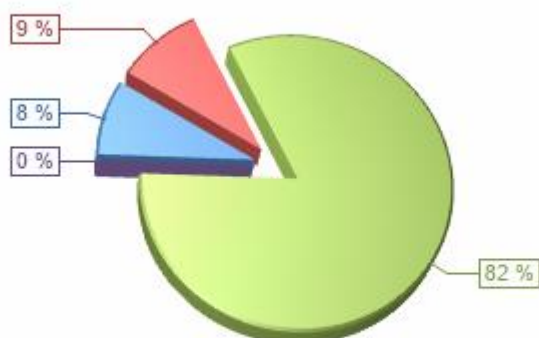
Programmaonderdeel	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief	Begroting 2015 (Na wijzigingen)	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-5.736	-5.150	-5.350	-6.061	-711
Baten	241	92	197	274	77
Saldo van baten en lasten	-5.495	-5.057	-5.153	-5.787	-634
Stortingen in reserves	-53	0	-47	-111	-64
Onttrekkingen aan reserves	827	407	658	1.278	620
Resultaat	-4.721	-4.651	-4.542	-4.620	-78

Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

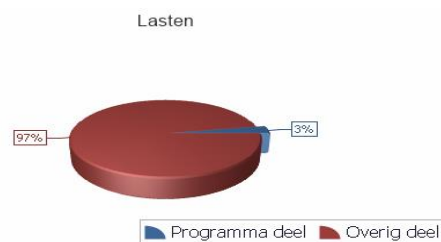
Lasten

Baten

PROGRAMMA 4 ECONOMISCHE ZAKEN

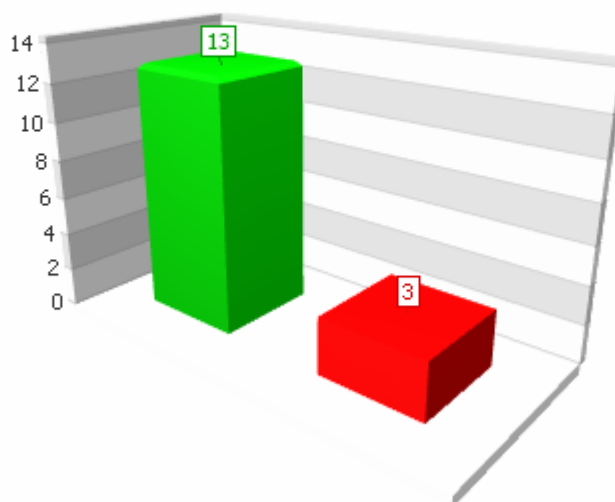
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma omvat de activiteiten die betrekking hebben op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestingen en de ambulante handel.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Agricola	<ul style="list-style-type: none">• Handel, ambacht en industrie• Economische Ontwikkeling en Beleid
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none">• Baten marktgeden• Bouwgrondexploitatie Bedrijventerreinen

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
4.1	Een lokale vitale economie			
	Onderzoek doen naar stimuleringsmogelijkheden voor startende ondernemers. Een starterslening is een voorbeeld.		50%	
	Vergroting en/of verbreding van agrarische bedrijven niet belemmeren.		100%	
	Evaluatie en actualisatie nota economisch beleid.		100%	

4.2	Ondernemersklimaat			
	Eerst via overleg (freeriders alsnog overhalen vrijwillig mee te doen), daarna het realiseren van gemeentelijke regelgeving via een door de gemeenteraad vast te stellen verordening (belastingmaatregel).		50%	
	Bedrijfsbezoeken door het college van B&W.		100%	

Toelichting afwijkingen

4.1	Een lokale vitale economie
Prestatie:	Onderzoek doen naar stimuleringsmogelijkheden voor startende ondernemers. Een starterslening is een voorbeeld.
Toelichting	Volgens aangepaste planning komt het onderwerp stimuleringsmogelijkheden voor startende ondernemers in de maand mei aan de orde.

4.2	Ondernemersklimaat
Prestatie:	Eerst via overleg (freeriders alsnog overhalen vrijwillig mee te doen), daarna het realiseren van gemeentelijke regelgeving via een door de gemeenteraad vast te stellen verordening (belastingmaatregel).
Toelichting	Volgens aangepaste planning is het onderwerp regelgeving freeriders in de maand maart 2016 aan de orde geweest.

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
4.1	Vestigingsmogelijkheden voor bedrijven			
	Afronding bestemmingsplanprocedure uitbreiding bedrijventerrein 't Febriek, deelgebied Stappenbelt inclusief zuidelijke aantakking N348		50%	
	Gronduitgifte De Grift, 't Febriek		100%	
	Herinrichting Kroonplein		75%	

Toelichting afwijkingen

4.1	Vestigingsmogelijkheden voor bedrijven
Prestatie:	Afronding bestemmingsplanprocedure uitbreiding bedrijventerrein 't Febriek, deelgebied Stappenbelt inclusief zuidelijke aantakking N348
Toelichting	Planprocedure is eind 2014 niet afgerond in verband met het nog niet bereiken van overeenstemming met een van de grondeigenaren. De onderzoeken voor het bestemmingsplan zijn afgerond. Publicatie en informatiebijeenkomst over het stedenbouwkundig plan heeft plaatsgevonden. Start van de formele procedure van het voorontwerp bestemmingsplan 't Febriek, deelgebied Stappenbelt (waarin de aansluiting met de N348 ook wordt geregeld) werd verwacht in oktober 2015. Dit is niet gehaald vanwege stagnatie in grondverwerving. In concept is overeenstemming bereikt met de eigenaar, wat nu definitief wordt gemaakt. Mitigatieplan flora en fauna voor ontheffing is gereed. Aanvraag wordt voorbereid. Parallel hieraan is een vergunning aangevraagd in het kader van de natuurbeschermingswet. Vaststelling bestemmingsplan volgt in principe in de raad van september 2016 bij een spoedig verloop van de procedure.

Een lokale vitale economie

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Werkgelegenheid	Lisa	9.836 (2013)	9.870	10775*

*Stand per april 2015. In december 2014 was dit 10.290

Werkzoekenden	UWV	737 (2014)	690	661
---------------	-----	------------	-----	-----

Stand per november 2015

Uitgifte aantal ha per jaar	Gemeente/particulier	0 (1-1-2014)	0.5	2
-----------------------------	----------------------	--------------	-----	---

Er zijn 2 kavels (0,84 ha) op het bedrijfsterrein de Griff III in Nieuwleusen verkocht. Er is 1 kavel (1,15 ha) op het bedrijfsterrein Parallelweg in Lemelerveld verkocht.

Ondernemersklimaat

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal freeriders die niet bijdragen verminderen		Inventarisatie	-10%	nb

Exacte stand op dit moment nog niet te geven.

Aantal bedrijfsbezoeken		2014	18	14
-------------------------	--	------	----	----

Er zijn minder bedrijfsbezoeken geweest dan gepland. Wel werd er meer tijd besteed per bedrijfsbezoek.

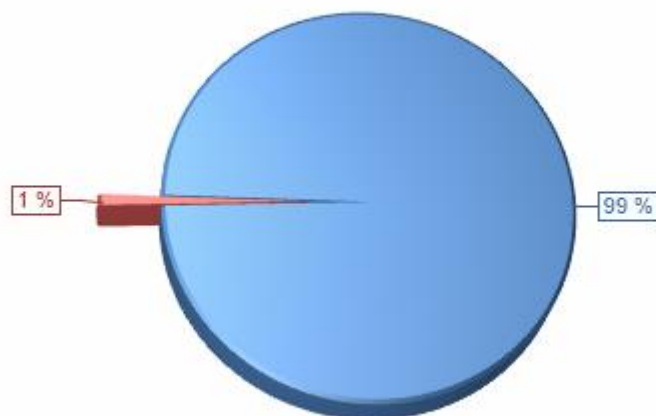
Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief (Na wijzigingen)	Begroting 2015	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-1.107	-729	-1.649	-1.881	-232
Baten	20	682	712	1.542	830
Saldo van baten en lasten	-1.087	-47	-937	-339	598
Stortingen in reserves	0	0	0	-17	-17
Onttrekkingen aan reserves	951	0	600	236	-364
Resultaat	-136	-47	-337	-120	217

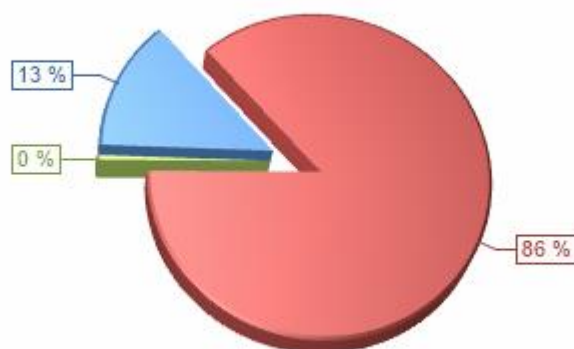
Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

Lasten

Handel-ambacht-industrie: 1.881 Overige: 17

Baten

Mutaties reserves functie 0/9: 236 Handel-ambacht-industrie: 1.534 Overige: 8

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS EN VRIJE TIJD

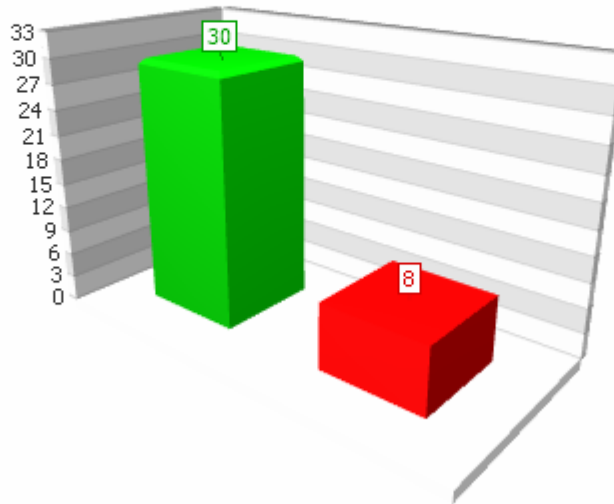
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid, waarbinnen aandacht wordt besteed aan de zorg voor onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, schoolbegeleiding, logopedie, volwasseneneducatie en afspraken in de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Ook leefbaarheid en vrije tijd vallen binnen dit programma. Er wordt ingezet op goede voorzieningen in de gemeente wat de leefbaarheid bevordert. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke voorzieningen, maar ook de kracht van de samenleving is een belangrijk uitgangspunt. Sport en sportbeleving, cultuur maar ook recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers op het gebied van onderwijs en vrije tijd.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Von Martels	<ul style="list-style-type: none"> • Basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting • Basisonderwijs, onderwijshuisvesting • Voortgezet onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting • Voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting • Gemeenschappelijke baten/lasten van het onderwijs • Leerplicht • Leerlingenvervoer • Volwasseneneducatie • Openbaar bibliotheekwerk • Vormings- en ontwikkelingswerk • Cultuurondersteunende activiteiten • Sport • Groene sportvelden en terreinen • Kunst • Recreatie en toerisme • Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none"> • Multifunctionele accommodaties

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
5.1	Beweging en sporten			
	Breder inzetten van de buurtsportcoaches en de ambassadeurs van het Jeugdsportfonds.		100%	
	Onderzoek doen naar besparing op de energielasten en/of het opwekken van eigen energie bij de zwembaden.		100%	
5.2	Voorzieningenniveau in de kernen			
	In 2015 een inventarisatie maken van de voorzieningen in de kernen. Deze inventarisatie gebruiken we voor het in 2016 opstellen van een integrale visie op de leefbaarheid per kern.		0%	
	Vergunningsprocedures verkorten, flexibele verkaveling.		100%	
5.3	Recreatie en toerisme			
	Onderzoek doen naar het vergroten van de natuurbeleving van de Vecht.		100%	
	Het aanbrengen van uitgekende voorzieningen in of nabij de Vecht.		100%	
	Verder ontwikkelen en duidelijk aangeven van Vechtdalbrede toeristische routes.		50%	
	Uitwerking bestuurlijke agenda Vechtdal (Vechtdalkompas: visie op voeding, zorg, verblijf, water en organisatie)		100%	

Toelichting afwijkingen

5.2	Voorzieningenniveau in de kernen
Prestatie:	In 2015 een inventarisatie maken van de voorzieningen in de kernen. Deze inventarisatie gebruiken we voor het in 2016 opstellen van een integrale visie op de leefbaarheid per kern.
Toelichting	De gemeente heeft meegedaan aan een subsidietender van Stimuland, waarmee invulling zou worden gegeven aan de inventarisatie. De subsidieaanvraag is niet gehonoreerd door de provincie. In april 2016 hebben wij uw commissie geïnformeerd over de processtappen om voor dit thema aan te sluiten bij de implementatie van de Omgevingswet.

Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
-----------------------------	-----------	---	------

5.2	Lokale Educatieve Agenda			
	Aansluiting maken tussen de zorgstructuur in het onderwijs (Passend Onderwijs) en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).		100%	

6.1	Bibliotheken			
	De bibliotheek maakt een plan van aanpak voor de samenwerking met het primair onderwijs.		100%	
	De bibliotheek heeft een leidende rol in de ontwikkeling van de gezamenlijke programmering in Kulturhus Trefkoele+ in Dalfsen.		100%	

6.4	Cultuurarrangement			
	Opzetten van een organisatiestructuur rondom het cultuurarrangement.		0%	

6.5	Vrijwilligerswerk			
	Een nieuw vrijwilligersbeleid ontwikkelen en opstellen.		100%	

6.6	Welzijn- en sportaccommodaties			
	Afronding werkzaamheden middengebied Nieuwleusen: accommodatie d' Ommerdieck.		25%	
	Nadere uitwerking plannen Schakel Nieuwleusen (projectfase 1); als onderdeel van kulturhus-concept Nieuwleusen.		100%	

6.7	Sport			
	Het herbestemmen van de beschikbare middelen voor de sportsubsidie voor mensen met een beperking.		75%	
	Uitvoering nota sport- en beweegbeleid.		75%	

7.4	Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en peuterspeelzaalwerk			
	Bestuurlijke afspraken rondom VVE (vastgelegd in de Lokaal Educatie Agenda) met betrokken organisaties verder uitwerken en regie voeren op de uitvoering daarvan.		75%	
	Landelijke plannen rondom voorschoolse voorzieningen vertalen in lokaal beleid.		0%	

Toelichting afwijkingen

6.4	Cultuurarrangement
Prestatie:	Opzetten van een organisatiestructuur rondom het cultuurarrangement.
Toelichting	Vanuit de toeristische en culturele partners blijkt er geen behoefte aan een structureel overleg rondom cultuur en toerisme.

6.6	Welzijn- en sportaccommodaties
Prestatie:	Afronding werkzaamheden middengebied Nieuwleusen: accommodatie d' Ommerdieck.
Toelichting	Korfbalvereniging d'Ommerdieck is niet langer betrokken bij de ontwikkelingen voor het middengebied Nieuwleusen en is in overleg met SV Nieuwleusen over nieuwe gezamenlijke accommodatie.

6.7	Sport
Prestatie:	Het herbestemmen van de beschikbare middelen voor de sportsubsidie voor mensen met een beperking.
Toelichting	De conceptnotitie sporten met een beperking ligt ter inspraak voor.

Prestatie:	Uitvoering nota sport- en bewegbeleid.
Toelichting	Niet alle voorziene actiepunten t/m 2015 zijn uitgevoerd.

7.4	Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en peuterspeelzaalwerk
Prestatie:	Bestuurlijke afspraken rondom VVE (vastgelegd in de Lokaal Educatie Agenda) met betrokken organisaties verder uitwerken en regie voeren op de uitvoering daarvan.
Toelichting	Er zijn goede stappen gezet in de overdracht van de voorschool naar de basisschool, die inmiddels naar tevredenheid verloopt. Ook zijn de VVE-plaatsen uitgebreid en worden meer doelgroepkinderen geïndiceerd en toegeleid naar een VVE-plaats. Bijna alle kinderdagverblijven en peuterspeelzalen gaan werken met een kindvolgsysteem. Wat niet van de grond is gekomen, zijn de afspraken met schoolbesturen over de resultaten van vroegschoolse educatie. De samenwerking met basisonderwijs heeft zich het afgelopen jaar vooral gericht op het passend onderwijs en de jeugdhulp. Bestuurlijke afspraken over VVE hadden onvoldoende prioriteit.

Prestatie:	Landelijke plannen rondom voorschoolse voorzieningen vertalen in lokaal beleid.
Toelichting	We wachten nog steeds op de brief van de minister over de toekomst van het peuterwerk en de daarbij behorende financiële gevolgen. Hierna zal de beleidsvorming gaan starten. Vast staat wel dat het nieuwe beleid uiterlijk 1 januari 2018 uitgevoerd moet gaan worden.

Beweging en sporten

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (12 t/m 15 jaar)	Gezondheidsatlas GGD	89% (2011)	89%	geen nieuwe gegevens
Maakt onderdeel uit van GGDmonitor jeugd. Verwachting is dat resultaten nieuwe monitor jeugd in 2016 bekend zijn.				
Voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (16 t/m 23 jaar)	Gezondheidsatlas GGD	49% (2011)	49%	geen nieuwe gegevens
Maakt onderdeel uit van GGDmonitor jeugd. Verwachting is dat resultaten nieuwe monitor jeugd in 2016 bekend zijn.				
Voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (65 en ouder)	Gezondheidsatlas 2015	64% (2011)	64%	geen nieuwe gegevens
Maakt onderdeel uit van GGDmonitor ouderen. Verwachting is dat resultaten nieuwe monitor ouderen eind 2016 bekend worden.				

Voorzieningenniveau in de kernen

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Voorzieningen in de kernen op niveau houden of brengen			Inventarisatie	niet uitgevoerd

Recreatie en toerisme

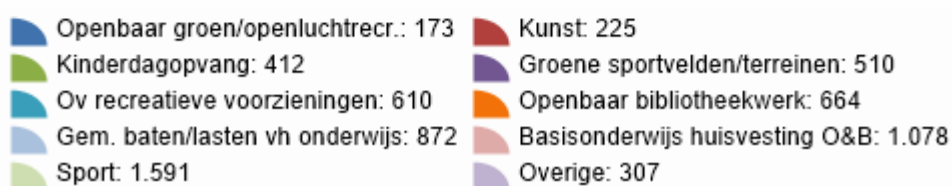
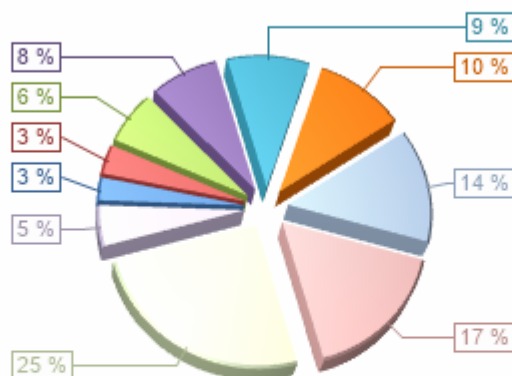
Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal werkzame personen in de sector	Lisa/Biro	802 (2012)	835	959*
* Dit betreft het aantal per april 2015.				
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	Gemeente	172.000 (2012)	175.000	170.463

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief	Begroting 2015 (Na wijzigingen)	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-12.364	-5.819	-10.105	-6.366	3.738
Baten	307	486	354	438	84
Saldo van baten en lasten	-12.057	-5.333	-9.751	-5.929	3.822
Stortingen in reserves	0	-46	-46	-75	-29
Onttrekkingen aan reserves	0	250	4.608	643	-3.964
Resultaat	-12.057	-5.129	-5.189	-5.361	-171

Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

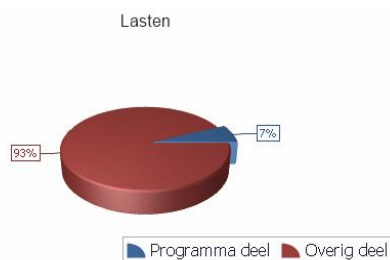
Lasten

Baten

PROGRAMMA 6 INKOMENSONDERSTEUNING

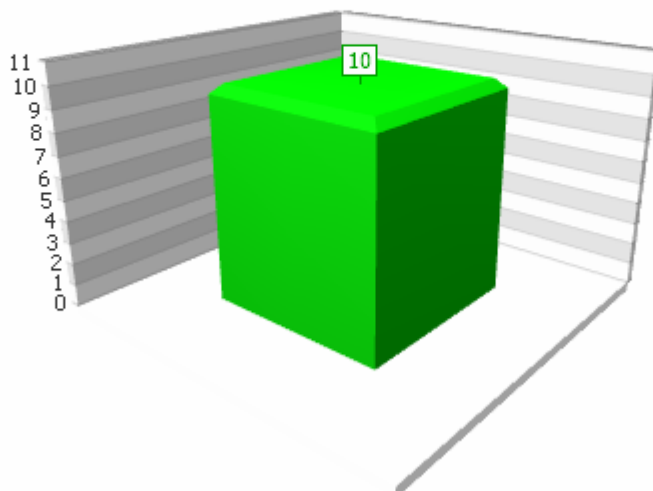
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma omvat bijstandsverlening, minimabeleid, schuldhulpverlening en vreemdelingen/inburgering nieuwkomers. Allen gericht op inkomensondersteuning.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Von Martels	<ul style="list-style-type: none">• Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen- en subsidie• Overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk• Gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid• Vreemdelingen
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none">• Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
6.1	Bijstandsverlening			
	Re-integratie. Projecten opzetten om mensen met een WWB-uitkering aan betaald werk te helpen.		100%	
	Handhaving. Door middel van goede voorlichting en controle uitkeringen verstrekken aan diegenen die er echt op zijn aangewezen.		100%	
6.2	Armoedebeleid en schuldhulpverlening			
	Subsidiëring preventie schuldhulpverlening (bureau Stap 1).		100%	
	Subsidiëring vereniging Humanitas (thuisadministratie; begeleiding bij financiële zaken m.b.v. vrijwilligers).		100%	
	Subsidiëring van de GKB (bij schuldsaneringen en budgetbeheer).		100%	

Bijstandsverlening

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal WWB cliënten	Eigen administratie	170	180	205

Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal intakes schuldhulpverlening GKB	Eigen administratie/informatie GKB Drenthe	5	5	32

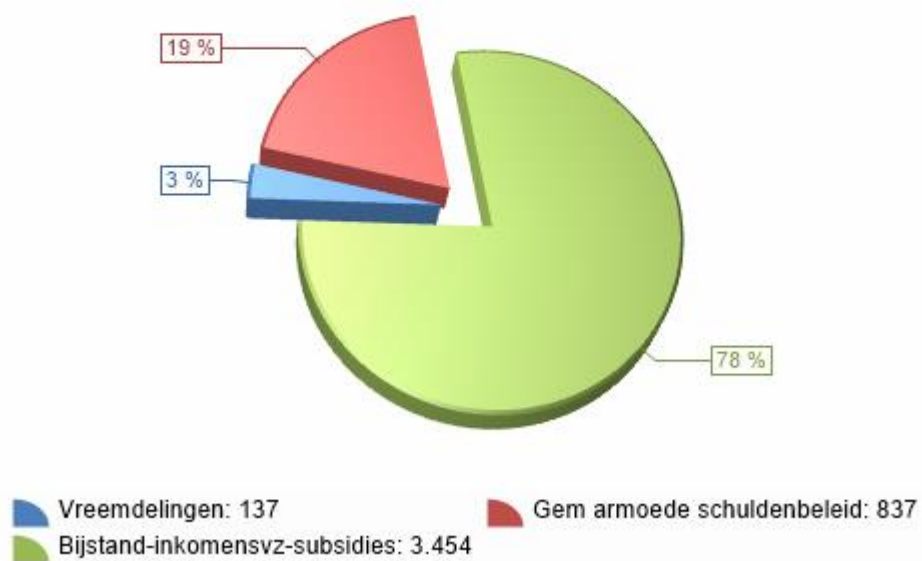
Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

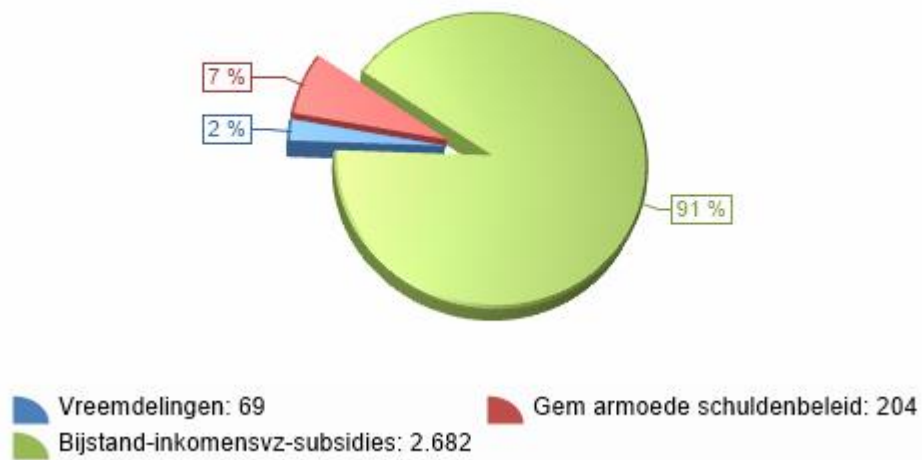
Programmaonderdeel	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief	Begroting 2015 (Na wijzigingen)	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-3.602	-3.215	-4.195	-4.428	-233
Baten	2.492	2.017	2.906	2.955	49
Saldo van baten en lasten	-1.110	-1.198	-1.289	-1.473	-184
Stortingen in reserves	-50	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	6.743	0	10	0	-10
Resultaat	5.583	-1.198	-1.279	-1.473	-194

Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

Lasten

Baten

PROGRAMMA 7 SOCIAAL DOMEIN

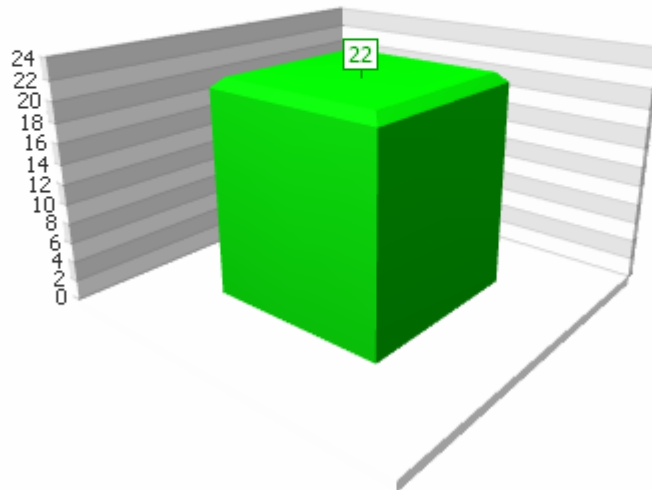
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma omvat het sociale domein. Wat wetgeving betreft wordt met name gedoeld op de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook het jeugd- en jongerenwerk en het welzijnswerk zijn onderdeel van dit programma.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Von Martels	<ul style="list-style-type: none"> • Maatwerkvoorzieningen Natura materieel Wmo • Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel Wmo • Opvang en beschermd wonen Wmo • Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo • Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd • Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd • PGB Wmo en Jeugd • Eigen bijdragen algemene voorzieningen Wmo en Jeugd • Individuele voorzieningen Natura Jeugd • Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd • Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd • Openbare gezondheidszorg • Centra voor jeugd en gezin (jeugdgezondheidszorg)
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none"> • Sociale werkvoorziening • re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet • Integratie-uitkering sociaal domein

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
7.1	Uitvoering decentralisaties			
	Zowel bij het stellen van kaders als bij de uitvoering zien we een belangrijke rol weggelegd voor onze inwoners, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven. Er moet ruimte zijn voor ideeën vanuit het veld (bottom up benadering/burgerparticipatie).		100%	
	Starten van een Participatieraad.		100%	
	Uw raad krijgt eens per kwartaal een voortgangsrapportage met hierin de stand van zaken, de planning c.q. het stappenplan, de knelpunten, risico's en de momenten van betrokkenheid van de raad. Ook de actuele financiële situatie en vooruitblik worden hierin opgenomen.		100%	
	Per decentralisatie maken we een duidelijk Programma van Eisen, waarbij de kaders uit de hiervoor genoemde Decentralisatienota leidend zijn.		100%	
	Uitvoering geven aan de beleidsnota "Meedoen en Verbinden; nieuwe taken in het sociaal domein".		100%	
7.2	Participatiewet			
	Om zo veel mogelijk werkzoekenden/uitkeringsgerechtigden via werk te laten participeren in de samenleving wordt een veelheid aan instrumenten ingezet: loonkostensubsidie, begeleiding op de werkplek, detacheringen, werken met behoud van uitkering.		100%	
	De instroom in de sociale werkvoorziening stopt per 1 januari 2015. Daarvoor in de plaats worden banen met loonkostensubsidie gecreëerd. Het doel is om het aantal banen (met loonkostensubsidie) gelijk te houden met het huidige aantal WSW-dienstverbanden.		100%	

7.3 Tegengaan van eenzaamheid en contact met de gemeente			
Voortzetten van de, succesvol gebleken, methode van de zgn. "keukentafel" gesprekken.		100%	
Ondersteuning bieden aan inwoners die moeilijkheden ondervinden bij het zelfstandig wonen of meedoen in de samenleving.		100%	
Het 'meedoen' – zoals beoogd in het Wmo beleidsplan – stimuleren wij ook bij het overgaan van de AWBZ-begeleiding naar de Wmo.		100%	
Invoeren sociale kernteams.		100%	

Tegengaan van eenzaamheid en contact met de gemeente

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Tevredenheid over contact met gemeente	Klanttevredenheidsonderzoek	7,8	> 7,5	n.v.t.

In de Wmo 2015 is bepaald dat de gemeente jaarlijks de ervaring van cliënten inzichtelijk moet maken. Wij sluiten daarvoor aan bij richtlijnen voor indicatoren die door het ministerie worden opgesteld. Deze zijn over 2015 nog niet bekend.

Percentage klanten dat (zeer) tevreden is over de voorgestelde oplossing	Klanttevredenheidsonderzoek	97%	> 95%	n.v.t.
--	-----------------------------	-----	-------	--------

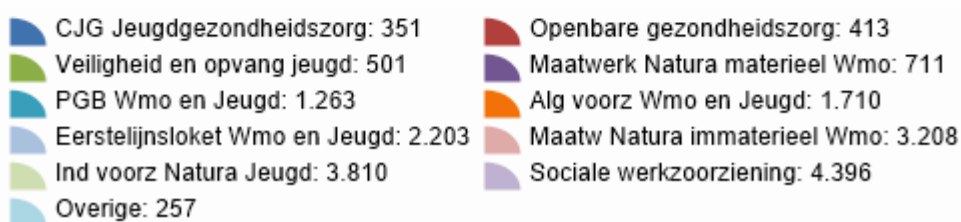
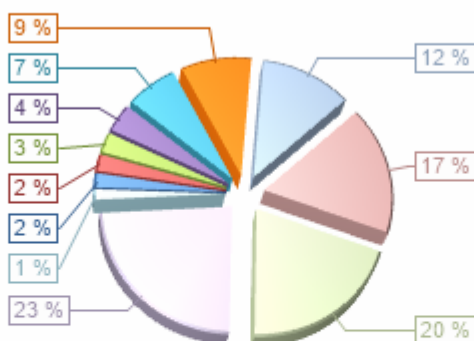
In de Wmo 2015 is bepaald dat de gemeente jaarlijks de ervaring van cliënten inzichtelijk moet maken. Wij sluiten daarvoor aan bij richtlijnen voor indicatoren die door het ministerie worden opgesteld. Deze zijn over 2015 nog niet bekend.

Wat heeft het gekost?

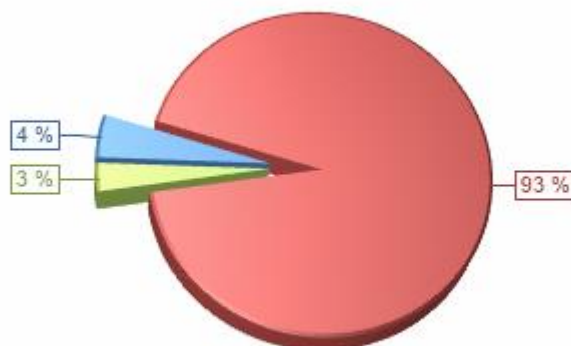
Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief	Begroting 2015 (Na wijzigingen)	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-11.034	-19.659	-19.506	-18.824	682
Baten	4.582	13.263	12.892	13.013	121
Saldo van baten en lasten	-6.451	-6.396	-6.614	-5.811	803
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	-530	147	260	197	-62
Resultaat	-6.982	-6.249	-6.355	-5.614	741

Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

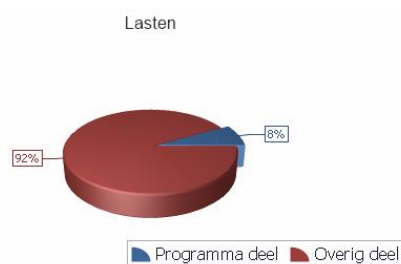
Lasten

Baten

PROGRAMMA 8 DUURZAAMHEID EN MILIEU

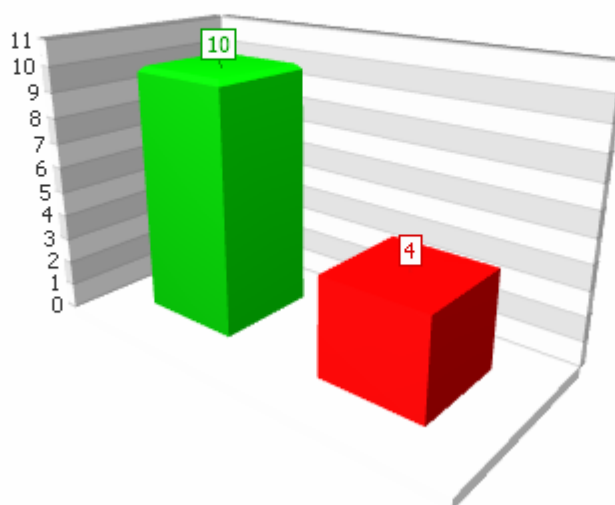
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Agricola	<ul style="list-style-type: none">• Afvalverwijdering en verwerking• Milieubeheer• Riolering• Lijkbezorging
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none">• Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing• Baten rioolheffing• Baten begraafplaatsrechten

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
8.1	Klimaat- en duurzaamheidsbeleid			
	De projecten in het projectenboek Duurzaam Dalfsen 2014-2015 worden uitgevoerd.		75%	
	Wij voegen, waar het van toepassing is, een duurzaamheidslabel toe aan onze raadsvoorstellen.		100%	
8.2	Vergunningverlening en handhaving (via RUD)			
	Benoemen activiteiten in Jaarprogramma VTH 2015.		100%	
	Uitvoeren verbeterplan implementatie VTH-kwaliteitscriteria.		0%	
8.3	Afvalbeleid			
	Voortzetten project omgekeerd inzamelen.		100%	

Toelichting afwijkingen

8.1	Klimaat- en duurzaamheidsbeleid
Prestatie:	De projecten in het projectenboek Duurzaam Dalfsen 2014-2015 worden uitgevoerd.
Toelichting	Verduurzaming gemeentelijke gebouwen: De investeringen voor de hout cv-ketel bij de zwembaden en het verduurzamen van de Cichoreifabriek en de Witte Villa volgen in 2016-2017. Duurzaam Dorp: Oudleusen is nog niet gestart. Begin 2016 wordt dit proces gestart. Duurzame Mobiliteit: Het voorstel om de eigen dienstreizen te verduurzamen heeft vertraging opgelopen.
8.2	Vergunningverlening en handhaving (via RUD)
Prestatie:	Uitvoeren verbeterplan implementatie VTH-kwaliteitscriteria.
Toelichting	In november 2013 hebben wij het 'verbeterplan implementatie VTH-kwaliteitscriteria' vastgesteld. Daarin is vastgelegd hoe de gemeente Dalfsen aan de kwaliteitscriteria 2.1 gaat voldoen per 2015. Destijds gingen o.a. het Rijk, provincies en gemeenten ervan uit dat de kwaliteitscriteria wettelijk zouden worden vastgelegd. Inmiddels is duidelijk dat dit niet gebeurt, maar dat de individuele overheden elk een verordening 'kwaliteit VTH' moeten vaststellen, waarmee ze hun eigen kwaliteitscriteria kunnen bepalen. Dit doen wij in RUD-verband aan de hand van een VNG-modelverordening en hebben wij gepland voor 2016. Een verdere uitvoering van het verbeterplan ligt op dit moment daarmee niet voor de hand.

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
8.2	Riolering en Water			
	Opstellen streefbeelden watergangen als basis voor communicatie, beheer en onderhoud.		75%	
	Overdracht stedelijk water.		75%	

Toelichting afwijkingen

8.2	Riolering en Water
Prestatie:	Opstellen streefbeelden watergangen als basis voor communicatie, beheer en onderhoud.
Toelichting	Afstemming met het waterschap heeft langer geduurd dan gepland. Verwachting is dat dit het tweede kwartaal van 2016 gereed is.
Prestatie:	Overdracht stedelijk water.
Toelichting	Op dit moment is alles uitgezet bij het Kadaster. Nagenoeg gereed, alleen de overdracht bij de notaris moet nog plaatsvinden. Het beheer en onderhoud van het stedelijk water is overgedragen aan het waterschap.

Klimaat- en duurzaamheidsbeleid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Absolute CO2-uitstoot (in kton)	Energie in Beeld	188,3	165,3	160,3

Volgens de eerste prognoses van Energie in Beeld voor 2015. Voor verkeer en vervoer zijn de eerste cijfers voor 2013 bekend (Klimaatmonitor). Deze cijfers zijn ook aangehouden voor 2015. De CO2-uitstoot laat een dalende trend zien.

CO2-besparing gemeentelijke projecten (in kton)	CO2-scanner DHV	0	38,7	20,7
---	-----------------	---	------	------

Projecten in gemeentelijk eigendom, is een prognose.

CO2-besparing overige projecten (in kton)	CO2-scanner DHV	0	8,8	65,9
---	-----------------	---	-----	------

Gemeente ondersteunt veel van deze projecten financieel en met advies, het betreft een prognose, nog niet alle projecten zijn in uitvoering.

Ranking op Lokale Duurzaamheidsmeter	VNG International	59	48	23
--------------------------------------	-------------------	----	----	----

Ranking is uitgevoerd in 2013-2014.

Vergunningverlening en handhaving (via RUD)

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal, klachten (o.a. geur, geluid, leefbaarheid etc.)	Registratiesysteem Squit	125 (2011)	115	118
% gerealiseerde milieucontroles t.o.v. jaarprogramma	Registratiesysteem Squit	77% (2012)	100%	100%

Jaarplanning 2015 is gerealiseerd.

Afvalbeleid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
kg restafval per inwoner per jaar	ROVA jaarverslag	149kg (2012)	100kg	75 kg
% hergebruik afval	ROVA jaarverslag	61% (2012)	75%	85%

Op basis van de voorlopige jaarcijfers van ROVA.

Op basis van de voorlopige jaarcijfers van ROVA.

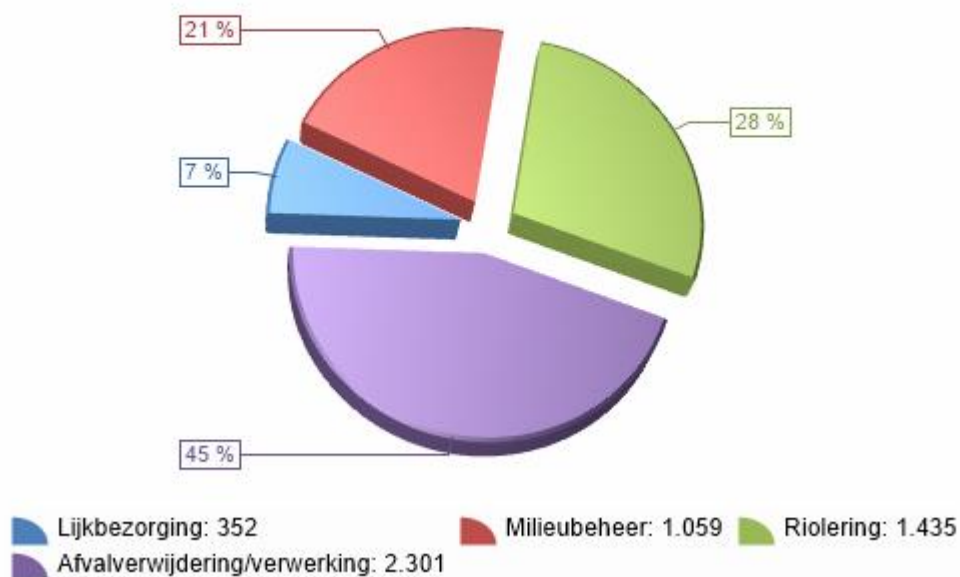
Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

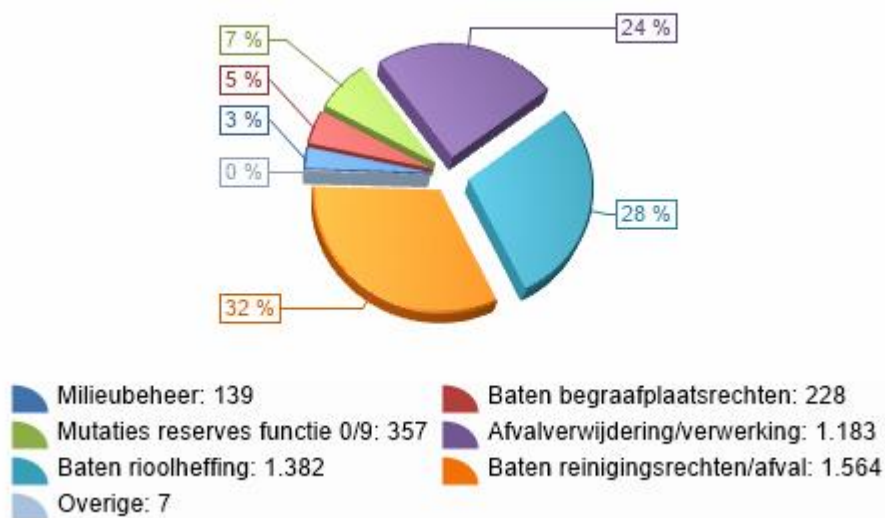
Programmaonderdeel	Rekening	Begroting 2015	Begroting 2015	Rekening	Saldo
	2014	Primitief	(Na wijzigingen)	2015	2015
Lasten	-4.410	-5.062	-6.225	-5.147	1.078
Baten	3.606	3.806	4.779	4.225	-553
Saldo van baten en lasten	-804	-1.257	-1.446	-922	525
Stortingen in reserves	-739	-815	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.163	1.507	907	357	-550
Resultaat	-381	-565	-539	-564	-25

Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

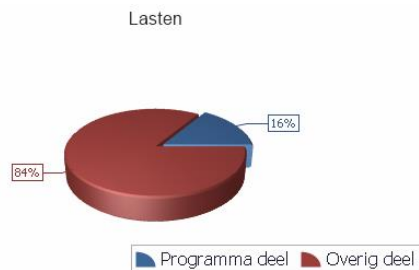
Lasten

Baten

PROGRAMMA 9 RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING

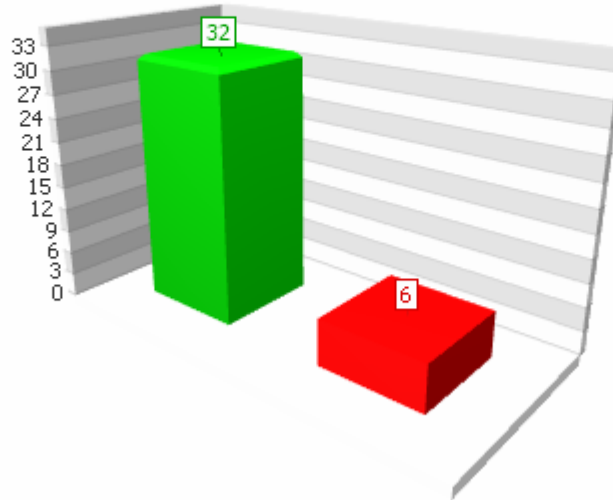
OMSCHRIJVING VAN HET PROGRAMMA

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Hiermee wordt ingespeeld op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. Wij betrekken en stimuleren maatschappelijke partners bij het vormgeven en uitvoeren van ons beleid.

PORTEFEUILLEHOUDERS EN PRODUCTEN VAN DIT PROGRAMMA

Portefeuillehouder Agricola	<ul style="list-style-type: none"> • Monumenten en archeologie • Ruimtelijke ordening • Stads- en dorpsvernieuwing • Overige volkshuisvesting • Bouw- en omgevingsvergunningen • Handhaving • Gebiedsbeleid
Portefeuillehouder van Leeuwen	<ul style="list-style-type: none"> • Baten bouw- en omgevingsvergunningen • Bouwgrondexploitatie woningbouw • Gebiedsbeleid: Ruimte voor de Vecht

Stand prestaties programma

Prestaties 2015		Voortgang	%	Geld
9.1	Ruimtelijke ontwikkelingen			
	Actualisatie extern veiligheidsbeleid.		100%	
	Ontwikkelen van een (stedenbouwkundige) visie voor het centrumgebied van de kern Dalfsen.		25%	
	Plannen cichoreifabriek en Witte villa afronden en starten met de bouw, inclusief de aanleg van de wandelpromenade langs de Vecht.		100%	
	Realisatie van een evenemententerrein in Oudleusen.		75%	
	In kaart brengen van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen voor onze beleidsvelden, voorzieningen en (wettelijke) taken.		100%	
	Actualiseren van de Nota Grondbeleid 2012-2016.		100%	
9.2	Volkshuisvesting			
	Evaluatie en actualisatie van de Woonvisie gemeente Dalfsen.		75%	
9.3	Gebiedsontwikkeling			
	Inzetten op vervolg LEADER (POP3).		100%	
	Uitwerken samenwerking programma Ruimte voor de Vecht en ontwikkelingen in het Vechtdal initiëren en/of faciliteren.		100%	
	Leefbaarheidsinitiatieven van burgers en organisaties ondersteunen.		n.v.t.	
9.4	Landschapsbeleid			
	(Groene en belevings-) initiatieven van burgers/organisaties ondersteunen		100%	
	Uitvoeren regeling Groene en Blauwe Diensten (aanleg, herstel en onderhoud landschappelijke elementen)		100%	

Toelichting afwijkingen

9.1	Ruimtelijke ontwikkelingen
Prestatie:	Realisatie van een evenemententerrein in Oudleusen.
Toelichting	Realisatie van het evenemententerrein is afhankelijk van de vaststelling van het bestemmingsplan Muldersweg en invulling van de wensen vanuit Oudleusen zelf (o.a. ijsbaan). De verwachting was om het bestemmingsplan eind mei 2015 door de raad te laten vaststellen. Overleg met de provincie over regionale woonbehoefte (ladder duurzame verstedelijking) en op basis daarvan nadere onderbouwing van de woonbehoefte door de gemeente zijn zeer recent afgerond en moeten nog formeel worden vastgelegd in prestatieafspraken. Dit is in het eerste kwartaal 2016 gedaan. Daadwerkelijke realisatie van het evenemententerrein in 2015 is hierdoor niet mogelijk geweest.

Prestatie:	In kaart brengen van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen voor onze beleidsvelden, voorzieningen en (wettelijke) taken.
Toelichting	Februari 2015 zijn over dit onderwerp concrete afspraken gemaakt in het presidium. Deze afspraken zijn uitgevoerd, daarom is hier gekozen voor groene kleur en 100% voortgang. Dit betekent echter niet dat de gevolgen van demografische ontwikkelingen voor beleidsvelden, voorzieningen en wettelijke taken in kaart zijn gebracht. In overleg met het presidium is ervoor gekozen een raadsessie met Trendbureau te organiseren, vooral ingestoken op bewustwording en duiding. Op 5 oktober 2015 is raadscommissie geïnformeerd over het volgende collegebesluit: 1) Keuze voor gebruik prognosemethodiek Primos bij het in kaart brengen van demografische ontwikkeling. Nieuw beleid wordt getoetst aan demografische ontwikkelingen, maar demografische ontwikkeling als zodanig zijn niet eigenstandig onderwerp van beleid. 2) Eerste helft 2016 wordt een werkwijze ontwikkeld om cijfers van demografische ontwikkelingen actueel te houden en de trends kenbaar te maken in de organisatie (= vervolgpdracht).

Prestaties voorgaande jaren		Voortgang	%	Geld
-----------------------------	--	-----------	---	------

9.1	Ruimtelijke ontwikkelingen			
	Verdere ontwikkeling Waterfront.		100%	
	Vaststelling bestemmingsplan woonuitbreidingsgebied voor de kern Oudleusen.		75%	
	Vaststelling bestemmingsplan woonuitbreidingsgebied Oosterdalsen (wonen).		100%	
	Ontwikkelen van een beheersplan per bestemmingsplan (basisplan) om ontwikkelingen en/of wijzigingen digitaal vast te leggen zodat actualisering van deze plannen nog makkelijker en sneller kan. Het beheersplan wordt alleen intern gebruikt.		0%	

9.5	Woningbouw			
------------	-------------------	--	--	--

	Uitgifte van bouw kavels voor woningbouw in sociale en vrije sector.		100%	
	Uitvoeren van het vastgestelde woonbeleid.		100%	
	Uitvoering geven aan prestatieafspraken met woningcorporaties en provincie. (nieuwbouw huurwoningen woningcorporaties)		0%	

Toelichting afwijkingen

9.1	Ruimtelijke ontwikkelingen
Prestatie:	Vaststelling bestemmingsplan woonuitbreidingsgebied voor de kern Oudleusen.
Toelichting	De verwachting was het bestemmingsplan eind mei 2015 door de raad te laten vaststellen. Overleg met de provincie over regionale woonbehoefte (ladder duurzame verstedelijking) en op basis daarvan nadere onderbouwing van de woonbehoefte door de gemeente zijn zeer recent (eind 2015) afgerond, maar moeten nog formeel worden vastgelegd in prestatieafspraken. Dit is het eerste kwartaal 2016 gedaan. Vaststelling van het bestemmingsplan in 2015 is niet mogelijk geweest. Wij denken dat het bestemmingsplan Muldersweg in mei 2016 door de raad kan worden vastgesteld.

Prestatie:	Ontwikkelen van een beheersplan per bestemmingsplan (basisplan) om ontwikkelingen en/of wijzigingen digitaal vast te leggen zodat actualisering van deze plannen nog makkelijker en sneller kan. Het beheersplan wordt alleen intern gebruikt.
Toelichting	Door andere prioriteiten zoals het verzamelplan buitengebied en het lean proces "bestemmingsplan uitbreiding kern Oudleusen" is dit interne beheersplan niet opgepakt (rapportage rekening 2014). Er wordt voorlopig afgezien van het maken van een beheersplan.

9.5	Woningbouw
Prestatie:	Uitgifte van bouw kavels voor woningbouw in sociale en vrije sector.
Toelichting	De opbrengsten blijven achter omdat het langer duurt voordat de kavels worden afgenomen en betaald. De verkoop van de eigen woning vergt meer tijd, maar ook de eisen voor verkrijging van hypotheek spelen hierin een rol.

Prestatie:	Uitvoering geven aan prestatieafspraken met woningcorporaties en provincie. (nieuwbouw huurwoningen woningcorporaties)
Toelichting	Prestatie is conform tweede bestuursrapportage komen te vervallen.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Twee actuele Structuurvisies voor het totale grondgebied van de gemeente (1 voor de kernen en 1 voor het buitengebied)	Wet ruimtelijke ordening Missie/visie	2 (2013)	2	2
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen Buitengebied	Wet ruimtelijke ordening Missie/visie	100%	100%	100%
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen Kernen	Wet ruimtelijke ordening Missie/visie	100%	100%	100%
Aantal bestemmingsplannen: Buitengebied, kernen en recreatiegebieden (basisplannen)	Intern	8 (2013)	8	7

Volkshuisvesting

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie	CBS/Gemeente	103 (2014) totaal = 11.237	75	154

Aantal is inclusief 50 (zorg)appartementen bij Hulstkampen in Nieuwleusen.

Aantal nieuwe startersleningen per jaar	Gemeente	28 (2014) totaal = 146	30	22
---	----------	------------------------	----	----

Het aantal verleende startersleningen blijft achter bij het begrote aantal. De aanpassing van de startersregeling (per 1-1-2015), waardoor deze alleen nog van toepassing is op bestaande woningen, en de aanstaande uitgifte in de nieuwe woonwijk Oosterdalfsen zijn hiervan mogelijk de reden.

Gebiedsontwikkeling

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Tevredenheid van Dalfsenaren over wonen in het Vechtdal (uitgedrukt in een rapportcijfer)	Vechtdal beleving onderzoek 2-jaarlijks	8,2 (2013)	8,2	8.3
Percentage van de Dalfsenaren die het aantrekkelijk vindt om in het Vechtdal te recreëren	Vechtdal beleving onderzoek 2-jaarlijks	91% (2013)	91%	95%

Landschapsbeleid

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2015	Stand december 2015
Totale hoeveelheid (hectares) landschapselementen onder contract via regeling Groene en Blauwe diensten	LOP Landschap Overijssel	42,2 ha (2013)	52,3 ha	52,3 ha

Hectares gehaald voor GBD 2014-2015

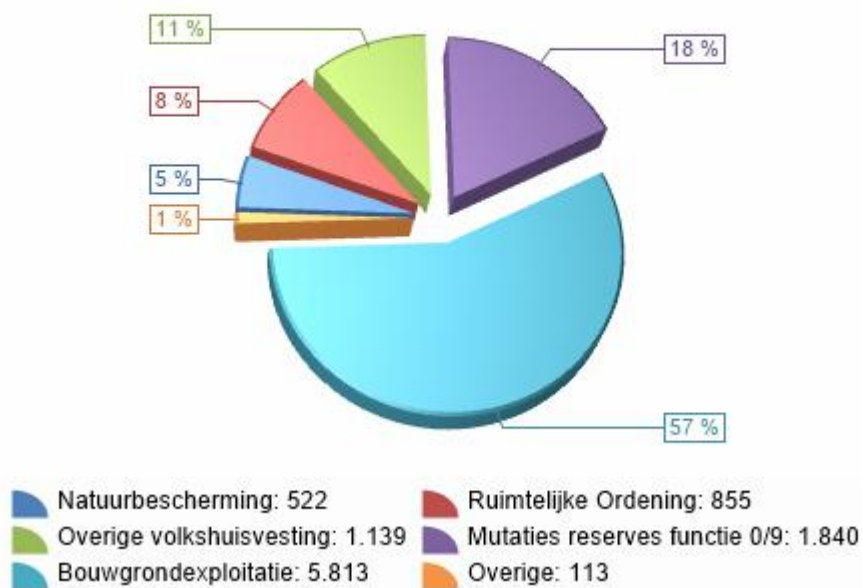
Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

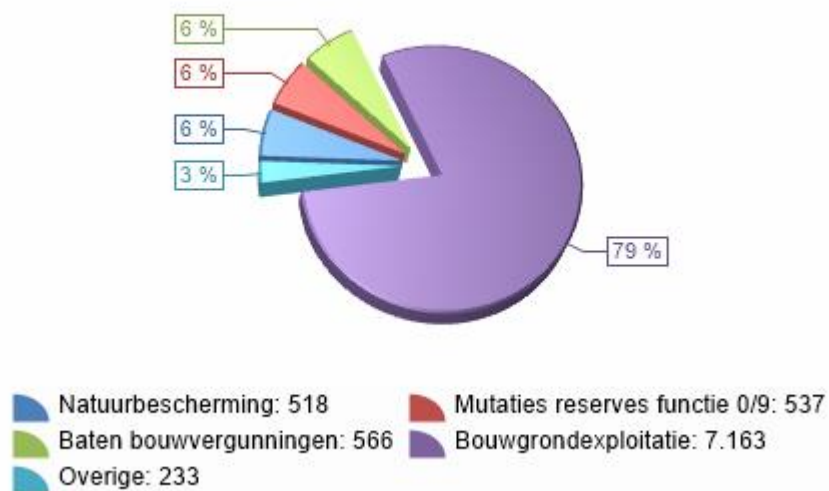
Programmaonderdeel	Rekening 2014	Begroting 2015 Primitief (Na wijzigingen)	Begroting 2015	Rekening 2015	Saldo 2015
Lasten	-4.316	-5.313	-5.877	-8.441	-2.564
Baten	2.265	3.715	4.058	8.480	4.422
Saldo van baten en lasten	-2.051	-1.597	-1.818	39	1.858
Stortingen in reserves	-908	-147	-237	-1.840	-1.603
Onttrekkingen aan reserves	2.355	226	611	537	-74
Resultaat	-604	-1.519	-1.445	-1.265	181

Grafische weergave van lasten en baten naar product (bedragen x € 1.000)

Lasten

Baten

Hoofdstuk 3 Paragrafen

PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Algemeen

De bedrijfsvoering moet op een eigentijdse wijze dienstbaar zijn aan de in de programma's opgenomen doelen en prestaties. Het welslagen van de programma's is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering kan worden samengevat als het geheel van de werkzaamheden, middelen en structuren op het gebied van personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, financiën, facilitaire zaken, communicatie en juridische zaken. Door toenemende aandacht voor de transparantie van het gemeentelijk handelen en hogere eisen die gesteld worden aan de producten en diensten van de gemeente, wordt de kwaliteit van de bedrijfsvoering ook een factor voor het imago van de gemeente.

De Verbouwing

Ambtelijke organisatie

Op 1 januari 2015 zijn wij formeel gestart met de nieuwe organisatie, een andere structuur en een andere manier van werken. De organisatie is terug gegaan van 10 afdelingen naar 5 eenheden en 2 stafeenheden. Doel van de nieuwe structuur was onder andere de wendbaarheid van de organisatie te versterken. Wendbaarheid is belangrijk om de snelheid en de veelheid aan veranderingen het hoofd te kunnen bieden. Veranderen gaat niet van vandaag op morgen maar heeft tijd nodig en gaat met pieken en dalen. Het effect van de veranderingen zijn zo langzamerhand zichtbaar en de eerste successen worden geboekt. Bijvoorbeeld het beter vorm krijgen van het buiten naar binnen denken, de meer resultaatgerichtheid van de organisatie is waarneembaar en het integrale denken en samenwerken is meer zichtbaar binnen de organisatie. Het programma IDEAAL, waarin de focus lag op houding- en gedragsverandering en op de nieuwe manieren van werken, heeft ondersteunend gewerkt om de gewenste veranderingen te stimuleren. In 2016 en 2017 loopt het programma IDEAAL nog door. Het teamontwikkelingstraject van het management is afgerond, de borging van het traject is ingebed in het reguliere overleg van het management. Daarnaast zal ook in 2016 bij de start en in het najaar een teamdag georganiseerd worden.

Ontwikkelingen optimalisatie werkprocessen - LEAN werken

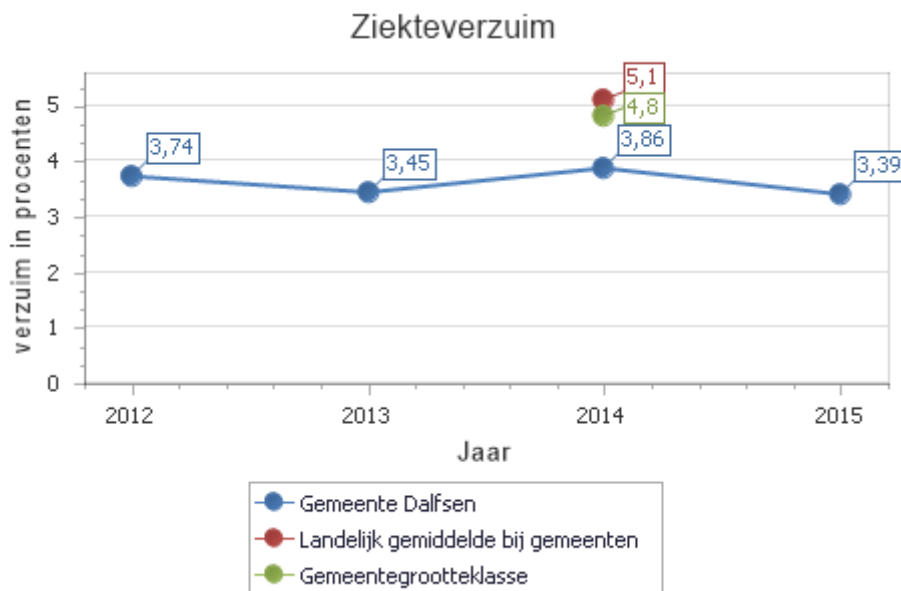
Ook in 2015 zijn we blijven werken aan het promoten van LEAN werken in de organisatie. Het LEAN werken past in ons profiel van de ideale medewerker / manager. Het resulteert in het verkorten van de doorlooptijden, het verminderen van de werkdruk, efficiënter werken en het verbeteren van de kwaliteit van het product of de dienst. Dit alles met het doel om een betere kwaliteit van dienstverlening naar onze burgers toe te realiseren. Het directieteam heeft het doel vastgesteld dat alle medewerkers in 2019 continu en structureel aan het verbeteren zijn met behulp van het LEANteam Dalfsen. Dit LEANteam bestaat inmiddels uit 8 Lean Practitioners (Leanbegeleiders).

Voor 2015 zijn de afgesproken LEAN trajecten plus een extra traject opgepakt en afgerond en dat heeft geresulteerd in 7 geLEANde werkprocessen. Om invulling te geven aan het speerpunt om het LEAN werken ook te borgen, is extra aandacht gegeven aan de reeds geLEANde werkprocessen in de periode 2011 tot en met 2014. Hiervoor zijn evaluatie-bijeenkomsten gehouden en daarvan zijn de resultaten met de rest van de organisatie gedeeld. Verder zijn de trajecten voor 2016 ingepland.

Personeelsbeleid

Ziekteverzuim

Hieronder volgt een overzicht van het ziekteverzuim over de afgelopen jaren.

Het ziekteverzuimpercentage over 2015 is 3,39%. Het ziekteverzuim is ten opzichte van 2014 licht gedaald (0,47%). Ten opzichte van het landelijk gemiddelde is dit percentage laag te noemen. Directie en eenheidsmanagers monitoren het ziekteverzuim en nemen waar nodig maatregelen om het verzuim laag te houden. Door oplettend te zijn voor signalen en in een vroeg stadium met de medewerker in gesprek te gaan, kan worden voorkomen dat de medewerker door ziekte uitvalt. Over het algemeen zijn deze maatregelen maatwerk, zoals het inschakelen van de bedrijfspsycholoog, maatschappelijk werker, arbeidsdeskundige, tijdelijk aangepaste werktijden of aangepast werk.

Werkkostenregeling

Met ingang van 2015 is de werkkostenregeling ingevoerd. In het jaar 2015 is de vrije ruimte met een bedrag van € 60.000 overschreden, dit betekent een kostenpost van € 48.000 (80%). Hier tegenover staat dat de loonkosten voor raadsleden en collegeleden lager uitvallen, omdat de onkostenvergoedingen vanaf 2015 netto worden uitbetaald.

Samenwerking

De overdracht van belastingen naar het GBLT is met ingang van 1 januari 2016 gerealiseerd.

Het onderzoek naar de samenwerking voor de onderdelen inkoop, personeels- en salarisadministratie (psa) en automatisering is de tweede fase ingegaan. In het komende jaar zal daar definitieve besluitvorming over moeten plaatsvinden.

Daarnaast vinden er gesprekken plaats met de gemeente Kampen over een verdergaande vorm van samenwerking op het gebied van Geo/vastgoed informatie.

Inkoopbeleid

Om de lokale economie te versterken zijn de drempelbedragen voor het onderhands en meervoudig aanbesteden in het inkoop- en aanbestedingsbeleid opgetrokken. Om te zorgen voor spreiding in opdrachten zal er binnen het domein openbare ruimte gewerkt gaan worden met groslijsten.

Informatievoorziening en automatisering

Nadat in 2014 het "serverpark" van de gemeente is vernieuwd, zijn in 2015 alle werkplekken opnieuw van hardware voorzien. Op alle bureaus staan nu zogenaamde "thin-clients". Deze thin-clients geven toegang tot een virtuele werkplek op de servers. Voordeel hiervan is dat het beheer van de werkplekken veel eenvoudiger is geworden. De werkplekken zijn tegelijkertijd voorzien van "single-sign-on" hardware en software, waarmee inloggen op het systeem eenvoudiger en veiliger is geworden.

Informatiebeveiliging is onder andere vanwege de gemeentelijke taken in het sociale domein nog belangrijker geworden dan voorheen. Begin 2015 is het Informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld, later in het jaar is ook het Informatiebeveiligingsplan vastgesteld. Het Informatiebeveiligingsplan vormt de basis voor de acties die uitgevoerd moeten worden (vanaf 2016) om de informatiebeveiliging naar een hoger niveau te brengen.

Voor wat betreft de gemeentelijke informatievoorziening wordt het gegevens- en informatiebeheer steeds belangrijker. De gemeente is één van de vele partners in de keten van overheidsinstellingen. Door slim gebruik te maken van basisregistraties hoeven we als gemeente veel gegevens niet zelf vast te leggen en bij te houden, maar maken we gebruik van de registraties van andere overheden. In 2015 zijn we als gemeente aangesloten op het nieuwe handelsregister zodat we altijd beschikken over de meest actuele bedrijfsgegevens.

Ter ondersteuning van de processen in de jeugdzorg en voor de WMO is er in 2015 nieuwe software in gebruik genomen. Voor wat betreft de persoonsgegevens is deze applicatie aangesloten op het burgerzakensysteem. De verdere integratie van deze software gaat in 2016 plaats vinden.

Geo-informatie en documentbeheer

De verdere inrichting van de databaseomgeving en de nieuwe viewer krijgt steeds meer vorm, maar is nog niet volledig afgerond. Verwacht wordt dat medio 2016 dit organisatiebreed uitgerold kan worden. De wet Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is per 1 januari 2016 in werking getreden. De opbouw en inrichting van een landelijk dekkend topografisch bestand blijkt inderdaad een complex project. Ongeveer 20% van de bronhouders is per 31 december 2015 aangesloten op de Landelijke Voorziening. Van het Dalfser grondgebied verzorgen wij de assemblage voor het ministerie van Economische Zaken en het Waterschap. Wij verwachten de aansluiting in het 2e kw 2016 gerealiseerd te hebben.

Zoals wij u bij de jaarrekening 2014 al meldde heeft het ministerie van Infrastructuur en Milieu de huidige inspectieplicht op de BAG opgeschort. Zij werkt nu aan een nieuwe inrichting van de kwaliteitszorg, toezicht en handhaving (KTH). In deze inrichting zal het instrument van zelfcontrole en evaluatie door de bronhouder centraal staan. Formeel zat dit naar verwachting van kracht worden in 2018. Uiteraard blijft ons college wel verantwoordelijk voor de kwaliteit van de registratie. In 2016 zullen wij hiervoor interne maatregelen uitwerken.

Aangezien het contract (inclusief hosting) met Cyclomedia niet is verlengd, zijn de panoramafoto's van 2014 en 2015 lokaal geïnstalleerd, zodat deze ook na 2015 organisatiebreed geraadpleegd kunnen worden.

Planning en Control

Uw raad heeft in 2012 besloten tot een verbetertraject Planning en Control (P&C). Om breed inzichtelijk te krijgen welke verbetermaatregelen allemaal nodig zijn om de P&C op een hoger niveau te krijgen is in datzelfde jaar een onderzoek verricht. Dit heeft geresulteerd in een rapport met daarin 16 verbetermaatregelen. Op basis hiervan is een plan van aanpak opgesteld dat voor de jaren 2012-2015 aangeeft welke verbetermaatregel wanneer wordt opgepakt.

Vanuit de raad fungeert de werkgroep Planning en Control als klankbord. Hierin zijn alle fracties vertegenwoordigd. De werkgroep komt periodiek bijeen om de voortgang te bespreken en af te stemmen in welke richting bepaalde ontwikkelingen moeten gaan. Inmiddels kan het verbetertraject als afgerond worden beschouwd. Terzake is een eindverantwoording opgesteld en besproken in de werkgroep P&C. Die eindverantwoording wordt in 2016 aan de raad aangeboden.

Belangrijke verbeteringen in 2015 zijn het 'doorklikbaar' maken van de jaarrekening 2014 en de begroting 2016. Verder is een impuls gegeven aan de periodieke voortgangsgesprekken tussen directie en eenheidsmanagers over de P&C documenten en zijn de dashboards doorontwikkeld.

Rechtmatigheid

Inleiding

De gemeente toetst op verschillende terreinen systematisch haar financiële organisatie en bedrijfsvoering. Bij de jaarrekening geeft de accountant een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Voor rechtmatigheid geldt dat er wordt vastgesteld dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Rechtmatigheid

In de Gemeentewet is vastgelegd dat het college van burgemeester en wethouders zelf periodiek de doelmatigheid en doeltreffendheid onderzoekt van het gevoerde bestuur. Dit is uitgewerkt in de Financiële verordening van de gemeente Dalfsen.

COS 610 (Controle en overige standaarden)

Bij de gemeente Dalfsen wordt de functie van verbijzonderde interne controle niet door een gecertificeerd auditor of registeraccountant uitgevoerd. Dit betekent dat de externe accountant, minder dan voorheen, kan steunen op de bevindingen en aanvullende controles uitvoert. Hoewel de accountant de verbijzonderde interne controle als een waardevol instrument waardeert is het de ambitie van de gemeente Dalfsen om aan de COS 610 norm te voldoen.

Interne Controle en Audits

- Objectief en onafhankelijk onderzoek is het sluitstuk van het in 'control' zijn van een organisatie. De verbijzonderde interne controlefunctie is per 2015 overgegaan van afdeling Financiën en Belastingen naar de stafeenheid Control en Resultaat.
- Het doel van de uitvoering van de interne controle is bij te dragen aan de doelstelling van de gemeente Dalfsen om als organisatie de interne beheersing op orde te hebben. Daarvan is sprake als de organisatie zelf tijdig relevante fouten en onzekerheden signaleert en corrigeert. Dit is belangrijk voor de betrouwbaarheid van de informatie en de jaarverslaggeving op grond waarvan beleid- en beheerbeslissingen genomen worden.
- De leidraad verbijzonderde interne controle dient als kapstok voor afstemming met de externe accountant. Deze leidraad is voor de periode 2014/2015 door het college vastgesteld en hierin zijn de aard en diepgang van de audits opgenomen. Naast de eigen onderzoeken en controlemaatregelen kan ook de rekenkamer onderzoeken initiëren.
- De bevindingen uit de interne controles over 2015 geven aan waar de afwijkingen ten opzichte van de procesbeschrijvingen en de risico's liggen. Op basis van deze bevindingen worden te nemen verbeteracties bepaald. Management en college worden periodiek geïnformeerd over de belangrijkste bevindingen.

Personeelskosten

De totale interne gemeentelijke salariskosten 2015 bedragen € 11.906.199. Dit bedrag is inclusief variabele vergoedingen. Het aantal formatieplaatsen op 31 december 2015 was 190 fte.

PARAGRAAF FINANCIERING

Algemeen

De wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een paragraaf "financiering" voorgeschreven, in zowel de begroting als het jaarverslag van de gemeente.

De wet Fido definieert treasury als volgt:

Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd en het daarbij afdekken van vooral rente- en kredietrisico's.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van rente en afschrijving ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelswijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten ten opzichte van uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten, worden rekening courant kredieten en interne financieringsmiddelen in de vorm van reserves en voorzieningen gebruikt. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in het Treasurystatuut.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). Dit is geregeld in de wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2015 bedraagt dit percentage 8,5, wat bij ministeriële regeling is vastgesteld. De omvang van de begroting 2015 bedraagt € 63.554.000. De kasgeldlimiet bedraagt daarom € 5.402.000.

In het 1e kwartaal van 2015 hebben we deze limiet overschreden. De limiet mag maximaal 3 kwartalen worden overschreden, daarna moet consolidatie plaats vinden door het aantrekken van een vaste geldlening. Voor de rest van het jaar zijn we onder de toegestane limiet gebleven en daarmee was het aantrekken van een vaste geldlening niet aan de orde.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm is bij ministeriële regeling bepaald. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit het volgende overzicht blijkt dat we met 2,24% (1.462 t.o.v. 65.379) ruim binnen de renterisiconorm blijven.

Variabelen renterisico(norm)		2015	
		Begroting	Rekening
(bedragen x € 1.000)			
1	Renteherziening	0	0
2	Aflossingen	1.462	1.462
3	Renterisico (1+2)	1.462	1.462
4	Renterisiconorm	12.711	13.076
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	11.249	11.614
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm		
Berekening renterisiconorm			
	Totaal	63.554	65.379
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%
4	Renterisiconorm	12.711	13.076

Langlopende geldleningen

De verwachting dat wij voor 2015 weer een beroep zouden moeten doen op de kapitaalmarkt is niet uitgekomen. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat de nog te maken kosten in het kader van diverse grootschalige projecten zoals Kroonplein, WOC Campus en het Waterfront in 2016 nog doorlopen.

Op 31 december 2015 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen nog € 8,4 miljoen.

Naam geldgever	Laatste aflossing	Rente %	Lening bedrag	Aflossing t/m 2014	Schuldrestant op 01-01-15	Rente 2015	Aflossing 2015	Aflossing t/m 2015	Schuldrestant op 31-12-15
B.N.G.	2024	1,84	7.500.000	0	7.500.000	137.850	750.000	750.000	6.750.000
B.N.G.	2023	5,29	1.134.451	726.048	408.402	21.604	45.378	771.426	363.024
B.N.G.	2017	5,13	10.000.000	8.000.000	2.000.000	102.600	666.667	8.666.667	1.333.333
TOTAAL			18.634.451	8.726.048	9.908.402	262.054	1.462.045	10.188.093	8.446.358

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting; er zijn kosten (vergoeding voor het lenen van geld) maar ook opbrengsten (bespaarde rente) mee gemoeid. Mede gelet op de omvang van deze bedragen, is het gewenst dit onderdeel van de begroting voor uw raad inzichtelijk te maken. Daarbij gaat het zowel om factoren die invloed op de rente hebben, als om het in beeld brengen van de keuzemogelijkheden die hier aanwezig zijn. Dit alles vatten wij gemakshalve samen onder de term 'rentebeleid'.

Onderscheid kan worden gemaakt tussen de zogenaamde korte rente en lange rente. We spreken van korte rente voor termijnen tot maximaal 1 jaar en van lange rente voor termijnen van 1 jaar of langer.

Zoals bekend kan de hoogte van de rente fluctueren als gevolg van diverse omstandigheden. Als gemeente kunnen wij op de ontwikkelingen die van buiten komen, weinig tot geen invloed uitoefenen. Wel kunnen wij de interne rekenrente bepalen en ook keuzes maken in de manier waarop wij geld aantrekken of uitzetten. Daarbij zijn wij gebonden aan wettelijke bepalingen, waaronder de Wet Fido. Onze eigen uitvoeringsvoorschriften zijn opgenomen in het Treasurystatuut.

De gemeente Dalfsen voert een verantwoord, robuust en gedegen rentebeleid. Het kan tegen een stootje en het zit aan de veilige en niet aan de risicokant. Ook houdt het rekening met mogelijke ontwikkelingen, zoals een grotere financieringsbehoefte als gevolg van toenemende investeringen en een stijging van de langetermijnrente.

Externe rente

Voor de financieringsbehoefte moet de gemeente een beroep doen op de kapitaalmarkt. Dit betekent dat we geld moeten lenen en één of meer langlopende geldleningen af moeten sluiten. Voordat we daartoe over gaan, benutten we eerst de wettelijk toegestane ruimte binnen de kasgeldlimiet, dit vanwege de lage rente die daarvoor geldt. Voor langlopende geldleningen hanteren wij de marktrente. Daarboven houden we voor beide soorten geldleningen een marge aan, waardoor we rentestijgingen tot circa 1% kunnen opvangen.

Interne rente

Bespaarde rente

Als we spreken over bespaarde rente, dan zijn daar lasten en baten mee gemoeid. Allereerst gaan wij in op de lasten, daarna op de baten.

Lasten: Conform het BBV en onze nota reserves en voorzieningen rekenen we over de inzet van onze reserves rente. Dit wordt ook wel de bespaarde rente genoemd. In het verleden is deze rente voor enkele geblokkeerde bestemmingsreserves bepaald op een vast percentage. Het betreft dan reserves ter dekking van de kapitaallasten. Voor de meeste reserves geldt een percentage dat jaarlijks wordt bepaald; voor 2015 is dat uitgekomen op 4%. Dit percentage is gebaseerd op de rente die wij ook voor nieuwe langlopende leningen hanteren.

Baten: Vrijwel alle renteopbrengsten gaan naar de reserves. Op grond van onze nota reserves en voorzieningen bestaat die toevoeging uit twee delen: het ene deel is een inflatiepercentage (voor 2015 is dit nihil) en het andere deel wordt gezien als een daadwerkelijk toevoeging. Het deel dat vrij besteedbaar is komt in de 'algemene reserve vrij besteedbaar' terecht. De raad kan daar dan weer incidentele uitgaven mee dekken. Dit is een gezonde manier van werken: we geven alleen iets uit als we daar ook dekking voor hebben en als de raad daarmee instemt.

Daarnaast hebben we binnen de algemene reserve een vaste buffer. Bij de vaststelling van de Nota reserves en voorzieningen 2015-2018 is de vaste buffer opgehoogd van € 4 miljoen naar € 5,5 miljoen. De bespaarde rente over deze reserve (4%) komt ten gunste van de exploitatie.

Renteomslag

De renteomslag is de rente die wij toerekenen aan de investeringen en aan de grondexploitaties. Dit percentage wordt jaarlijks bepaald. In een aantal gevallen is in het verleden afgesproken voor bepaalde investeringen een vast percentage te hanteren. Voor de resterende investeringen vloeit het percentage voort uit de rentekosten van de gemeente. In Dalfsen kiezen wij er voor de renteomslag gelijk te houden aan de rente voor nieuwe langlopende leningen en de bespaarde rente. Voor 2015 was dit vastgesteld 4%.

Toets aan notitie rente van de commissie BBV

In 2013 heeft de commissie BBV de notitie rente uitgebracht. De notitie heeft betrekking op de rente en zaken die daarbij een rol spelen, zoals de bespaarde rente, de aanwending hiervan en methodieken om toe te passen. Het rentebeleid van de gemeente Dalfsen is getoetst aan deze notitie. Kort geformuleerd komt dit neer op:

- Bespaarde rente: Dalfsen volgt de marktrente
- Toerekenen van rente aan reserves: Dalfsen past dit toe, aanwending vindt in hoofdzaak plaats voor incidentele uitgaven en slechts voor een klein deel voor structurele uitgaven
- Renteomslag: in Dalfsen is het percentage gelijk aan de bespaarde rente (= marktrente = rente voor langlopende leningen)
- Rente op activa: rentebijschrijving vindt alleen plaats waar dit op grond van verwachtingen omtrent de marktwaarde verantwoord is.
- Geconcludeerd kan worden dat het rentebeleid van Dalfsen in lijn is met de notitie van de commissie BBV.

PARAGRAAF GRONDBELEID

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente in 2015 invulling heeft gegeven aan haar grondbeleid. In de raadsvergadering van 7 oktober 2015 is de Nota Grondbeleid (2015-2020) vastgesteld. In de nota grondbeleid is opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Actief grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Op deze wijze wordt grip gehouden op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. Het aankoopbeleid is gericht op het zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. De huidige grondexploitaties worden in eigen beheer uitgevoerd.

Als daar aanleiding voor is wordt op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten het voorkeursrecht gevestigd. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden. De laatste voorkeursrechten waren in 2013 afgelopen. Uit oogpunt van de huidige marktomstandigheden worden op dit moment geen nieuwe voorkeursrechten gevestigd. Eventuele grondaankopen worden niet gedaan zonder voorafgaande besluitvorming door de gemeenteraad. Er zijn in 2015 geen gronden aangekocht. Daarnaast wordt er gekeken welke mogelijkheden er zijn om gronden die in de toekomst niet worden ingezet voor nieuwe exploitaties of ruilgronden, weer op de markt te zetten en af te stoten.

In 2013 is de Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen deel 1 vastgesteld. In deze nota is het beleid voor de kostentoekening van bovenwijkse voorzieningen aan de verschillende grondexploitaties vastgelegd.

De financiële vertaling van de grondexploitaties zijn opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2016. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen opgenomen van alle lopende grondexploitaties en is inzicht gegeven in het verwachte resultaat en het weerstandsvermogen. In de MPG zijn ook meer details per grondexploitatie opgenomen.

Afgelopen jaar is het proces omtrent de grondexploitaties weer verder verbeterd, zo zijn er stappen gezet met betrekking tot het proces met betrekking tot risicomanagement. In de markt blijven lichte tekenen van herstel zichtbaar.

Belangrijke beleidsdocumenten:

- [Nota Grondbeleid 2015-2020\(2015\)](#)
- [Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen \(2013\)](#)
- [Structuurvisie kernen \(2010\)](#)
- [Structuurvisie buitengebied \(2012\)](#)

Plaats van de grondexploitaties binnen de gemeentelijke organisatie/bedrijfsvoering

Er is geen sprake van een gemeentelijk grondbedrijf. De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder de Eenheid ruimtelijke ontwikkeling. De eenheidsmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en is ook budgethouder.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

Tijdens de planning en control cyclus informeren wij de gemeenteraad 3 keer over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat is op de volgende momenten:

- in november via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting;
- in mei via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening;
- in april via het MPG. De raad is in april met de MPG 2016 geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de grondexploitaties. In de MPG zijn de actualisaties van de grondexploitaties opgenomen, vervolgens is een doorkijk gegeven naar de toekomstige ontwikkelingen van de lopende exploitaties en de risico's die hiermee samenhangen.

Ontwikkelingen

Marktomstandigheden hebben invloed op de grondexploitaties

In 2015 zijn 62 kavels verkocht, ten opzichte van een raming van 80. De tegenvallende verkopen worden voornamelijk veroorzaakt door het niet realiseren van de verkopen in de Nieuwe landen (12 kavels). Er lopen wel concrete onderhandelingen. Voor 2016 zijn 137 verkopen geprognosticeerd. Een groot deel hiervan (circa 50) hebben betrekking op sociale huur. Hier was in voorgaande jaren weinig interesse in. Inmiddels lopen er gesprekken en hebben geïnteresseerden zich gemeld bij de gemeente.

Voor de industrieterreinen hebben in 2015 drie verkopen plaatsgevonden, voor 2015 waren geen verkopen geraamd. Naast deze verkopen is er met één marktpartij een intentieovereenkomst bereikt.

Grondexploitaties verder ontwikkeld

De grondexploitaties blijven in ontwikkeling. Zo blijft de eenheid bijvoorbeeld kritisch kijken naar de verkaveling in de verschillende projecten en wordt deze zo nodig aangepast om de verkoopbaarheid te vergroten. Daarnaast vindt er over de industrielocaties actief overleg plaats met potentiële kopers en worden er verkoop stimulerende maatregelen genomen.

Voorbeelden hierbij:

- Doorlopende aanbieding van onverkochte kavels op onze website;
- Informatiebrochure met onverkochte kavels zijn op de website beschikbaar.
- Regelmatige publicatie van nog beschikbare kavels in Kernpunten;
- Herverkaveling en prijsaanpassing grotere kavels (De Gerner Marke) en aanbieding op Funda via lokale makelaar;
- Voldoen aan de behoefte/vraag door kavels, waar geen vraag naar is om te zetten naar kavels waar wel vraag naar is (gebruik maken van de flexibele bestemmingsplannen), zodat deze toch worden verkocht;
- Afwijken van de vaste momenten van uitgifte en naar behoefte uitgifte starten en uitgeven;
- Aanpassing uitgiftesysteem (inwerkingtreding 4 februari 2014);
- Aanpassing Starterslening per 1 januari 2015 ter stimulering van de doorstroming op de koopwoningmarkt;
- Leegstandswet (vanaf 23 juni 2009) ter vermindering van dubbele woonlasten bij dubbel woonbezit.

In 2015 is het bestemmingsplan Oosterdalfsen vastgesteld. De eerste uitgiften zijn gepland in 2016. Hier lijkt veel animo voor te zijn. De provincie houdt scherper toezicht op nieuwe woningbouwlocaties. De regionale en lokale woningbehoefte voor uitbreiding van woningbouw moet in deze bestemmingsplannen worden onderbouwd. In dit verband, maar ook voor de industrielocaties, moet aandacht worden besteed aan de "ladder voor duurzame verstedelijking". De huidige bestemmingsplannen hebben deze toets doorstaan.

Resultaten positief door tussentijdse winstname en verkopen van overige gronden

Jaarlijks worden de grondexploitaties herzien en wordt de waardering van de NIEGG beoordeeld. Ook voor de MPG 2016 en de jaarrekening 2015 is dit gedaan. De gronden zijn einde 2015 getaxeerd. Hiermee is weer een goed beeld gekregen van de huidige waarde van de gronden die in het bezit zijn van de gemeente. De taxaties laten zien dat de waarde van de gronden niet verder dalen, maar dat ze stabiel blijven. Aangezien er wel rente is geboekt en er kosten zijn gemaakt is het noodzakelijk om enkele exploitaties af te boeken. In het boekjaar 2015 is er voor totaal € 334.000 afgeboekt.

Naast de afwaarderingen zijn er ook diverse grondexploitaties die in een afrondende fase zitten of waarvoor nagenoeg geen kosten meer gemaakt behoeven te worden. Op deze exploitaties kan een tussentijdse winst genomen worden. In totaal is er op drie complexen tussentijdse winst genomen voor totaal € 741.000. Daarnaast hebben er verkopen plaatsgevonden op NIEGG locatie. Het positief resultaat over deze verkopen bedraagt € 960.000.

Het totale resultaat over het boekjaar 2015 op de grondexploitaties bedraagt € 1.367.000.

Vennootschapsplicht:

Per 1 januari 2016 vallen de grondexploitaties onder de vennootschapsplicht. Dit betekent dat voor alle exploitaties een (fiscale) openingsbalans is opgesteld. Deze openingsbalans is bepaald op basis van de netto contante waarde methode. Bij deze methode worden alle toekomstige kasstromen contant gemaakt naar 1 januari 2016. De waarde die op de (fiscale) openingsbalans is opgenomen valt buiten de heffing. Gedurende de resterende looptijd van de exploitaties valt de waarde van de openingsbalans vrij. Over de wijze van vrijvallen van de openingsbalans is op het moment van opstellen van de jaarrekening nog onzekerheid. In de loop van 2016 zal hier naar alle waarschijnlijkheid meer duidelijkheid over komen. Er is voor gekozen om de waarde op de openingsbalans vooralsnog vrij te laten vallen op basis van het aantal verkopen welke in een bepaald jaar worden gerealiseerd. Dit lijkt op basis van de huidige informatie de beste methode. Door deze vrijval is de winst waarover vennootschapsbelasting betaald moet worden lager en ontstaat er een lagere belastingdruk. Aangezien in de netto contante waarde methode wel rekening moet worden gehouden met VpB betalingen ontstaat er gedurende de looptijd nog wel een VpB last. Deze VpB last is ingerekend in de grondexploitaties en bedraagt op basis van een VpB percentage van 25% op dit moment circa € 1,7 mln.

Er blijft binnen de fiscale kaders nog onzekerheid omtrent het de wijze van het toepassen van een aantal uitgangspunten, zoals de toepassing van de disconteringsvoet en de wijze van toerekening van rente aan de exploitaties (zowel eigen vermogen als over het vreemd vermogen).

BBV wijziging:

In juli 2015 heeft de commissie BBV een rapport uitgebracht met hierin het voornemen tot herziening verslaggevingsregels grondexploitaties ingaande per 1 januari 2016. Deze wijzigingen hebben voor de grondexploitaties de volgende gevolgen:

- De NIEGG en overige gronden dienen vanaf 1 januari 2016 te worden geclassificeerd onder de materiële vaste activa. Alleen de gronden die in bewerking zijn (de grondexploitaties) worden nog geclassificeerd onder de voorraad.
- Er mogen geen kosten en rente meer worden toegerekend aan de NIEGG. Voor overige gronden was dit principe al van toepassing.
- Grondexploitaties mogen maximaal een looptijd hebben van 10 jaar. Als de grondexploitatie een looptijd kent van meer dan 10 jaar dan moeten aanvullende beheersmaatregelen worden genomen. Er zijn binnen de grondexploitaties enkele exploitaties met een langere looptijd. Voor deze grondexploitaties wordt geen opbrengsten stijging ingerekend na jaar 10 en worden de nog te maken kosten na jaar 10 gedekt uit het positieve saldo van de grondexploitatie op dat moment. Eventuele gevolgen van tegenvallende verkopen in de laatste jaren zijn dan voldoende gedekt.
- De wijze van bepaling van het rente percentage voor rentetoerekening en disconteringsvoet wijzigt. Het rente percentage wordt bepaald op basis van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen / eigen vermogen.

De aanpassing van de verslaggevingsregels is nog niet definitief vastgesteld. De voorgestelde wijzigingen worden over het algemeen reeds door de gemeente toegepast, uitgezonderd de wijze waarop de rente wordt toegerekend.

De wijzigingen zullen naar alle waarschijnlijkheid ingaan per 1 januari 2016. Dit betekent dat in de jaarrekening cijfers van 31 december 2015 nog geen re classificaties hebben plaatsgevonden. De wijzigingen die impact hebben op de waardering van de grondexploitaties per 31 december 2015 zijn wel verwerkt in de doorrekeningen.

Risicomanagement

Om de risico's te beheersen en bijsturen mogelijk te maken is inzicht in de risico's noodzakelijk.

Jaarlijks worden de exploitaties herzien en worden de inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten beoordeeld en waar nodig aangepast. Voorzienbare risico's worden verwerkt in de desbetreffende grondexploitatie.

Onvoorzienbare risico's

Onvoorzienbare risico's zoals het hoger uitvallen van de kosten voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Naast deze tegenvallers van al geraamde kosten kan het ook voorkomen dat zich specifieke project risico's voordoen. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatienkenmerken, vervuiling en planschade. Per project zal er worden geïnventariseerd of er sprake is van project specifieke risico's. Deze zullen zo veel mogelijk worden gekwantificeerd. Eventuele risico's moeten zoveel mogelijk gedekt worden uit de post onvoorzien in de desbetreffende exploitatie.

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde marktrisico's, zoals renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze risico's worden gezien als generieke risico's die voor alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze risico's zijn niet vertaald in de post onvoorzien in de exploitaties. Eventuele tegenvallers die niet gedekt kunnen worden uit de grondexploitatie zullen dan gedekt moeten worden uit de algemene reserve grondbedrijf. Om de generieke economische risico's binnen de grondexploitaties te kwantificeren wordt een planmatig en cyclisch risicomodel toegepast. Dit risicomodel kenmerkt zich door het financieel vertalen van een situatie wanneer sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.

Algemene risico's

In onderstaande tabel zijn een aantal algemene risico's opgenomen die zich voor kunnen doen en welke beheersmaatregelen hiervoor zijn genomen. Aangezien deze risico's in voldoende mate worden beheerst is hier geen bedrag aan gekoppeld.

Risico	Maatregel
Bedrijfsvoering grondexploitatie	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdig actualiseren van niet in exploitatie genomen gronden en overige gronden. Deze worden opgenomen in het MPG. • Jaarlijks taxeren van de significante niet in exploitatie genomen gronden en overige gronden waardoor risico's eerder wordenesignaleerd. • Afweging afwaardering niet in exploitatie genomen gronden. • Marktvaaganalyse voor bouwgrond en effecten daarvan op de waardering van gronden. Deze is in 2015 weer uitgevoerd. • Parameters en uitgangspunten actueel houden en financieel vertalen om tijdig resultaten te kunnen bijsturen. • Afweging (tussentijdse) winstnemingen. • Afweging al of niet storten in reserves. • Verbeteren informatievoorziening gemeenteraad, mede door het opstellen van een MPG. • Terughoudend aankoopbeleid. • Afweging afstoten van gronden die zeker niet in exploitatie genomen worden. • Winstneming vooraf (25%) op verwacht resultaat grondexploitatie in te berekenen weerstandsvermogen.
Europese en rijksmaatregelen Macro economische ontwikkelingen Financiële /economische crisis	<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren risicomanagement grondbeleid. • Bepalen weerstandsvermogen grondexploitatie. • Jaarlijks herzien van de grondexploitatie en de inschattingen aanpassen aan de huidige marktomstandigheden. • In beeld brengen risicovolle grondexploitatie.
Consumentenvertrouwen	<ul style="list-style-type: none"> • Voorlichting.
Stagnatie bouw	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van marktonderzoek naar bedrijventerreinen en een behoefte onderzoek naar de woningmarkt • Marktpartijen betrekken bij bouwprojecten.
Minder belangstelling bouwgrond	<ul style="list-style-type: none"> • Verlagen uitgifteprijs (grote) kavels. • Waar mogelijk herverkaveling. • Stimuleringsubsidies. • Doorlopend uitgifteproces in plaats van 1x per jaar een uitgifteronde. • Verkoop aan niet gebonden aan de gemeente.

In 2015 zijn de risico's en beheersmaatregelen op basis van een cyclisch proces (checks and balances) verder/beter in beeld gebracht. Dit houdt in dat risico sessies zijn gehouden, waarbij op basis van brainstormen risico's zijn geïnventariseerd. Vervolgens zijn de geconstateerde risico's gekwantificeerd op basis van kans x impact. Als laatste zijn de beheersmaatregelen geformuleerd behorende bij de risico's.

In onderstaand overzicht zijn de totale risico's per complex opgenomen (kans x impact). Op het moment dat complexen winstgevend zijn kan een deel van het risico worden opgevangen door de verwachte winsten. Voor het risicoprofiel wordt 25% van de verwachte winst in mindering gebracht op het risico.

Complex	Grex resultaat (25%)	Risico	Risicoprofiel jaarrekening 2015*	Risicoprofiel jaarrekening 2014
Grift III	122.389	1.177.500	1.056.000	1.178.000
Posthoornweg West	5.921	27.868	22.000	21.000
Parallelweg	1.123	12.500	12.000	52.000
Subtotaal bedrijventerreinen	129.433	1.217.868	1.090.000	1.251.000
De Gerner Marke	564.204	217.500	-	-
Vechtstraat	306	-	-	100.000
Waterfront	15.484	217.000	202.000	367.000
De Spiegel	2.509	-	-	-
Westerbouwlanden Noord	921.848	820.000	-	495.000
De Nieuwe Landen	177.910	24.000	-	-
De Nieuwe Landen II	259.011	175.000	-	-
De Koele	127.329	50.000	-	-
Muldersveld II	68.630	-	-	-
Oosterdalfsen	279.974	400.000	121.000	-
Subtotaal woningbouwlocaties	2.417.204	1.903.500	323.000	962.000
Extra kostenstijging van 1% en een extra opbrengstendaling van 1%. Kans inschatting 10%.		455.646	456.000	300.000
Subtotaal exploitatie overstijgend	-	455.646	456.000	300.000
Totaal	2.546.638	3.577.014	1.869.000	2.513.000

Een belangrijk risico heeft betrekking op de vennootschapsplicht. De gemeenten is voor het deel van haar taken die zij uitvoert vanaf 1 januari 2016 aangemerkt als ondernemer en wordt hiermee vennootschapsplichtig. De vennootschapsbelasting is niet ingerekend op de grondexploitaties, maar is een belasting die opgelegd wordt aan de gemeente als geheel. Hierdoor is dit risico niet meer specifiek opgenomen onder de grondexploitaties.

Op basis van deze risico inschatting loopt de gemeente een totaal risico van circa € 1,9 miljoen. Bij de inschatting van de risico's is er rekening mee gehouden dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

In de vorige alinea is weergegeven dat de grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Om mogelijke risico's af te dekken, wordt er een buffer gevormd in de vorm van de algemene reserve grondbedrijf.

Voor de bepaling van de omvang van de algemene reserve grondexploitaties (weerstandsvermogen) werd in het verleden een statische methode gehanteerd welke was gebaseerd op de boekwaardes, de nog te maken kosten en de verwachte winst. In de nota reserves en voorzieningen (2015-2018) is een gewijzigde methode vastgesteld. Het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald op basis van de geïnventariseerde risico's (zie vorige paragraaf) waarbij rekening is gehouden dat bij winstgevende projecten de eerste 25% kan worden opgevangen binnen de exploitaties.

Op basis van risico afweging is een algemene reserve grondexploitatie van € 1,9 mln. toereikend om de risico's te dekken. De algemene reserve grondexploitatie bedraagt ultimo 2015 € 4,0 mln. Dit betekent dat de reserve van voldoende omvang is om de risico's te dekken. Op basis van de huidige risico inschatting kan dan ook een bedrag van € 2,1 mln. vrijvallen. Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening is een voorstel opgenomen omtrent de bestemming van dit bedrag.

Op basis van deze gegevens kan het volgende verloop worden weergegeven omtrent de benodigde bijdrage vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar.

	2013	2014	2015
Netto berekende risico/ benodigde stand reserve	3.622.160	2.559.705	1.869.000
Stand algemene reserve grondbedrijf	3.938.882	1.580.636	3.989.829
Bijdrage reserve vrij besteedbaar	316.722	-979.069	2.120.829

Actualiteit grondexploitatie

Alle grondexploitatie zijn per 1-1-2016 geactualiseerd en worden door de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van het MPG 2016 en de jaarrekening 2015. Jaarlijks worden de actualisaties verricht naar de stand van 1 januari.

Voor het maken van toekomstige inschattingen wordt gebruik gemaakt van parameters. Deze parameters zijn in het MPG toegelicht en deze zijn aangepast aan de huidige marktomstandigheden.

Voor het actualiseren wordt gebruik gemaakt van de volgende parameters:

- Inflatiecijfers (kosten- en opbrengsten stijging).
- Rentepercentages voor het toerekenen van financieringskosten; de huidige rekenrente bedraagt 4%. Dit percentage sluit aan op het vastgestelde percentage van 4% bij de begroting. Naar alle waarschijnlijk zal dit percentage in verband met een voorgestelde wijziging van het BBV wijzigen. Er bestaat nog onduidelijkheid omtrent de wijze waarop dit percentage bepaald dient te worden.
- Looptijden van de grondexploitatie/projecten (programmering en fasering).
- Grond uitgiftepreizen.

In het MPG 2016 is inzicht gegeven in de geactualiseerde stand van de grondexploitatie. In onderstaand overzicht zijn samengevat de uitkomsten uit het MPG 2016 weergegeven.

De grondexploitatie van bedrijventerreinen Welsum zijn in de afronden fase. Hierdoor is er geen actualisatie opgesteld voor deze exploitatie.

	Verwacht resultaat op startwaarde	Verwacht resultaat op eindwaarde	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Rente *
Grift III	489.557	753.590	1.456.400	10.317.070	-1.710.242
Posthoornweg West	23.685	25.616	2.100	278.677	-8.666
Parallelweg	4.491	4.858	260.300	181.516	6.630
De Gerner Marke	2.256.817	2.639.873	144.900	2.385.914	213.767
Vechtstraat	1.224	1.273	5.000	122.000	-4.451
Waterfront	61.935	69.662	1.616.634	-833.857	287.040
De Spiegel	10.034	10.435	23.000	-	1.286
Westerbouwlanden Noord	3.687.392	5.676.114	4.798.860	20.889.343	-1.318.411
De Nieuwe Landen	711.641	832.430	527.400	1.889.967	-26.745
De Nieuwe Landen II	1.036.043	1.594.813	1.516.500	5.831.758	-308.261
De Koele	509.316	572.865	108.300	520.679	41.645
Muldersveld II	274.519	308.772	36.500	293.034	20.534
Oosterdalfsen	1.119.895	1.723.888	7.596.130	16.568.648	-1.748.771
	10.186.550	14.214.189	18.092.024	58.444.750	-4.554.643

* min bedrag is betaalde rente, + bedrag is ontvangen rente

PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de uitgangspunten van het bestuursprogramma 2014 – 2018.

In het bestuursprogramma is ten aanzien van het financiële beleid het volgende opgenomen:

"De gemeentelijke financiën zijn in de afgelopen jaren gevoeliger voor fluctuaties geworden, onder meer door de economische onvoorspelbaarheid. Het volume zal door de decentralisaties in de komende jaren aanzienlijk toenemen. Dit kan ook inhouden dat ons risicoprofiel toeneemt. Een sluitende en reële meerjarenbegroting is voor ons het uitgangspunt. Dalfsen blijft daarom een verstandig en gezond financieel beleid voeren. De lasten moeten in verhouding staan tot de kwaliteit van gemeentelijke diensten en voorzieningen".

Voor zover bepaalde zaken niet in het document zijn benoemd, wordt de ingezette beleidslijn gecontinueerd.

Deze uitgangspunten zijn:

- de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven dient als correctie op de inflatie en is in meerjarenperspectief voor 2015 vastgesteld op 1,00 %;
- er is een tariefsdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de burger worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd;
- leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn.

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht en een bedrag, gebaseerd op het gemiddelde aantal ledigingen. Bij de hondenbelasting is alleen voor de belasting voor de eerste hond kwijtschelding mogelijk.

In totaal is er een bedrag van ongeveer € 47.000 gemoeid met het huidige kwijtscheldingsbeleid. Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert de gemeente de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. De gemeente meldt dit aan het waterschap, zodat ook het waterschap automatisch kwijtschelding aan deze mensen verleent.

Kostendekkende tarieven

De "grote belastingen" als afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn hierbij het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een becijfering gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen worden grote tariefschommelingen afgevlakt door te werken met een voorziening. Voor "kleine belastingen" als de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

Wet waardering onroerende zaken

De WOZ-waarde dient jaarlijks opnieuw bepaald te worden. Om dit te kunnen doen, worden er procesmatig object- en marktgegevens bijgehouden en verwerkt. In 2013 heeft er een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden. Met het huidige taxatiebureau is een nieuw contract afgesloten dat, gelet op de overgang van de belastingtaken naar het belastingkantoor GBLT, voor het jaar 2015 is verlengd.

Zoals bekend wordt de uitvoering van de Wet WOZ bij de gemeente gecontroleerd door de Waarderingskamer. In het rapport van bevindingen wordt de weergave van de inspectie weergegeven. Het eindoordeel bestaat uit vier categorieën te weten:

1. de uitvoering verloopt goed
2. de uitvoering verloopt naar behoren
3. de uitvoering kan worden verbeterd
4. de uitvoering moet dringend verbeterd worden.

Tijdens de laatste inspectie, augustus 2015, was het oordeel goed.

Tarievenbeleid 2015

Afvalstoffenheffing

Voor 2015 waren de ledigingstarieven gelijk aan die van 2014. Het vastrecht is verhoogd van € 90 naar € 100, conform het raadsvoorstel 'Omgekeerd inzamelen 1e en 2e fase', september 2014.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen. Hondenbelasting wordt geheven per hond, voor iedere hond boven het aantal van 1 binnen hetzelfde huishouden wordt anderhalf maal het tarief in rekening gebracht. In 2015 is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1%.

Leges

Voor 2015 is een trendmatige aanpassing van 1% doorgevoerd.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Voor 2015 is rekening gehouden met een trendmatige verhoging van 1% en met areaaluitbreiding door nieuwbouw.

Precariobelasting

De tarieven voor de precariobelasting zijn in 2015 verhoogd met 1%.

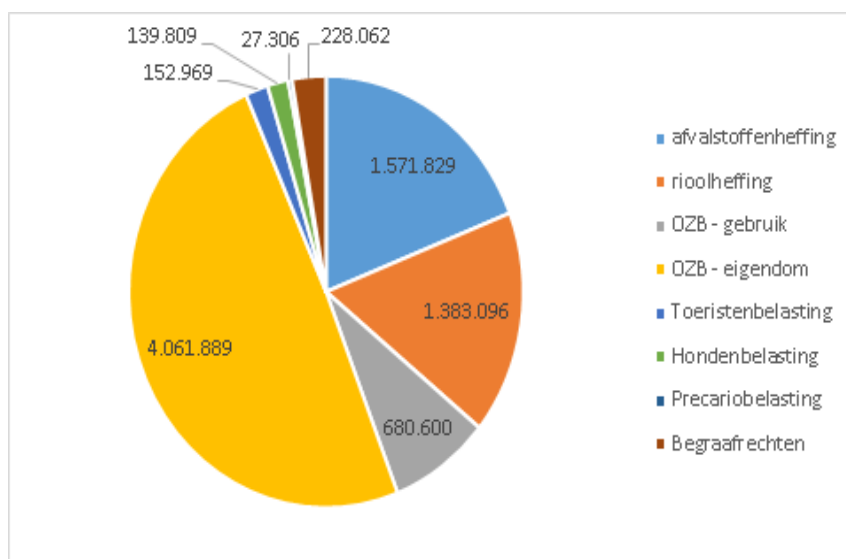
Rioolheffing

Het tarief voor 2015 is gelijk aan het tarief voor 2014, € 132.

Toeristenbelasting

Voor 2015 is het tarief per overnachting gehandhaafd op € 0,85.

Onderstaand het overzicht met de belastingopbrengsten 2015

Mate van kostendekkendheid

Voor de lokale heffingen geldt als wettelijke norm dat deze, op **begrotingsbasis**, niet boven het niveau van kostendekkendheid uit mogen komen. In onderstaande opstelling, op basis van de jaarrekening, het overzicht van de mate van kostendekkendheid van de volgende heffingen:

	Lasten	Baten	% kostendekkendheid
1. Rijbewijzen en Reisdocumenten	302.050	210.582	70
2. Omgevingsvergunning (bouwen)	638.490	565.766	89
3. Begraafplaatsen	351.727	228.014	65
4. Riolering	488.558	1.382.336	283
5. Huishoudelijk afval	2.301.000	1.563.520	68

Ad 1 Rijbewijzen en Reisdocumenten.

De tarieven voor de rijbewijzen en reisdocumenten worden door het Rijk vastgesteld. Dit betekent dat de gemeente beperkt invloed heeft om te streven naar een volledige mate van kostendekkendheid.

Ad 2 Omgevingsvergunning (bouwen).

Bij het berekenen van de tarieven voor 2016 zullen deze gegevens meegenomen worden om te komen tot een volledige mate van kostendekkendheid.

Ad 3 Begraafplaatsen.

Gelet op het feit dat de begraafplaatsen een parkachtig karakter hebben is een hogere mate van kostendekkendheid moeilijk te realiseren.

Ad 4 Riolering.

Het saldo van het product riolering en waterzuivering bedraagt € 489.000. In kader van kostendekkendheid is dit bedrag (met uitzondering van het bedrag voor apparaatskosten) verhoogd met 21% btw. De hogere opbrengst (€ 839.374) wordt toegevoegd aan de spaarvoorziening, zodat in de toekomst investeringen hieruit gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast is, conform de nota reserves en voorzieningen 2015-2018, de reserve Riolering gestort in de voorziening (€ 100.000). Op het product riolering wordt de storting in de voorziening meegenomen als kosten. Dit wordt meegenomen in het nieuwe GRP.

Ad 5 Huishoudelijk afval.

Het saldo van het product afvalverwijdering/verwerking bedraagt € 1.117.000. Het totaal aan lasten op dit produkt is € 2.301.000, de baten die hierop verantwoord worden zijn ontvangsten van bijvoorbeeld plastic-inzameling. Daarnaast is ook de onttrekking uit de voorziening (ten bedrage van € 603.588) ook als voordeel binnen dit produkt opgenomen. De baten zoals hierboven vermeld (€ 1.563.520) zijn de leges die ontvangen zijn in het kader van huishoudelijk afval.

PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Algemeen

Een omvangrijk deel van de begroting wordt binnen de diverse programma's bestemd voor het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het is belangrijk dat hierover een zorgvuldig beheer wordt gevoerd, want het is juist de kwaliteit van het openbaar gebied die door de inwoners vaak intensief wordt beleefd.

Het is van belang om beleidskaders vast te leggen, waarin een beoordelings- en toetsingsmethodiek voor de openbare ruimte wordt vastgelegd, waarmee de kwaliteit van de openbare ruimte meetbaar wordt gemaakt. De vaststelling hiervan is voorbehouden aan de raad en wordt door het college uitgewerkt in de diverse beheerplannen.

In deze paragraaf worden voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen achtereenvolgens aangegeven:

- a. Het beleidskader;
- b. Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren;
- c. Financiële consequenties beleidsdoel.

Voordat we daarmee starten, volgt eerst een samenvattend overzicht van de actualiteit van onze plannen en de verwerking.

Beleidsplan	Betreft periode (vaststelling)	Financieel verwerkt
Groenstructuurplan	2013-2017 (2013)	Ja
Beleidsplan openbare verlichting	2013-2017 (2013)	Ja
Wegenbeheernota	2009-2013 (2009)	Ja
Nota onverharde wegen	2009-2013 (2009)	Ja
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	2006-2015 (2006)	Ja
Beleidsplan onderhoud gemeentelijke gebouwen	2013-2017 (2012)	Ja
Waterplan	2007-2016 (2007)	Ja
Verbreed gemeentelijk rioleringsplan	2012-2015 (2011)	Ja
Grondwaterbeleidsplan	2007-2016 (2007)	Ja
Landschapsonwikkelingsplan (LOP)	2010-2020 (2010)	Ja
Beleidsplan	Betreft periode (vaststelling)	Financieel verwerkt
Meerjaren onderhoudsplan verkeersbruggen en duikers	2012-2015 (2012)	Ja
Berm- en slootbeheerplan	(1998) (actualisatie2015)	Ja
Speelplaatsenbeheerplan	2014-2018 (2014)	Ja
Uitvoeringsprogramma GVVP	2012-2015 (2012)	Ja

Wegen

Het beleidskader

De gemeente heeft als wegbeheerder de zorgplicht voor de wegen. Een achterstand in het onderhoud kan de veiligheid van de weggebruikers in gevaar brengen en leiden tot klachten en het aansprakelijk stellen van de wegbeheerder voor schades.

De onderhoudstoestand van wegen wordt beoordeeld aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). Als norm geldt het zogenoemde kwaliteitsniveau R die kan worden vertaald naar beeldkwaliteitsniveau B (voldoende - functioneel). De (beeld)kwaliteit van de openbare ruimte wordt voor wegen onderverdeeld naar vier thema's: veiligheid, duurzaamheid, comfort en aanzien.

In 2009 is de wegen beheernota voor de periode 2009-2013 vastgesteld. Er is gekozen voor het scenario waarbij er geen verdere daling van het schadebeeld veiligheid plaatsvindt en waarmee hogere onderhoudsbedragen (thema duurzaamheid) in de toekomst worden voorkomen.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De omvang van het gemeentelijke wegennet bedraagt ongeveer 2,87 miljoen vierkante meter verharding van asfalt, beton en elementenverharding en 55 km onverharde wegen.

De kwaliteit van het verharde wegennet per beleidsthema (percentage slecht) ziet er als volgt uit:

	2010	2012	2014
Duurzaamheid	3	4	5
Veiligheid	6	5	4

Financiële consequenties beleidsdoel

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Groot onderhoud (budget)	646	563

De totale lasten van de wegen vallen onder het product Wegen, straten en pleinen¹ en omvatten de verharde wegen buiten de kom, binnen de kom, onverharde wegen en de fietspaden. De totale lasten inclusief de kosten voor groot onderhoud van voornoemde onderdelen zijn:

Totale lasten wegen voor bovengenoemde onderdelen:

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Wegen, straten en pleinen ¹	2.545	2.616

¹) Het product Wegen, straten en pleinen bevat naast bovengenoemde onderdelen ook nog de onderdelen bruggen, openbare verlichting en gladheidsbestrijding.

Infrastructuurle kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Het Beleidskader

Er zijn geen landelijke kaders/richtlijnen voor het beheer en onderhoud van civiel technische kunstwerken. Als norm geldt hiervoor een vastgesteld kwaliteitsniveau dat wordt vertaald naar beeldkwaliteitsniveau B. Kwaliteitsniveau A+ is het hoogste niveau en kwaliteitsniveau E is het laagste niveau. De (beeld)kwaliteit van de openbare ruimte wordt voor de kunstwerken daarbij onderverdeeld naar drie thema's: veiligheid, duurzaamheid, en aanzien. Uitgangspunt is dat een functioneel gebruik van een kunstwerk mogelijk is tegen de laagst mogelijk maatschappelijke kosten. Voor onderhoud gaan we uit van beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel) volgens de CROW systematiek.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het areaal bestaat uit 28 objecten die een uiteenlopende (verkeers)functie hebben. Eind 2015 is een nieuwe inspectie uitgevoerd. Deze inspectiegegevens worden gebruikt voor het opstellen van een geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan verkeersbruggen en duikers in 2016. De kwaliteit van de verkeersbruggen en duikers wordt vastgesteld in dit plan.

Financiële consequenties

De totale lasten van de kunstwerken worden verantwoord in het product Bruggen bij Wegen, straten en pleinen. De financiële consequenties van het nieuw op te stellen meerjarenonderhoudsplan worden in de loop van 2016 bepaald.

Totale lasten kunstwerken: (verkeersbruggen en duikers)

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)	16	13

Openbare verlichting

Het Beleidskader

Het beleidskader voor het gebruik van openbare verlichting is in de raadsvergadering van 22 april 2013 vastgelegd door middel van het beleidsplan Openbare Verlichting 2013 - 2017. In het beleidsplan is vastgelegd waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast, het kwaliteitsniveau hiervan en de financiële middelen hiervoor.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbare verlichtingsareaal in onze gemeente bestaat uit (afgerond): 5.600 lichtmasten, 5.750 armaturen en 5.900 lampen. Jaarlijks verbruikt de openbare verlichtingsinstallatie rond de 1 miljoen kWh elektrische energie.

De beeldkwaliteit van de openbare verlichting sluit aan bij de beeldkwaliteitsnormen voor de wegen en het openbaar groen volgens de systematiek van het CROW. Naast de beeldkwaliteit worden ook nog kwaliteitsnormen gehanteerd voor de verlichtingskwaliteit, installatiekwaliteit, energetische kwaliteit en de interne proceskwaliteit.

Financiële consequenties

Om de openbare verlichting te laten branden worden kosten gemaakt. Deze kosten worden verdeeld conform de landelijke kengetallensystematiek van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV). Er wordt onderscheid gemaakt in drie kostensoorten:

- energiekosten: netwerkkosten, kosten levering en de energiebelasting;
- onderhoud en beheer: onderhoud aan de masten en lampen, schades en manuren van de medewerkers van de gemeente;
- investeringskosten: kosten voor renovaties die zijn opgenomen in het investeringsplan.

In 2015 is totaal € 395.000 geboekt op deze drie kostensoorten.

Totale lasten openbare verlichting

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Openbare verlichting	305	402

Bovenstaande kosten hebben betrekking op de aanwezige verlichtingspunten. Dat wil zeggen: de kosten van de aanleg van verlichtingspunten in nieuwe woonwijken en industrieterreinen zijn hierin niet opgenomen. Deze kosten zijn opgenomen in de grondexploitaties.

Riolering

Het Beleidskader

Het beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel vindt plaats op basis van het in 2011 vastgestelde uitgebreid Gemeentelijke Rioleringsplan (vGRP) 2011-2015. De verplichting voor het hebben van dit plan is vastgelegd in de Wet Milieubeheer (Wm). Het plan geeft aan, hoe wij invulling geven aan onze wettelijke zorgplichten voor het inzamelen en transporteren van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Doelstellingen hierbij zijn:

- het inzamelen van het geproduceerde afvalwater en overtollige hemel- en grondwater naar een geschikt lozingspunt;
- het (afval)watersysteem en het beheer hiervan moet doelmatig, duurzaam en robuust zijn;
- het afvalwatersysteem moet natuurlijke systemen (o.a. oppervlaktewater en bodem) niet verstoren in hun functioneren;
- overlast en schade moet worden voorkomen en hinder moet worden beperkt tot een acceptabel niveau;
- het (afval)watersysteem en zijn beheer moet transparant, eerlijk en professioneel zijn;
- continuïteit van het (afval)watersysteem en het beheer moeten worden nagestreefd.

Het beleidskader van de riolering wordt gevormd door het Gemeentelijke rioleringsplan 2011-2015, dat vormt de basis voor de te nemen maatregelen.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeentelijke riolering bestaat uit twee typen stelsels. Het vrijverval stelsel omvat ca. 92 km gemengd riool, 33 km vuilwater riool, 22 km hemelwaterriool en 14 km infiltratieriool met in totaal ruim 3.600 inspectieputten. Het mechanische stelsel omvat ca. 67 km drukriolering met 34 rioolgemalen en 397 pompen.

Jaarlijks vindt inspectie plaats van 1/10^e deel van het vrijverval stelsel om het onderhoudsniveau te monitoren en de te nemen maatregelen te bepalen. Het stelsel is in een goede staat en er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiële consequenties

In het vGRP is de huidige situatie omschreven, is de ambitie met het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende maatregelen en middelen bepaald. Het totaalpakket vormt de grondslag voor het kostendekkende tarief van de rioolheffing. Er wordt voor de riolering met een spaarvoorziening voor toekomstige investeringen gewerkt. In het vGRP is deze duurzame financieringsmethode vastgesteld om accumulatie van rentelasten te voorkomen.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget, waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De totale lasten van de riolering vallen onder het product riolering en waterzuivering.

Totale lasten riolering en waterzuivering:

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Riolering en waterzuivering	797	731

Om invulling te geven aan de gestelde doelen worden maatregelen uitgevoerd.

Investeringen (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Maatregelen uitvoering GRP	244	243

Water

Het Beleidskader

Het gaat hier om de watergangen met een onderhoudsplicht vanuit de regelgeving van het waterschap.

Deze verplichting komt voort uit het feit dat we aanliggende eigenaar zijn bij leggerwatergangen.

Andere watergangen zijn functioneel onderdeel van de wegen of vallen binnen het openbaar groen en worden hier ook financieel door gedekt.

De kosten worden gemaakt voor het maaien en onderhouden van watergangen (met name in het buitengebied) en het afvoeren of verwerken van het vrijkomende maaisel.

Het beleidskader wordt gevormd door:

- De Waterwet;
- de Keur van het waterschap Groot Salland;
- de Legger Watergangen van het waterschap Groot Salland;
- de Flora en Faunawet;
- Wet Milieubeheer (Wm).

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Jaarlijks vindt onderhoud plaats aan de watergangen met een schouwplicht en wordt het schouwafval opgeruimd waarvoor een ontvangstplicht bestaat.

De omvang van de servicewatergangen (watergangen met schouwplicht) die in samenwerking met aanliggende eigenaren worden onderhouden, omvatten 86 km aan lengte. Voor 110 km aan watergangen geldt een schouwplicht en wordt het schouwafval opgeruimd.

Financiële consequenties

Totale lasten van de watergangen: (waterkering, afwatering)

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Waterkering, afwatering	150	118

Openbaar groen

Het Beleidskader

Het onderhoud en de inrichting van het openbaar groen vinden plaats volgens de visie die in het Groenstructuurplan gemeente Dalfsen (GSP) 2013-2017 is beschreven. In het GSP worden de kwaliteiten van de groene openbare ruimte in de vijf kernen beschreven, gewaarborgd en versterkt. Tevens zijn visies ontwikkeld voor de beleidsthema's bomen, snippergroen, omvorming in relatie tot bezuinigingen en wateropvang, speelplaatsen en honden. De zonering in beeldkwaliteit, richtlijnen voor de verschillende beheervormen en groeninrichting en de bedrijfsvoeringsvraagstukken zijn tevens vastgelegd. Het plan wordt afgesloten met een financiële vertaling van de uitvoeringsprojecten.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbaar groen in de gemeente Dalfsen omvat in totaal ± 142 ha. De kwaliteit van het openbaar groen sluit aan bij de beeldkwaliteitsnormen voor de wegen en de openbaar verlichting volgens de systematiek van het CROW. De beeldkwaliteit die (over het algemeen) gehanteerd wordt is: onderhoudsniveau A in winkelgebieden en langs de hoofdinfrastructuur en onderhoudsniveau B voor de overige gebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

Financiële consequenties

Er wordt onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

- onderhoud en beheer aan de groene (en blauwe) buitenruimte (bomen, bosplantsoen, heesters, gras) en hondentoiletten. Vanaf 2015 worden een aantal reguliere werkzaamheden uitgevoerd door medewerkers van de Stichting Dalfsen Werkt die voorheen aan WEZO/LARCOM werden uitbesteed.
- investeringskosten: de uitvoeringsprojecten uit het GSP worden gedekt uit de reserve herstructurering openbaar groen. Deze reserve wordt gevoed door de verkoop van openbare groenstroken.

Totale lasten openbaar groen:

x € 1.000	Rekening 2014	Rekening 2015
Openbaar groen	1.744	1.651

Voor de uitvoeringsprojecten heeft de gemeenteraad uitvoeringskredieten beschikbaar gesteld bij het vaststellen van het GSP en het investeringsplan.

De kosten voor aanleg van openbaar groen in nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn opgenomen en verantwoord in het grondbedrijf.

Gebouwen

Het Beleidskader

De wijze waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden is vastgelegd in het beleidsplan Onderhoud gemeentelijke gebouwen 2013 - 2017. Dit beleidsplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 26 november 2012.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeente heeft 25 kleinere en grote gebouwen in eigendom. Het betreffen gebouwen voor de gemeentelijke organisatie, voor sport, voor sociaal culturele doeleinden en gebouwen voor algemeen gebruik. Gezamenlijke deler is dat alle gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Alle gebouwen bij elkaar hebben een bruto vloeroppervlakte van ruim 21.000 m² en vertegenwoordigen een W.O.Z. waarde van in totaal ruim 22 miljoen euro.

In het beleidsplan zijn onderstaande eisen voor de kwaliteit en duurzaamheid periode 2013–2017 opgenomen:

- gemeentehuis te Dalfsen en 't Olde gemientehuis te Nieuwleusen in stand houden in een hoge kwaliteit;
- alle andere gebouwen in stand houden in een kwaliteit boven het gemiddelde;
- gebouwen die binnen afzienbare tijd worden gesloopt in stand houden in een kwaliteit onder het gemiddelde tot laag;
- gebouwen die ook in de (midden)lange termijn in stand blijven verder te verduurzamen;
- duurzame aspecten te betrekken bij de inkoop en aanbestedingen van beheer- en onderhoudsprojecten

Het onderhoud aan de gebouwen is grofweg te verdelen in eigenaaronderhoud en gebruikersonderhoud. De gemeente is verantwoordelijk voor het eigenaaronderhoud aan alle gebouwen. Het gebruikersonderhoud aan de verhuurde gebouwen is vastgelegd in de huurovereenkomst. Bij de overige gebouwen is ook het gebruikersonderhoud voor rekening van de gemeente.

Financiële consequenties

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. Deze jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een onderhoudsplanning van vijf jaar. Vanaf 2013 is de jaarlijkse dotatie vastgesteld op € 165.000. Op deze wijze is de financiering van het meerjarenonderhoud van deze kapitaalgoederen gewaarborgd. In 2015 is € 147.000 geboekt in de voorziening. Conform de nota reserves en voorzieningen 2015 - 2018 is de drempel van € 500.000 per 31 december 2015 vrijgevallen. De stand van de voorziening per 31 december 2015 is afgerond € 276.000.

De gemeente heeft geen gebouwen voor onderwijs in eigendom. Voor de onderwijsgebouwen geldt een afzonderlijke vergelijkbare systematiek.

Verzekeringsbeleid

Van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn de gebouwen, inclusief die voor het onderwijs, verzekerd op basis van een uitgebreide gevarenpolis (brand, storm, inbraak e.d.) op VNG voorwaarden en kent een eigen risico van € 1.000 voor zowel onderwijsgebouwen als overige gebouwen.

Deze twee beurspolissen zijn in oktober 2014 samen Europees aanbesteed, deze aanbesteding is inmiddels afgerond, waarbij op elke polis een combinatie van verzekeraars de definitieve gunning heeft gekregen. Beide polissen hebben een looptijd van 3 jaar (01-01-2015 tot 01-01-2018), met de mogelijkheid tot verlenging met 1 jaar.

Alle gebouwen zijn in november 2009 opnieuw getaxeerd, deze taxaties hebben een geldigheidsduur van 6 jaar. In 2016 zullen alle gebouwen opnieuw getaxeerd moeten worden.

PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het BBV dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten. Volgens artikel 15 BBV dient deze paragraaf ten minste te bevatten:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting
- De beleidsvoornemens over verbonden partijen
- De lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen belangen met een bestuurlijk accent en belangen met een financieel accent. Bij de eerste groep is er primair een bestuurlijke overweging die vervolgens een financiële verplichting oplevert. Bij de tweede groep is sprake van aandelen bezit of een substantieel gemeentelijk subsidiebedrag voor een organisatie.

In 2015 heeft een rekenkameronderzoek naar samenwerking en democratische legitimatie plaatsgevonden. De conclusies en aanbevelingen en de daarbij behorende achtergrondinformatie is opgenomen in het rapport "Samen naar beter, Dalfsen en de intergemeentelijke samenwerking". Mede naar aanleiding van het onderzoek is in 2015 gewerkt aan een nota verbonden partijen. De vaststelling van deze nota is in het eerste kwartaal van 2016 voorzien. In deze nota worden voorstellen opgenomen voor de invulling van de governance (sturing, beheersing, verantwoording en toezicht) van de verbonden partijen waaraan Dalfsen deelneemt.

Indien we de jaarcijfers van de verbonden partijen niet op tijd hebben ontvangen, zijn deze velden gevuld met n.b.

Verbonden partijen waarbij primair sprake is van een bestuurlijk belang

Er bestaat een groep van organisaties waar een substantiële financiële bijdrage aan geleverd wordt, omdat de gemeente het noodzakelijk vindt dat de betreffende taak in Dalfsen uitgevoerd wordt of de doelstelling van groot maatschappelijk belang gevonden wordt. Het betreft de onderstaande partijen:

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland			
Vestigingsplaats	Zwolle			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijk)			
Doelstelling	In oktober 2010 is de Wet veiligheidsregio's in werking getreden. Op basis hiervan zijn in Nederland 25 veiligheidsregio's ingesteld waaronder Veiligheidsregio IJsselland. Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis. Dit doen ze samen met en voor de regio IJsselland, een gebied met circa 500.000 inwoners. Met als motto: Veiligheid, voor elkaar!			
Deelnemers	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle.			
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Derhalve heeft de burgemeester zitting in het algemeen bestuur. Elk lid van het algemeen bestuur heeft één stem.			
Financieel belang	De gemeente is jaarlijks een bijdrage verschuldigd. De financieringswijze bestaat uit twee geldstromen. Het grootste deel van de gelden (circa 85%) komt uit de bijdragen die de gemeenten beschikbaar stellen. Een kleiner deel (ca. 15%) komt uit een rijksbijdrage (brede doeluitkering rampenbestrijding). De gemeenten krijgen dit geld van het rijk vanuit het gemeentefonds (subcluster brandweer en rampenbestrijding). Voor de algemene en wettelijke taken geldt een verdeling van de kosten volgens de vastgestelde verdeelmethodiek besloten in vergadering van 19 juni 2013 (besluit hanteren verdeelmethodiek voor de jaren 2014, 2015 en 2016). Voor de andere taken gelden de bedragen die gemeenten en Veiligheidsregio daarvoor hebben afgesproken dan wel het aantal verleende diensten maal het vastgestelde tarief per dienst.			
Financiële ratio's		Jaarrekening 2014	Jaarrekening 2015	Begroting 2016
	Resultaat	€ 3.663.648	€ 2.033.930	€ 0
	Eigen vermogen	€ 1.356.266	€ 2.117.710	€ 16,5 mln
	Vreemd Vermogen	€ 28.296.207	€ 46.422.077	€ 31,9 mln
	Gemeentelijke bijdrage	€ 1.624.722 (incl. incidentele teruggaaf)	€ 1.673.325 (incl. incidentele teruggaaf)	€ 1.731.542
Risico's	<p>In de begroting worden door de veiligheidsregio de volgende risico's benoemd: de samenvoeging van de meldkamers, landelijke bezuinigingen, ontwikkelingen binnen het regionaal brandmeldsysteem, de consequenties van de RUD's op de regio, financiële effecten besluiten Veiligheidsberaad en herijking Brede doeluitkering.</p> <p>Het grootste risico is wanneer de Veiligheidsregio wordt getroffen door een ramp of crisis, waarbij hoge niet-verhaalbare kosten moeten worden gemaakt. In het meerjarenbeleidsplan zijn door de Veiligheidsregio de volgende vijf risico's geprioriteerd, naast de algemene voorbereiding op allerhande risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ziektegolf (inclusief dierziekten); • Hoog water of overstroming; • Brand in dichte binnenstad; • Uitval van elektriciteitsvoorziening; • Paniek in menigten (zonder directe koppeling aan terrorisme). 			

	<p>De weerstandscapaciteit bedraagt € 486.500 en bestaat hoofdzakelijk uit eenmalige middelen. Voor de samenvoeging van de meldkamers is ook een bestemmingsreserve van € 400.000.</p> <p>De benoemde risico's kunnen langdurige financiële gevolgen hebben. De eventuele financiële gevolgen kunnen voor een beperkte periode worden gedekt. In die periode moet een structurele oplossing worden gevonden. De gemeente kan, op basis van historische kosten, worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort (aandeel is 5,06%).</p> <p>In 2016 zullen systematische risicoanalyses worden uitgevoerd en op basis van de uitkomsten zullen voorstellen worden ontwikkeld voor de omvang van de algemene reserve (een belangrijk deel van het weerstandsvermogen).</p>
Beleidsvoornemens	<p>Het ambitieniveau van het beleidsplan voor de periode 2015-2018 is om uiterlijk in 2018 de rol als betrouwbare partner te versterken en in de regio leidend te zijn in de samenwerking bij branden, incidenten en crises tussen hulpverleningsdiensten, gemeenten en andere partners. De medewerkers zetten hun professionaliteit in om samen met inwoners, bedrijven en instellingen te werken aan een realistisch niveau van risicobeperking en zelfredzaam handelen voor, tijdens en na een calamiteit.</p>
Ontwikkelingen	<p>Zoals gesteld werd in de vergadering van het algemeen bestuur op 19 juni 2013 is besloten tot een verdeelmethodiek van de bijdragen die de gemeenten aan de veiligheidsregio betalen. Deze methodiek zou drie jaar worden gehanteerd (2014, 2015 en 2016). In 2015 is een start gemaakt met het proces om te komen tot een nieuwe verdeelsystematiek. In 2016 zal hierover besluitvorming plaatsvinden.</p>

Naam	Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland
Vestigingsplaats	Zwolle
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijk)
Doelstelling	<p>De Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. Missie juni 2011: "Wij beschermen en bevorderen gezondheid. Daarbij richten we ons op het verminderen van ongelijkheid in de kans op goede gezondheid onder bewoners van de regio IJsselland".</p> <p>GGD IJsselland is daarnaast onderdeel van een samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals Jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten, zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen.</p> <p>GGD IJsselland werkt voor 11 gemeenten met in totaal ruim 513 duizend inwoners.</p>
Deelnemers	GGD IJsselland wordt net als de Veiligheidsregio IJsselland gevormd door 11 gemeenten in Overijssel: Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Bestuurlijk belang	<p>Het bestuur van GGD IJsselland bestaat uit een Algemeen Bestuur, waarvan de leden worden afgevaardigd door de colleges van B&W van de gemeenten en een Dagelijks Bestuur (DB), gekozen door en uit het midden van het AB. De directeur Publieke Gezondheid is secretaris van zowel AB als DB. Naast de formele bestuursorganen kent GGD IJsselland een portefeuillehoudersoverleg Publieke Gezondheid. De gemeente Dalfsen heeft zitting in het Algemeen Bestuur en heeft één stem.</p>
Financieel belang	<p>Gemeentelijke bijdrage voor de basistaken op basis van inwoneraantal en kosten voor additionele producten (structureel en incidenteel) op basis van dienstverleningsovereenkomsten en incidentele afspraken (projecten en maatwerk).</p>

Financiële ratio's		Jaarrekening 2014	Jaarrekening 2015	Begroting 2016
	Resultaat	€ 418.000	€ 601.000	€ 0
	Eigen vermogen	€ 1.863.000	€ 1.777.000	€ 766.000
	Vreemd Vermogen	€ 6.315.000	€ 6.135.000	€ 5.947.000
	Gemeentelijke bijdrage aan producten voor alle 11 gemeenten (inwonerbijdrage)	€ 438.000	€ 437.000	€ 459.000
	Kosten additionele producten (op basis van DVO en andere incidentele afspraken)	€ 320.000	€ 324.000	€ 327.000
	Totaal bijdrage gemeente Dalfsen	€ 758.000	€ 760.900	€ 786.000
Risico's	De gemeente betaalt een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geevalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Additionele producten worden gefinancierd door de gemeenten die deze taken afnemen. Voor de risico's voor incidentele additionele taken (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de Gemeenschappelijke Regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten naar rato van het inwonertal worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Het aandeel van de gemeente Dalfsen in de totale inwonerbijdrage is 5,4%. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is dit risico voor Dalfsen klein.			
Beleidsvoornemens	Het bestuur van GGD IJsselland heeft in 2014 de bestuursagenda 2015-2017 'Vernieuwing vanuit basistaken' vastgesteld. De opgave voor de GGD IJsselland wordt bepaald door twee ambities die door het (algemeen) bestuur zijn geformuleerd. Ambitie 1 betreft GGD als vertrouwde adviseur van de gemeenten en ambitie 2 betreft de modernisering van de governance. Door middel van een uitvoeringsprogramma is hier in 2015 invulling aangegeven.			
Ontwikkelingen	De dienstverlening Jeugdgezondheidszorg wordt voor 10 gemeenten uitgevoerd voor jeugd van 0-18 jaar. Voor de gemeente Steenwijkerland wordt de JGZ 4-18 jarigen uitgevoerd. Hierin zal een doorlopende lijn worden georganiseerd met een samenhangende financieringssysteem. Hiervoor zijn in 2015 de voorbereidingen getroffen. In 2016 zal hierover besluitvorming plaatsvinden.			

Naam	Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel-Vechtstreek			
Vestigingsplaats	Zwolle			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijk)			
Doelstelling	Het doel is het inrichten van een samenwerkingsverband met betrekking tot het voorkomen en de opsporing van fraude met de door de gemeenten uit te voeren sociale zekerheidsregelingen. De gemeente draagt hiertoe de bevoegdheid in het kader van de de opsporing en voorkomen van fraude met de door de gemeenten uit te voeren sociale zekerheidsregelingen over aan de gemeente Zwolle.			
Deelnemers	De gemeenten Dronten, Ommen, Hardenberg, Hattem, Kampen, Zwartewaterland, Zwolle en Dalfsen.			
Bestuurlijk belang	De stemverhouding in het beslissingsbevoegd forum van portefeuillehouders is bepaald op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per gemeente, met een maximum van drie stemmen. Dalfsen heeft één stem van de vijftien.			
Financieel belang	De kosten worden verrekend op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per 31-12. Het aandeel in de kosten in 2015 bedroeg € 25.522.			
Financiële ratio's		2014	2015	Begroting 2016
	Gemeentelijke bijdrage	€ 23.476	€ 25.522	€ 28.530
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.			
Beleidsvoornemens	De nadruk ligt op zichtbaarheid en dienstbaarheid en het leveren van maatwerk richting regiogemeenten. Prioriteit bij meest schade-veroorzakende typen van fraude en inspanningen plegen waar dit naar verwachting het meest oplevert.			
Ontwikkelingen	N.v.t.			

Naam	Regionale Uitvoeringsdienst IJsselland (RUD)			
Vestigingsplaats	Wijhe			
Rechtsvorm	Bestuursovereenkomst (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	<p>Het doel van de RUD is het door een gestructureerde samenwerking:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leveren van goede adviezen aan de partners ten behoeve van vergunningverlening, toezicht en handhaving en daardoor een goede kwaliteit, veiligheid en gezondheid van de leefomgeving te bevorderen. • Breed inzetten van kennis en kunde ten behoeve van de partners, door middel van een netwerkorganisatie. • Bieden van een structuur waarin de partners voldoen aan de wettelijke eisen van kwaliteit, effectiviteit en robuustheid voor de uitvoering van hun VTH-taken. • Realiseren van een centraal aanspreekpunt voor externe partners • Realiseren van efficiencywinst, waarbij deze in de eerste plaats wordt ingezet voor kwaliteitsverbetering (kostenneutrale kwaliteitsverbetering). 			
Deelnemers	Provincie Overijssel en de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Staphorst, Steenwijkerland, Raalte, Zwartewaterland en Zwolle.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft een zetel in het bestuur. Het bestuur bestaat uit de vertegenwoordigers van de colleges en gedeputeerde staten.			
Financieel belang	De gemeente draagt bij in de kosten. Voor jaar 2015 bedroeg de bijdrage € 41.131.			
Financiële ratio's		2014	2015	Begroting 2016
	Gemeentelijke bijdrage	€ 41.131	€ 41.131	€ 41.131
Risico's	De netwerk RUD kan alleen goed functioneren als er voldoende (gelijkgestemde) ambitie en actieve deelname is, voldoende mandaat voor regionale aansturing en coordinatie, niet alleen gericht op de eigen opgaven maar op de regionale opgaven.			

Beleidsvoornemens	De RUD kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen. Beleidsvorming is een taak voor alle individuele deelnemers.
Ontwikkelingen	De Tweede Kamer heeft in september 2015 het wetsvoorstel Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) aangenomen. Hierin zijn twee belangrijke onderdelen opgenomen: <ol style="list-style-type: none"> 1. De structuur van de RUD's moet worden vormgegeven volgens een Gemeenschappelijke Regeling. Dit betekent dat daarmee een einde komt aan het huidige netwerkmodel van de RUD IJsselland. 2. VNG en IPO hebben afgesproken om een modelverordening te maken voor het vastleggen van kwaliteitscriteria. Het wordt een verplichting voor alle gemeenten om zelf een verordening door de gemeenteraad vast te laten stellen.

Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie jeugdzorg regio IJsselland			
Vestigingsplaats	Zwolle			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijk)			
Doelstelling	De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet, in het bijzonder de inkoop van diensten in het kader van specialistische jeugdzorg. De uitvoeringsorganisatie fungeert als inkoop- en betalingsorganisatie van de deelnemende gemeenten. De regeling is in werking getreden op 1 november 2014 en getroffen tot en met 31 december 2016.			
Deelnemers	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het bestuur en heeft één stem van de elf stemmen.			
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage in 2015 bedroeg € 67.207. Dit betreft 4,13% van het totaal.			
Financiële ratio's		2014	2015	Begroting 2016
	Gemeentelijke bijdrage	n.v.t	€ 67.207	€ 50.505
Risico's	De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de bedrijfsvoeringsorganisatie ten allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.			
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert als inkoop- en betalingsorganisatie van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.			
Ontwikkelingen	Uiterlijk drie maanden voor het einde van de regeling in 2016 stellen partijen vast of een verlenging gewenst is.			

Naam	Stichting Dalfsen Werkt			
Vestigingsplaats	Dalfsen			
Rechtsvorm	Stichting (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	De stichting heeft volgens de statuten ten doel de ondersteuning in de ruimste zin des woords van de gemeente Dalfsen bij het tot stand brengen en instandhouden van de werkvoorziening voor mensen met een arbeidsbeperking die woonachtig zijn in de gemeente Dalfsen en bij het bevorderen van de reïntegratie van 'SW-geïndiceerden' die wonen in de gemeente Dalfsen en van mensen met een arbeidsbeperking als hiervoor bedoeld in het normale arbeidsproces, waarbij tevens wordt voldaan aan de voorwaarden die hieraan worden gesteld in de wet, in het bijzonder de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening, behoudens indien en voorzover de gemeente Dalfsen te eniger tijd haar wettelijke taken als hiervoor bedoeld op andere wijze gestalte mocht geven.			
Deelnemers	Gemeente Dalfsen			
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de stichting bestaat uit een door de gemeente vast te stellen aantal van ten minste één en ten hoogste drie natuurlijke personen. Tot bestuurders kunnen benoemd worden de personen die de functie van gemeentesecretaris/algemeen directeur dan wel eerste loco-secretaris vervullen.			
Financieel belang	Het vermogen van de stichting wordt gevormd door o.a. hetgeen wordt verkregen van de gemeente Dalfsen. De gemeente Dalfsen zal niet meer bijdragen dan de kosten die de stichting moet maken voor de uitoefening van haar publieke taken.			
Financiële ratio's		2014	2015	Begroting 2016
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd Vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	€ 1.727	€ 0
Risico's	De financiële afhandeling van de stichting vindt plaats door de gemeente. De stichting fungeert enkel als werkgever van de SW'ers. Het SDW zal in het kader van de vennootschapsbelasting gevolgd worden.			
Beleidsvoornemens	N.v.t.			
Ontwikkelingen	De Stichting Dalfsen Werkt is opgericht in 2015. 2016 zal in het teken staan van de nadere vormgeving van de uitvoering.			

Naam	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Zwolle en Omgeving (Wezo) en Werkvoorzieningschap Zwolle en Omgeving (Wezo) NV			
Vestigingsplaats	Zwolle			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling en Naamloze Vennootschap			
Doelstelling	Wezo is belast met de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening.			
Deelnemers	Gemeenten Zwolle, Hattem, Raalte, Zwartewaterland en Dalfsen.			
Bestuurlijk belang	Dalfsen participeert in het Algemeen Bestuur van de GR Wezo en is aandeelhouder van de Wezo N.V. De GR Wezo verstrekt namens de vijf deelnemende gemeenten (en voor een beperkt aantal werknemers van overige gemeenten) de opdracht tot uitvoering van de Wsw aan Wezo N.V. middels een Sociaal Economisch contract.			

Financieel belang	<p>Gemeente Dalfsen had 108 aandelen van de totaal 2.330 geplaatste aandelen in Wezo N.V. (4,63%). In december 2015 is Zwolle 100% aandeelhouder geworden door de aandelen van de gemeenten over te nemen.</p> <p>De gemeentelijke bijdrage in de jaarrekening Wezo N.V. 2015 bestond uit twee delen: 1. Als opdrachtgever via de gemeenschappelijke regeling Wezo: inkoop Wsw dienstverlening conform opdracht Sociaal Economisch Contract 2015 en bijhorend financieringsmodel. De werkelijke inkoop in 2015 bedroeg € 1.637.000. 2. Als aandeelhouder van Wezo Groep NV: bijdrage in het exploitatietekort Wezo groep nv 2015. Deze gemeentelijke bijdrage bedroeg € 15.800. De aandelen zijn overgedragen aan de gemeente Zwolle inclusief het verwachte exploitatietekort 2015 van de Wezo.</p>		
Financiële ratio's		2014	2015
	Inkoop WSW cf SEC	€ 1.653.000	€ 1.637.000
	Gemeentelijke bijdrage in exploitatietekort	€ 12.000	€ 15.800
Risico's	<p>Wanneer de gemeente de Wsw-uitvoering ten aanzien van de Wsw'ers geheel of ten dele bij Wezo beëindigt voor het einde van 2020 is de gemeente gehouden om de daardoor ontstane extra exploitatieschade te compenseren door betaling van een aanvullende afkoopsom. Deze compensatieverplichting geldt overigens niet voor de reeds voorziene afbouw van de Wsw-populatie.</p> <p>Vastgelegd is dat de verplichtingen van GR Wezo tegenover Wezo NV ten aanzien van eventuele toekomstige wachtgeldverplichtingen aan oud-ambtenareren van GR Wezo die in dienst zijn getreden van Wezo NV, door de GR-gemeenten als gezamenlijke verplichting worden gegarandeerd (conform de verdeelsleutel in het aandelenkapitaal voor overdracht van aandelen in Wezo NV). Voor zover in de toekomst door Wezo NV een beroep zal worden gedaan op deze garantie zal de afwikkeling per geval op maat en volgens de oude verdeelsleutel plaatsvinden.</p>		
Beleidsvoornemens	Zie ontwikkelingen.		
Ontwikkelingen	<p>Eind 2014 is door de deelnemende gemeenten in GR Wezo besloten de GR Wezo op te heffen met ingang van 1 januari 2016. Tevens is een traject gestart waarbij gemeente Zwolle de aandelen in Wezo NV van de andere vier gemeenten zal overnemen waardoor Zwolle enig eigenaar van Wezo NV wordt. De overdrachtsvoorwaarden, prijs, wijze van levering en betalingen zijn vastgelegd in een onderhandelingsakkoord. Voorts is een liquidatieplan opgesteld om de gemeenschappelijke regeling definitief op te heffen. In de dekking van de kosten is voorzien door dat eenmalig een bedrag van € 298.000 ten laste van de exploitatie is gebracht. Met het opheffen van de GR Wezo en de aandelen overdracht vervalt de bestuurlijke betrokkenheid. Vanaf 1 januari 2016 wordt de uitvoering van de Wsw-taken hiermee verlegt van GR Wezo naar de gemeente. Deze wordt vanaf 2016 meer direct uitgevoerd via de Stichting Dalfsen Werkt en de inkoop van werkplekken bij zowel Larcom als Wezo N.V. via een bilaterale contractrelatie.</p>		

Verbonden partijen waarbij primair sprake is van een financieel belang

Onderstaand is een overzicht opgenomen van partijen waarbij primair sprake is van een financieel belang. De deelname in deze partijen heeft bij de start het karakter gehad van stimuleren, invloed op nutsvoorzieningen of intergemeentelijke solidariteit. Door verkoop en fusies (Vitens, Essent) is er in feite sprake van beleggingen. Gezien de omvang van het belang van de individuele gemeente is de invloed van het stemrecht vrijwel nihil. Een uitzondering vormt de NV ROVA. Hier is nog wel sprake van een sterke relatie tussen de aanleiding tot deelname in het aandelenkapitaal en de taak.

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
Vestigingsplaats	Den Haag			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De kerntaak is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. De BNG is de huisbank van de gemeente Dalfsen.			
Deelnemers	De aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft van de aandelen is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezit (een stem per aandeel van € 2,50).			
Financieel belang	De gemeente bezit 33.735 aandelen van € 2,50 (0,06%). In 2015 is € 19.000 dividend uitgekeerd over het jaar 2014.			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 126 mln	€ 226 mln	nb
	Eigen vermogen	1-1: € 3.430 mln	1-1: € 3.582 mln	1-1: € 4.163 mln
	Vreemd Vermogen	1-1: € 127.721 mln	1-1: € 149.891 mln	1-1: € 145.348 mln
Risico's	Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerde kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. Door de aanhoudende onzekerheid acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de nettowinst in 2015. Het uit te keren dividend over 2015 wordt in 2016 verantwoord.			
Beleidsvoornemens	De bank wil haar sterke liquiditeitsprofiel continueren door het aantrekken van middelen met relatief lange looptijden. De inspanningen zullen gericht zijn op het aantrekken van middelen waarin gediversifieerd wordt naar valuta en looptijden.			
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> In de komende jaren loopt het kostenniveau van de bank op onder invloed van de grote hoeveelheid regelgeving die in systemen en processen van de bank moet worden ingevoerd. Aanhoudende lage marktrente veroorzaakt een dalende trend van renteopbrengsten uit de eigen middelen. Het resultaat financiële transacties zal gevoelig blijven voor politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie. De bank dient vanaf 2015 bij te dragen aan de opbouw in 10 jaar van het Europese Resolutiefonds. De definitieve verdeelsleutel van bijdrage van banken is nog onbekend. In 2015 zijn voor het eerst de toezichtskosten van de ECB (European Central Bank) betaald in verband met de overgang naar het ECB-toezicht. 			

Naam	Vitens N.V.			
Vestigingsplaats	Zwolle			
Rechtsvorm	Naamloze Venootschap (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	Het leveren van betrouwbaar drinkwater tegen de laagst mogelijke maatschappelijke lasten.			
Deelnemers	De gemeenten en provincies in het voorzieningsgebied van Vitens zijn de publieke aandeelhouders.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Vitens via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	<p>De gemeente bezit 34.746 gewone aandelen (0,55%). In 2015 is € 101.111 dividend uitgekeerd over het jaar 2014.</p> <p>Sinds 2006 zijn preferente aandelen van de gemeente in Vitens omgezet naar een achtergestelde lening van € 2.283.500 met een looptijd van 15 jaar. De jaarlijkse aflossing (1/15 deel) van de achtergestelde lening wordt (t/m 2021) ten gunste van de exploitatie geboekt. Er wordt een rente vergoed die gelijk is aan het gemiddelde percentage van de 10-jaars Nederlandse staatsleningen over de vijf voorafgaande kalenderjaren vermeerderd met 1%. De rentebetaling is achteraf per 1 juli in het daaropvolgende jaar. Voor 2015 gaat het om een bedrag van € 35.700.</p>			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 77,6 mln	€ 93,3 mln	n.b.
	Eigen vermogen	1-1: € 438,5 mln	1-1: € 421,1 mln	1-1: € 471,7
	Vreemd Vermogen	1-1: € 1.274 mln	1-1: € 1.292,5	1-1: € 1.242,7
Risico's	Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen. Tevens is er nog een achtergestelde lening met een looptijd van 15 jaar waar de gemeente jaarlijks rente over ontvangt. In geval van faillissement bestaat het risico dat de gemeente deze lening niet terug ontvangt. Dit risico wordt als zeer laag geschat.			
Beleidsvoornemens	Speerpunt voor de komende jaren is verbeterde dienstverlening aan klanten, een grotere waardering voor het product en een goede bescherming van drinkwaterbronnen.			
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Vitens heeft sterk geïnvesteerd in betere ICT-infrastructuur om de ondergrondse en bovengrondse infrastructuur te kunnen ondersteunen. • Het is de wens om klanten real-time te kunnen waarschuwen in geval van incidenten. Dit wordt momenteel getest in de Vitens Innovation Playground in Friesland. 			

Naam	Wadinko N.V.			
Vestigingsplaats	Zwolle			
Rechtsvorm	Naamloze Venootschap (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	<p>Wadinko heeft ten doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijvigheid in het verzorgingsgebied door te participeren in het risicodragend vermogen van ondernemingen. • Bijdragen aan de versterking van de economische structuur in het werkgebied, met bijzondere aandacht voor de werkgelegenheid op langere termijn. • Het bevorderen van onderlinge samenwerking tussen ondernemingen waarin wordt deelgenomen en tussen deze ondernemingen en andere bedrijven en instellingen. • Het stimuleren en laten uitvoeren van kansrijke (bedrijfs)-initiatieven die bijdragen aan gewenste economische en sociale ontwikkelingen in het werkgebied. • Het redelijk laten renderen van het aan Wadinko ter beschikking gestelde vermogen. 			

Deelnemers	De provincie Overijssel en 24 gemeenten uit het werkgebied van de voormalige Waterleiding Maatschappij Overijssel.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Wadinko via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	De gemeente bezit 75 aandelen van de in totaal 2.389 geplaatste aandelen à € 100 (3,14%). Gezien de liquiditeitspositie heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 19 april 2013 besloten tot een dividenduitkering van € 500 per aandeel. In 2015 is derhalve € 37.500 dividend uitgekeerd.			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 7 mln	€ 6 mln	nb
	Eigen vermogen	1-1: € 54 mln	1-1: € 60 mln	1-1: € 65 mln
	Vreemd Vermogen	1-1: 1,3 mln	1-1: € 1,6 mln	1-1: € 1,5 mln
Risico's	Wadinko is winstgevend en kent een gezonde financiële positie. De organisatie heeft een kleine staf. Er wordt al enkele jaren winst gemaakt die weer opnieuw geïnvesteerd wordt. Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit (75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%)). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.			
Beleidsvoornemens	Wadinko continueert het huidige beleid en wil groei en innovatie in de regio bevorderen. Het streven is dat de Wadinko participaties over vijf jaar een substantieel hogere omzet hebben dan nu en dat er over 5 jaar beduidend meer mensen werken bij de Wadinko bedrijven dan nu. Wadinko streeft een goede spreiding van haar investeringen in het werkgebied na. Wadinko richt zich bij voorkeur op de maakindustrie en zakelijke dienstverlening. Het doel is maximaal 2-3 nieuwe participaties en 1 - 2 exits per jaar. Om de groeiambitie te realiseren zal de initiële investering per participatie stijgen. Daarnaast wil men meer investeren in bestaande participaties om groei en innovatie te ondersteunen. De innovatie en samenwerking tussen bedrijven en derden wordt gestimuleerd en daarvoor wordt ook geld gereserveerd. Er wordt ook bewust en actief geïnvesteerd tbv maatschappelijke thema's zoals de Participatiewet.			
Ontwikkelingen	Actueel in het werkgebied van Wadinko is de hoge werkloosheid en de grote groep mensen op afstand van de arbeidsmarkt. Het blijkt dat veel ondernemers zich onvoldoende bewust zijn van de mogelijkheden met alternatieve financieringen.			

Naam	Enexis Holding N.V.
Vestigingsplaats	's - Hertogenbosch
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (privaatrechtelijk)
Doelstelling	De vennootschap Enexis Holding N.V. heeft ten doel: <ul style="list-style-type: none"> • het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm)water; • het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie; • het doen uitvoeren van alle taken die ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld; • het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten.
Deelnemers	Provincies en gemeenten
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Enexis Holding via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.
Financieel belang	De gemeente bezit 64.662 aandelen. In 2015 is € 57.000 dividend uitgekeerd over 2014.

Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 265,5 mln	€ 223,1 mln	n.b.
	Eigen vermogen	1-1: € 3.370 mln	1-1: € 3.517 mln	1-1: € 3.608
	Vreemd Vermogen	1-1: € 2.895 mln	1-1: € 2.900 mln	1-1: € 3.472
Risico's	<p>a. De aandeelhouders van Enexis lopen het risico dat (een deel van) de boekwaarde ad € 6,2 miljoen moet worden afgewaardeerd. Het risico is zeer gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.</p> <p>b. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' (zie hieronder) levert dit een laag risico op.</p> <p>c. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen garantiedividend.</p>			
Beleidsvoornemens	<p>Enexis Holding N.V. opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Autoriteit Consumenten & Markt (ACM). Elke drie jaar stelt de ACM de maximale tarieven vast. In die periode gaan de gereguleerde tarieven in drie stappen omlaag als gevolg van lager ingeschatte kapitaalskosten (WACC). Dit is een stimulans voor Enexis om te komen tot kostenbesparing en zo toch de aandeelhouders een redelijk rendement te kunnen bieden.</p> <p>Enexis faciliteert de transitie naar duurzame energie. Voor het functioneren van de samenleving is dat dermate belangrijk dat het publiek belang van Enexis alleen maar toeneemt.</p> <p>De provincie c.q. gemeenten en Enexis werken samen op het gebied van duurzaamheid hetgeen naar verwachting resulteert in een aantal gezamenlijke projecten.</p>			
Ontwikkelingen	N.v.t.			

Naam	CBL Vennootschap B.V.			
Vestigingsplaats	's - Hertogenbosch			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	De functie van deze vennootschap is de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder van het Cross Border Leases (CBL) Escrow Fonds en te fungeren als 'doorgeefluik' voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Voor zover na beëindiging van alle CBL's en de betalingen uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingsvergoedingen nog geld overblijft in het CBL Escrow Fonds, wordt het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen het moederbedrijf RWE en de verkopende aandeelhouders.			
Deelnemers	Provincies en gemeenten			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in CBL Vennootschap B.V. via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	De gemeente bezit 864 aandelen (0,0432%).			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	\$ 66,7 -/-	\$ 30 k -/-	nb
	Eigen vermogen	1-1: \$ 9,9 mln	1-1: \$ 9,8 mln	1-1:\$ 9,8
	Vreemd Vermogen	1-1: \$ 103,7	1/1: \$ 106,6	1-1:\$ 117

Risico's	Met de voortijdige beëindiging van alle CBL-contracten is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders ter hoogte van het bedrag in het CBL Escrow Fonds. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap, art 2.:81 BW.
Beleidsvoornemens	Het vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln. Eind juni 2011 zijn de laatste CBL-overeenkomsten vervroegd beëindigd. Na aftrek van het bedrag dat nodig was voor deze beëindigingen van de CBL's resteert er nog een bedrag van afgerond \$ 20 mln. Naar verwachting zal op dit bedrag in 2016 een bedrag benodigd zijn voor advies- en andere afwikkelingskosten. De advies- en andere afwikkelingskosten worden gering ingeschat. Dit betekent dat een groot deel van het restantbedrag van \$ 20 mln. uiteindelijk in de verhouding 50-50 zal kunnen worden uitbetaald aan de Verkopende Aandeelhouders en het moederbedrijf en dat het fonds daarna geliquideerd kan worden.
Ontwikkelingen	De verwachting is dat de vennootschap in de eerste helft van 2016 zal worden geliquideerd. Een positief liquidatiesaldo zal vrijvallen aan de aandeelhouders.

Naam	Vordering Enexis B.V.
Vestigingsplaats	's- Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (privaatrechtelijk)
Doelstelling	<p>Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.</p> <p>Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een leningovereenkomst bestaande uit vier tranches:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1e tranche: EUR 450 mln., looptijd 3 jaar, rente 3,27%. Deze tranche is reeds afgelost in januari 2012. • 2e tranche: EUR 500 mln., looptijd 5 jaar, rente 4,1%. Deze tranche is reeds afgelost in oktober 2013. • 3e tranche: EUR 500 mln., looptijd 7 jaar tot 30 september 2016, rente 4,65% • 4e tranche: EUR 350 mln., looptijd 10 jaar tot 30 september 2019, rente 7,2% <p>Enexis is gerechtigd om de tranches maximaal 1 jaar voor einde termijn vervroegd geheel of gedeeltelijk af te lossen. Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is de 4e tranche van € 350 miljoen geoormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar het eigen vermogen.</p>
Deelnemers	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Vordering Enexis B.V. via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.
Financieel belang	De gemeente bezit 864 aandelen (0,0432%).

Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 16,6 mln -/-	€ 16,7 k -/-	nb
	Eigen vermogen	1-1: € 82,2 mln	1-1: € 65,6 mln	1-1: € 54 k
	Vreemd Vermogen	1-1: € 862 mln	1-1: € 862 mln	1-1: € 862,2
Risico's	De aandeelhouders lopen risico's op Enexis voor de niet-tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.			
Beleidsvoornemens	Eind december 2015 resteren nog de leningen van de 3e en 4e tranche. Enexis is gerechtigd de 3e tranche geheel of gedeeltelijk vervroegd af te lossen. Deze tranche zal in ieder geval uiterlijk 30 september 2016 worden afgelost. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.			
Ontwikkelingen	Op dit moment is het niet de verwachting dat de 3e tranche vervroegd voor het einde van de termijn (30 september 2016) geheel op gedeeltelijk zal worden afgelost. Op 30 september 2016 zal de jaarlijkse rente over deze tranche, een totaalbedrag van € 23.350.000 worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.			

Naam	Verkoop Vennootschap B.V.			
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	<p>In het kader van de verkoop van Essent aan het moederbedrijf RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.</p> <p>Daarmee is de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweërlei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE; • het geven van instructies aan de escrow agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. 			
Deelnemers	Provincies en gemeenten			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Vordering Enexis B.V. via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	De gemeente bezit 864 aandelen (0,0432%).			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 17,3 mln	€ 41	nb
	Eigen vermogen	1-1: € 347,3 mln	1-1: € 363,3	1-1: € 76,5 mln
	Vreemd Vermogen	1-1: € 98,1 mln	1-1: € 79,9	1-1: € 38,3 mln

Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag (€ 113 mln.) dat nog in het General Escrow Fonds resteert. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.
Beleidsvoornemens	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims (die door RWE tot uiterlijk 30 september 2015 konden worden ingediend) worden afgewikkeld.
Ontwikkelingen	<p>Op 30 september 2015 is het gedeelte van het General Escrow Fonds vrijgevallen waarvoor RWE geen claims heeft ingediend. Dit ging om een bedrag van totaal € 326.899.700 en voor Dalfsen € 141.221. Na deze uitkering resteert er in de escrow nog een bedrag van € 113.100.300 (aandeel Dalfsen € 48.860).</p> <p>RWE heeft eind 2015 per saldo een totaalbedrag aan belastingclaims (rekening houdend met belastingteruggaven en vrijval voorzieningen) ingediend van € 38.100.000. RWE en Verkoop Vennootschap B.V. hebben op dit momente nog geen overeenstemming over de afwikkeling van deze belastingzaken.</p> <p>Gelet op de verder afwikkeling van de belastingclaims van RWE, kan over de omvang van de gedeeltelijke vrijval van € 113 miljoen, nog geen uitspraak worden gedaan.</p> <p>Naar verwachting zal in de 1e helft van 2016 de discussie met RWE over de belastingclaims worden afgerond. De vennootschap zal naar verwachting in de eerste helft van 2016 worden geliquideerd. Een positief liquidatiesaldo zal vrijvallen aan de aandeelhouders.</p>

Naam	CSV Amsterdam B.V.
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (privaatrechtelijk)
Doelstelling	<p>Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:</p> <ol style="list-style-type: none"> namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de Wet Onafhankelijk Netbeheer; namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"); het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening naar aanleiding van verkoop Attero is gestort. <p>(ad. a) In februari 2008 zijn Essent en Essent Nederland B.V., met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) onverbindend zijn. Als gevolg van de WON (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing tussen het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en netwerkbedrijf anderzijds) hebben haar aandeelhouders schade geleden. Vanwege praktische moeilijkheden om de juridische procedure aan de verkopende aandeelhouders van Essent N.V. over te dragen, hebben de verkopende aandeelhouders en RWE afgesproken dat de onderliggende (declaratoire) procedure over de vraag of (delen van) de WON onverbindend zijn, ook na afronding van de transactie met RWE, door Essent zal worden gevoerd. De</p>

	<p>verkopende aandeelhouders en RWE zijn verder overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat der Nederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter inderdaad van oordeel is dat (delen van) de WON onverbindend is, wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders (en dus niet achterblijft binnen de Essent groep), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de "Claim Staat Vennootschap BV").</p> <p>De WON leidde er toe dat het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden. De Rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van Essent in eerste instantie afgewezen. Essent is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. In juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de WON onverbindend verklaard. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre justitiële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Europese Hof van Justitie heeft een reactie gegeven aan de Hoge Raad een te uitspraak doen. De Hoge Raad zal op 26 juni 2015 uitspraak doen.</p> <p>(ad. b) In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam B.V. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft Waterland bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een escrow-rekening wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat op deze rekening zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.</p> <p>(ad. c) Het vermogen op de escrow-rekening is initieel € 13,5 mln. De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris.</p>			
Deelnemers	Provincies en gemeenten			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in CSV Amsterdam B.V. via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	De gemeente bezit 864 aandelen (0,0432%).			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 43,8 k -/-	€ 42 k -/-	nb
	Eigen vermogen	1-1: € 52 k	1-1: 8,5 k	1-1: € 25,6 k -/-
	Vreemd Vermogen	1-1: € 12 k	1-1: € 36 k	1-1: € 33,7 k
Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag (€ 13,5 mln.) op de escrow-rekening. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.			
Beleidsvoornemens	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat een eventuele schadeclaim wordt gevoerd tegen de Staat en dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld. Conform de verkoopkoopovereenkomst zal de escrow-rekening tot 5 jaar na completion blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van Waterland.			
Ontwikkelingen	N.v.t.			

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.			
Vestigingsplaats	's - Hertogenbosch			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	<p>Onderdeel van Essent was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta NV uit Zeeland heeft de verkoop van dit bedrijfs onderdeel van Essent aan RWE bij de rechter aangevochten. Er liepen zowel een kort gedingprocedure als bodemprocedure. Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV (PBE) had het 50% belang in EPZ bij Energy Resources Holding (ERH) ondergebracht.</p> <p>In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, twee jaar na de verkoop van de aandelen Essent, ERH alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele uit 2009 die nopen tot voortbestaan van PBE in afgeslankte vorm. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemeoid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap.</p>			
Deelnemers	Provincies en gemeenten			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in CSV Amsterdam B.V. via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	De gemeente bezit 864 aandelen (0,0432%).			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 18 k -/-	€ 13,1 k -/-	nb
	Eigen vermogen	1-1: € 1,6 mln	1-1: € 1,6 mln	1-1: € 1,6 mln
	Vreemd Vermogen	1-1: € 111 k	1-1: € 108 k	1-1: € 112,8 k
Risico's	<p>Het financiële risico na de levering van Energy Resources Holding aan RWE, waarmee de vervreemding van de aandelen Essent nu is afgerond, is beperkt tot eventuele contractueel vastgelegde mogelijkheden van claims c.q. garanties. Eventuele claims komen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap BV).</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (€ 1.496.822) (art 2.:81 BW).</p>			
Beleidsvoornemens	<p>Binnen PBE is nog vanaf medio 2012 een bedrag van € 1,6 (merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen.</p> <p>Conform de verkoopkoopovereenkomst ("SPA, Stock Purchase agreement") kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienden ten laste van het General Escrow Fonds. RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend met betrekking tot verkoop van het 50% belang in EPZ.</p>			
Ontwikkelingen	n.v.t.			

Naam	N.V. ROVA Gemeenten			
Vestigingsplaats	Zwolle			
Rechtsvorm	Naamloze Venootschap (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	De vennootschap heeft tot doel het bevorderen en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van de verwijdering van afvalstoffen, waaronder begrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden. Tevens is de vennootschap werkzaam op het gebied van inzameling, bewerking en verwerking van afvalstoffen, de reiniging en de gladheidbestrijding, alsmede op het gebied van direct of indirect daarmee verband houdende milieuvelden, in de ruimste zin van het woord.			
Deelnemers	De organisatie heeft een publiek karakter door het feit dat alleen overheden met een wettelijke zorgtaak op het gebied van huishoudelijk afval aandeelhouder kunnen zijn. Daarmee is ROVA een organisatie van en voor overheden. ROVA is actief in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Flevoland en Drenthe.			
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in ROVA via het stemrecht op de aandelen die zij bezit.			
Financieel belang	De gemeente heeft de volgende financiële banden met de ROVA N.V.: 1. Een dienstverleningsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Hiermee is per jaar een bedrag gemoeid van bijna € 2 mln.. 2. Aandelenbezit: de gemeente Dalfsen bezit 360 van de in totaal 8.551 aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 113,45 per aandeel. In 2015 is 175.000 aan dividend over 2014 uitgekeerd. 3. In 2001 is een achtergestelde lening verstrekt met een looptijd van 10 jaar, waarover 8% rente wordt vergoed. In 2011 is deze lening met vijf jaar verlengd. De lening is inmiddels stilzwijgend verlengd voor een nieuwe periode van vijf jaar (tot februari 2021). In 2015 is € 44.725 rente ontvangen.			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 5,6 mln	€ 6,8 mln	n.b.
	Eigen vermogen	1-1: € 26 mln	1-1: € 28 mln	1-1: € 30,7 mln
	Vreemd Vermogen	1-1: € 54 mln	1-1: € 50 mln	1-1: € 51,2 mln
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. • Stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA • De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. 			
Beleidsvoornemens	ROVA is op koers met betrekking tot de ontwikkelvisie 2010-2020 welke in december 2010 is vastgesteld in de AvA. De uitdagingen voor de komende periode zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding van de BOR (Beheer openbare ruimte) dienstverlening • Doorontwikkelingen van het gemeentelijk afvalbeleid (realisatie VANG-doelen, Van Afval naar Grondstof) • Ruimte voor sociale arbeid: in BOR liggen kansen voor opzetten van leerwerktrajecten. • Verdere schaalvergroting door uitbreiding in de regio en excellente uitvoering (slimmer dan gisteren). 			
Ontwikkelingen	N.v.t.			

Naam	Stichting Administratiekantoor Dataland			
Vestigingsplaats	Gouda			
Rechtsvorm	Stichting (privaatrechtelijk)			
Doelstelling	DataLand is in 2001 opgericht met als doel het realiseren van een landelijke voorziening die leidt tot het breder toegankelijk maken van gebouwengegevens uit het gemeentelijke informatiedomein voor de publieke en private markt.			
Deelnemers	Er zijn 386 gemeenten aangesloten.			
Bestuurlijk belang	De gemeente is sinds 1 januari 2004 als participant vertegenwoordigd in de certificaathoudersvergadering. De certificaathoudende gemeenten hebben gezamenlijke zeggenschap over DataLand.			
Financieel belang	De gemeente participeert in certificaten van aandelen van Dataland B.V. Met ingang van 1 mei 2009 heeft de gemeente 12.507 certificaten (van de totaal 6.832.635) van aandelen à € 0,10 (ten opzichte van 11.500 stuks vanaf 1 mei 2004). Conform het beleid van Dataland en de besluitvorming van de Certificaathoudersvergadering van Dataland ontvangt de gemeente een financiële uitkering van Dataland. Deze uitkering is het saldo van de aan de gemeente uit te keren bijdrage voor het toegankelijk maken van gegevens voor Dataland, verrekend met de bijdrage aan Dataland voor de uit te voeren kwaliteitsmanagement-activiteiten.			
Financiële ratio's		2014	2015	2016
	Resultaat	€ 0,223	€ 0,278	n.b.
	Eigen vermogen	1-1: € 0,50	1-1: € 0,73	1-1: € 0,95
	Vreemd Vermogen	1-1: € 0,57	1-1: € 0,59	1-1: € 0,49
Risico's	Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekingskosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks wordt een vergoeding aan deelnemende gemeenten uitgekeerd voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Het eventuele overschot aan inkomsten wordt daarnaast aan certificaathoudende gemeenten uitgekeerd.			
Beleidsvoornemens	DataLand ondersteunt de gemeentelijke informatiehuishouding op het gebied van de gemeentelijke geo-, WOZ- en vastgoedinformatie door: <ul style="list-style-type: none"> • Actieve kwaliteitsbewaking; • Vertegenwoordiging van het gemeentelijk belang; • Organisatie en coördinatie van het Gemeentelijk Geoberaad (i.s.m. VNG); een landelijk ambtelijk en bestuurlijk podium voor gemeentelijke standpunten op het terrein van de ruimtelijke informatie. 			
Ontwikkelingen	Door het kabinet is een digi-commissaris aangesteld om als overheidsbrede regisseur een programma nationaal digitale overheid op te stellen. Het programma wordt uitgevoerd door alle overheden gericht op het leggen van een overheidsbrede infrastructurele basis voor een digitale overheid voor nu en in de toekomst. Vanuit Dataland is aan de digi-commissaris ook input overhandigd.			

Algemeen

In oktober 2014 is het beleidsdocument Risicomanagement vastgesteld door de gemeenteraad van Dalfsen. In het beleidsdocument wordt onder andere ingegaan op de risico's, hoe we het risicomanagement willen vormgeven en de stappen die wij gaan nemen om risico's in kaart te brengen, te beheersen en te evalueren.

Door het zetten van deze stappen gaan we ons risicomanagement verder professionaliseren en hierop actief beleid formuleren, dit beleid implementeren en borgen binnen de processen. Binnen de gemeentelijke organisatie moet dit leiden tot een groter risicobewustzijn. Dit risicobewustzijn moet zorgen dat we de risico's tijdig kunnen signaleren en hierop juist en volledig kunnen anticiperen.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dienen gemeenten aan een drietal eisen te voldoen op het gebied van risicomanagement. Zo dient de gemeente te beschikken over:

1. een risicomanagementbeleid;
2. een risicoprofiel;
3. een berekening van het weerstandsvermogen.

Risicomanagementbeleid

Naast de wettelijke verplichting van het BBV helpt risicomanagement ook bij het maken van afwegingen bij investeringsbeslissingen, biedt het inzicht in de grootste risico's en helpt het de continuïteit van de organisatie te verbeteren.

De definitie van een risico is: de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. Uit deze definitie volgt dat een goede omschrijving van een risico drie elementen bevat:

- 1) *Een kans op het optreden van een gebeurtenis ($p < 1$)*
Het gaat hier dus om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) *Negatief gevolg*
De negatieve gevolgen van een risico kunnen zowel financieel als niet financieel van aard zijn. We richten ons echter hoofdzakelijk op het in kaart brengen van de financiële gevolgen die de gebeurtenissen met zich meebrengen. Risico's die mogelijk leiden tot aantasting van het imago van de gemeente dan wel andere niet-financiële gevolgen teweeg kunnen brengen worden niet gekwantificeerd.
- 3) *Een betrokkene, voor wiens rekening de negatieve gevolgen komen*
De betrokkene is hierbij de gemeente Dalfsen als organisatie of, waar van toepassing, een specifieke afdeling.

Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie worden afzonderlijk benoemd en vastgesteld in de paragraaf Grondbeleid.

Inventarisatie risico's

Door middel van een workshop door BNG Advies en via afzonderlijke gesprekken is in 2013 de kennis over risicomanagement en het bewustzijn van risico's in de organisatie vergroot. Met de overgedragen kennis is het college in staat de belangrijkste risico's te benoemen en kwantificeren. Voor deze kwalificering dient zowel de kans als het gevolg van een risico te worden bepaald. Daartoe wordt gebruik gemaakt van 'referentiebeelden' om te bepalen in welke klasse een risico zich bevindt.

Kans

Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet hanteren we 5 klassen met de volgende referentiebeelden:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg

Hiervoor hanteren we 5 klassen met de volgende indeling:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 28.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 28.000 < x > € 112.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 112.000 < x > € 280.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 280.000 < x > € 560.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 560.000$	(> 1% van begroting)

Risicoscore

De risicoscore wordt bepaald door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens onderstaande formule.

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Met behulp van de risicoscore kunnen risico's worden geprioriteerd en wordt inzichtelijk, welke risico's het meest belangrijk zijn om te worden gemanaged. De prioritering op risicoscore kan echter een vertekend beeld geven, aangezien een risico met een kans in klasse 5 en een gevolg in klasse 5 bovenaan de lijst komt te staan. Terwijl een risico met een kans in klasse 1 en een gevolg in klasse 5 wellicht een veel grotere impact heeft. Deze invloed is in onderstaande tabel meegenomen.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Geld gevolg	Voor	Kans %				
		gering	klein	middel	groot	enorm
enorm	☐	0	0	2	0	1
zeer groot	☐	1	1	1	2	1
groot	☐	0	2	1	1	1
klein	☐	1	7	9	4	0
minimaal	☐	11	2	1	0	0

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om aandacht van het College. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de top 10 gedefinieerde risico's bij de gemeente Dalfsen.

Nr.	Risico	Risico Score
1	Baten en lasten m.b.t. de grondexploitaties zijn niet in evenwicht met begroting	25
2	Stijging van het aantal aanvragen op een uitkering en bijzondere bijstand	20
3	Budget decentralisaties is ontoereikend	16
4	Exploitatierisico's bij verbonden partijen	16
5	Onvolkomenheden bij aanbestedingsprocedures	15
6	Effectuering van de garantstelling breedband	15
7	Ontwikkeling van grote projecten is onvoldoende geborgd	15
8	Schommelingen algemene uitkering gemeentefonds	12
9	Eenzijdige tariefaanpassing bij contractpartijen	12
10	Onvoldoende inrichting financiële verslaglegging	9

1 Baten en lasten m.b.t. de grondexploitaties zijn niet in evenwicht met begroting

Er kunnen verschillende typen risico's worden onderscheiden in de grondexploitaties bij actief grondbeleid. Deze zijn: 1. Waarderingsrisico's: hier betreft het dat een aangekocht perceel niet voor de verwervingsprijs in exploitatie genomen kan worden en de mogelijkheid van het niet toe kunnen rekenen van de rentelasten van verworven percelen; 2. Marktrisico's: hier gaat het om onzekerheden bij nog toe te kennen subsidies, ontwikkelingen in grondprijzen en mogelijke afzetrisico's; 3. Organisatierisico's: grondexploitatie is een vorm van ondernemen die een hoge organisatiegraad vereisen.

2 Stijging van het aantal aanvragen op een uitkering en bijzondere bijstand

Inwoners van de gemeente Dalfsen doen in toenemende mate een beroep op inkomensondersteuning door de gemeente en dienen een aanvraag in voor een bijstandsuitkering of een uitkering in het kader van de bijzondere bijstand. Bij bijzondere bijstand gaat het daarbij om een inkomensgroep met een inkomen tot 110% van het minimumloon die getroffen worden door dalende koopkracht en stijgende kosten van levensonderhoud.

3 Budget decentralisaties is ontoereikend

Invoering en daarmee de transitie van de decentralisaties hebben in 2015 plaatsgevonden, waarbij de budgetten zijn ontvangen van het Rijk op basis van het historisch verbruik. De budgetten die wij vanaf 2016 en verder zullen ontvangen zijn gebaseerd op het objectief verdeelmodel, daarbij is de sociale structuur van de gemeente uitgangspunt. Voor Dalfsen betekent dit nieuwe verdeelmodel een afname van de beschikbare middelen. Omdat de omvang van zorg (i.v.m. privacy en doorverwijzing door derden) niet bekend is, is dit een risico. Verder zit er op participatie (uitstroom en budget per sw'er) een taakstelling, die maar in geringe mate beïnvloedbaar is.

4 Exploitatierisico's bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deels-verantwoordelijkheid voor de exploitatie. Wij kunnen dan ook geconfronteerd worden met een exploitatietekort van een verbonden partij dat wij moeten aanzuiveren.

5 Onvolkomenheden bij aanbestedingsprocedures

Binnen de gemeente is een groot aantal functionarissen betrokken bij de inkoop en aanbesteding. Een gevolg kan zijn dat er niet voldoende deskundigheid en daarmee kennis van de strenge (waaronder Europese) regelgeving beschikbaar is. Daardoor kunnen gevolgde procedures door aanbestedende partijen afgekeurd worden.

6 Effectuering van de garantstelling breedband

Onder voorwaarden van kredietwaardigheid en kaders van de Europese commissie is de financiering van de aanleg van een breedbandnetwerk in het buitengebied mogelijk te maken. Hiervoor zal een voorstel tot gemeentelijke garantstelling worden besloten. De voortgang van het project wordt nauwlettend gevolgd en waar nodig wordt er bijgestuurd.

7 Ontwikkeling van grote projecten is onvoldoende geborgd

Grote projecten, zoals WOC Campus Nieuwleusen, met veelal langdurige en forse gevolgen voor de gemeentelijke begroting worden ter hand genomen. Voor de ontwikkeling, implementatie en de uitvoering van deze projecten is specifieke kennis noodzakelijk om te komen tot een sluitende project begroting die houdbaar is.

8 Schommelingen algemene uitkering gemeentefonds

Bij groei of krimp van de Rijksuitgaven zal de algemene uitkering verhoudingsgewijs evenredig stijgen of dalen. Dit systeem wordt ook wel 'trap op trap af' genoemd. Het Rijk geeft al sinds het begin van de economische crisis minder uit en daardoor ontvangen wij als gemeente ook minder gemeentefonds. Via de circulaires van het ministerie volgen wij de ontwikkelingen nauwlettend en verwerken wij de uitkomsten in de begroting.

9 Eenzijdige tariefaanpassing bij contractpartijen

Voor de bedrijfsvoering van de organisatie zijn wij afhankelijk van bepaalde ondersteunende software. Een eenmaal gemaakte keuze kan niet eenvoudig aangepast worden zonder extra kosten voor implementatie van een ander systeem. Dit werkt nadelig door in onze onafhankelijkheid naar leveranciers, waardoor wij geconfronteerd kunnen worden met eenzijdige en veelal forse tarief aanpassingen.

10 Onvoldoende inrichting financiële verslaglegging

Diverse wijzigingen in verslaggevingsregels komen op de gemeente af. De gemeente valt vanaf 2016 onder de vennootschapsbelasting voor haar ondernemersactiviteiten. Hierbij gaat het in ieder geval om grondexploitatie, maar ook andere activiteiten zullen getoetst moeten worden. Voor het BBV staat voor 2017 een grote aanpassing gepland, waarvan wij de uitwerking nu al merken.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen de incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct invloed heeft op dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is namelijk in hoeverre deze op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan de reserves zonder de claims die er in de toekomst nog op rusten.

Vrijbestedbaar	31-12-2015
Algemene reserve	5.500.000
Algemene reserve vrijbestedbaar	4.977.000
Reserve herstructurering openbaar groen	55.000
Reserve decentralisaties	1.365.000
Reserve volkshuisvesting	85.000
Algemene reserve grondbedrijf	3.990.000
Totaal	15.972.000

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Dit betreft de onbenutte belastingcapaciteit. De riool- en afvalstoffenheffing is in Dalfsen 100% kostendekkend en worden derhalve niet meegenomen.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde 1 juni 2015	Tarief Dalfsen	Tarief art. 12 status	Vershil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	2.752.360.000	0,1129	0,1790	0,0665	1.819.000
eigenaar niet-woning	693.464.000	0,1623	0,1790	0,0167	116.000
gebruiker niet-woning	599.106.000	0,1400	0,1790	0,0390	234.000
				Totaal	2.169.000

Het totale weerstandsvermogen bedraagt:

Incidentele weerstandscapaciteit	15.972.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.169.000
Totaal weerstandsvermogen	18.141.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgevoerd met behulp van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er benodigd is om de geïdentificeerde restructies in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%. De berekende benodigde weerstandscapaciteit voor de gemeente Dalfsen bedraagt € 4.140.000.

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2015
Benodigde weerstandscapaciteit	4.140.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	18.141.000
Ratio weerstandsvermogen	4,38

Hoewel er geen wettelijke ratio's zijn, maken veel gemeenten gebruik van onderstaande waarderingstabel.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Verzekeringen en claims:

De gemeente Dalfsen heeft naast dit weerstandsvermogen ook een aantal verzekeringen afgesloten, waarmee risico's worden afgedekt. Hieronder het aantal claims en de financiële gevolgen hiervan.

jaar	aantal claims	afgewezen	toegekend	bedrag toegekend	ten laste verzekering	ten laste gemeente
2012	70	29	41	€ 88.300	€ 70.800	€ 17.500
2013	77	37	40	€ 29.800	€ 16.300	€ 13.500
2014	69	22	47	€ 51.300	€ 27.300	€ 24.000
2015	65	26	43	€ 56.500	€ 44.900	€ 11.600

Samenvatting risicoprofiel

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,38 waarderingcijfer A. Dit betekent uitstekend. De gemeente is in ruime mate in staat tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. Wel is de ratio met ruim 1 punt afgenomen van 5,60 naar 4,38. Oorzaken van deze daling ligt in de incidentele weerstandscapaciteit en heeft te maken met de afname van de reserves. In vergelijking met andere gemeenten scoort de gemeente Dalfsen zeer hoog.

Kengetallen financiële positie

In de mei circulaire 2015 is er door het Ministerie van BZK gemeld dat met ingang van de begroting 2016 verplicht een aantal financiële kengetallen opgenomen dienen te worden in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Door middel van deze kengetallen en hun beoordeling ontstaat er een beter beeld van de financiële positie van de gemeente.

De volgende vijf financiële kengetallen worden onderkend:

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Kengetal Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Hieronder treft u voor de jaarrekening 2015 per genoemd kengetal een uitleg aan, inclusief de berekening en beoordeling.

1. Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle leningen)

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. In het verlengde hiervan kennen we ook de zogenoemde "Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen". Bij deze specifieke quote wordt er gekeken naar het effect van door de gemeente verstrekte leningen op de schuldenlast van de gemeente.

		rek 2014	rek 2015	begr 2016
Vaste schulden	+	9.908.402	8.446.357	9.700.000
Netto vlottende schuld	+	11.499.912	10.182.744	11.200.000
Overlopende passiva	+	3.048.287	2.212.562	3.000.000
Financiële activa	-	90.823	86.877	86.000
Uitzettingen	-	7.101.410	5.983.135	7.100.000
Liquide middelen	-	0	0	0
Overlopende activa	-	2.390.895	1.219.571	2.400.000
Totale baten		43.901.000	59.930.218	54.838.000
Netto schuldquote		34%	23%	27%

		rek 2014	rek 2015	begr 2016
Vaste schulden	+	9.908.402	8.446.357	9.700.000
Netto vlottende schuld	+	11.499.912	10.182.744	11.200.000
Overlopende passiva	+	3.048.287	2.212.563	3.000.000
Financiële activa	-	9.561.190	9.070.344	8.300.000
Uitzettingen	-	7.101.410	5.983.135	7.100.000
Liquide middelen	-	0	0	0
Overlopende activa	-	2.390.895	1.219.571	2.400.000
Totale baten		43.901.000	59.930.218	54.838.000
Netto schuldquote gecorrigeerd		12%	8%	11%

Beoordeling:

De verhouding tussen schulden en baten is goed.

2. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage Eigen Vermogen ten opzichte van het balanstotaal. In het bedrijfsleven is dit een veelgebruikte ratio en daar wordt een minimum norm gehanteerd tussen 25% en 40% voor een solvabele vermogenspositie.

	rek 2014	rek 2015	begr 2016
Eigen vermogen	50.591.093	50.067.590	50.000.000
Balanstotaal	82.946.398	77.456.394	85.000.000
Solvabiliteitsratio	61%	65%	59%

Beoordeling:

Het solvabiliteitsratio van 60% laat zien dat de gemeente Dalfsen een zeer solvabele vermogenspositie heeft en verhoudingsgewijs dus meer eigen vermogen dan vreemd vermogen bezit.

3. Kengetal grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de niet in exploitatie gronden op te tellen bij de bouwgrond in exploitatie. Vervolgens wordt dit totaalbedrag gedeeld door de totale baten van de programmabegroting of jaarrekening.

	rek 2014	rek 2015	begr 2016
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	8.803.055	3.666.374	8.803.055
Bouwgronden in exploitatie	19.761.501	23.181.578	19.761.501
Totale baten	43.901.000	59.930.218	54.838.000
Kengetal Grex	65%	45%	52%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien wat de verhouding tussen de totale baten en de terug te verdienen bedragen aan bouwgronden is. De ratio is bij de rekening 2015 en begroting 2016 lager, dit komt door de grotere inkomende kasstroom (sociaal domein). Daarnaast is de verwachting dat de komende jaren de voorraden gronden zullen afnemen en daarmee de ratio nog verder zal dalen.

4. Structurele exploitatie ruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

	rek 2014	rek 2015	begr 2016
Structurele lasten	43.497.000	59.622.176	52.157.199
Structurele baten	43.871.450	59.064.582	52.322.565
Structurele toevoegingen aan reserves	3.434.910	1.767.482	3.505.285
Structurele onttrekkingen aan reserves	2.857.439	2.261.483	2.377.602
Totale baten	43.901.000	59.930.218	54.838.000
Structurele exploitatieruimte	-0,46%	-0,11%	-1,75%

Beoordeling:

De structurele exploitatieruimte is negatief dat betekent dat we structureel meer uitgeven dan we ontvangen. Hierbij dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat we over een goede reservepositie beschikken en er jaarlijks incidentele meevallers voorkomen.

5. Belastingcapaciteit

Definitie:

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert jaarlijks deze gegevens.

	rek 2014	rek 2015	begr 2016
OZB last gezin gemiddelde WOZ waarde	262	279	268
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	130	132	133
Afvalstoffenheffing voor gezin	220	223	233
Totale woonlasten voor gezin bij gem. WOZ waarde	612	635	634
Woonlasten landelijk gemiddelde T-1	698	740	716
Woonlasten tov landelijk gemiddelde jaar ervoor	88%	86%	89%

Beoordeling:

De gemiddelde woonlast ligt (op basis van Coelo) voor een "gemiddeld" gezin in Dalfsen bijna 15% lager dan het landelijke gemiddelde. De burger van Dalfsen profiteert dus mee van de gezonde financiële situatie van de gemeente Dalfsen.

Hoofdstuk 4 Jaarrekening

4.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2015

ACTIVA	Ultimo 2015	Ultimo 2014
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	0	0
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0
<i>Materiële vaste activa</i>	32.027.951	32.624.423
- Investerings met een economisch nut	28.580.271	29.048.907
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	341.516	359.717
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	3.106.164	3.215.799
<i>Financiële vaste activa</i>	9.212.233	9.703.079
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- Deelnemingen	141.888	141.888
- Gemeenschappelijke regelingen	0	1
- Leningen aan:		
- Woningbouwcorporaties	3.593.957	3.993.284
- Deelnemingen	2.032.101	2.200.335
- Openbare lichamen	0	0
- Overige langlopende leningen u/g	3.357.409	3.276.748
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	86.878	90.823
Totaal vaste activa	41.240.184	42.327.502
Vlottende activa		
<i>Vorraden</i>	29.013.504	31.126.591
- Grond- en hulpstoffen:		
- Overige grond- en hulpstoffen	2.160.120	2.554.534
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	3.666.375	8.803.055
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	23.181.578	19.761.501
- Gereed product en handelsgoederen	5.431	7.501
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	5.983.135	7.101.410
- Vorderingen op openbare lichamen	3.607.030	4.351.690
- Uitzettingen in de Rijks schatkist	42.892	223.013
- Overige vorderingen	2.333.213	2.526.707
<i>Liquide middelen</i>	0	0
- Kassaldi	0	0
- Bank- en girosaldi	0	0
<i>Overlopende activa</i>	1.219.571	2.390.895
Totaal vlottende activa	36.216.210	40.618.896
Totaal generaal	77.456.394	82.946.398

PASSIVA	Ultimo 2015	Ultimo 2014
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	50.067.590	50.591.093
-Algemene reserves	5.500.000	4.000.000
-Bestemmingsreserves		
-overige bestemmingsreserves	43.313.613	45.152.487
-Nog te bestemmen resultaat	1.253.977	1.438.606
<i>Voorzieningen</i>	6.547.141	7.898.704
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	8.446.357	9.908.402
-Onderhandse leningen van:		
-binnenlandse banken en overige financiële instellingen	8.446.357	9.908.402
Totaal vaste passiva	65.061.088	68.398.199
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	10.182.744	11.499.912
-Bank- en giroaldi	4.684.907	3.762.595
-Overige schulden	5.497.837	7.737.317
<i>Overlopende passiva</i>	2.212.562	3.048.287
Totaal vlottende passiva	12.395.306	14.548.199
Totaal-generaal	77.456.394	82.946.398
Waarborgen en garanties	50.503.565	59.930.819

4.2 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	-6.403	28.207	21.804	-6.379	27.704	21.326	-7.094	28.972	21.878	-715	1.268	553
Openbare orde en veiligheid	-2.340	44	-2.295	-2.345	54	-2.290	-2.211	32	-2.180	133	-23	111
Beheer openbare ruimte	-5.150	92	-5.057	-5.350	197	-5.153	-6.061	274	-5.787	-711	77	-634
Economische zaken	-729	682	-47	-1.649	712	-937	-1.881	1.542	-339	-232	830	598
Onderwijs en vrije tijd	-5.819	486	-5.333	-10.105	354	-9.751	-6.366	438	-5.929	3.738	84	3.822
Inkomensondersteuning	-3.215	2.017	-1.198	-4.195	2.906	-1.289	-4.428	2.955	-1.473	-233	49	-184
Sociaal domein	-19.659	13.263	-6.396	-19.506	12.892	-6.614	-18.824	13.013	-5.811	682	121	803
Duurzaamheid en milieu	-5.062	3.806	-1.257	-6.225	4.779	-1.446	-5.147	4.225	-922	1.078	-553	525
Ruimtelijke ordening en VHV	-5.313	3.715	-1.597	-5.877	4.058	-1.818	-8.441	8.480	39	-2.564	4.422	1.858
Saldo van baten en lasten	-53.691	52.313	-1.378	-61.630	53.656	-7.974	-60.454	59.930	-524	1.177	6.274	7.451
Stortingen in reserves	-3.053	0	-3.053	-1.816	0	-1.816	-3.671	0	-3.671	-1.855	0	-1.855
Onttrekkingen aan reserves	0	4.512	4.512	0	9.898	9.898	0	5.449	5.449	0	-4.449	-4.449
Resultaat	-56.744	56.826	81	-63.446	63.554	108	-64.125	65.379	1.254	-678	1.825	1.146

4.3 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Balans

Vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringswijzen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut.

De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie. Bij raadsbesluit van 28 maart 2011 is de nota waardering en afschrijving vaste activa van de gemeente Dalfsen opnieuw vastgesteld. Hierin zijn nadere uitgangspunten en kaders gesteld met betrekking tot activering en waardering voor de komende jaren. Onder andere is hierin vastgesteld het activeringsbeleid en de te hanteren afschrijvingstermijnen van de diverse activa. Ook is hierin bepaald dat in beginsel voor het eerst wordt afgeschreven in het boekjaar nadat de investering voor het grootste deel is afgerond.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijging- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden maximaal in 5 jaar afgeschreven. Afsluitkosten van opgenomen geldleningen worden in het jaar waarin ze worden gemaakt in een keer ten laste van het eigen vermogen gebracht.

Materiële vaste activa met economisch nut

Investeringswijzen met economisch nut, inclusief investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken. Op 19 december 2011 is het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) door de raad vastgesteld. In deze nota is vermeld, dat op riolering investeringen niet meer wordt afgeschreven, maar dat deze rechtstreeks ten laste van de Spaarvoorziening Riolering zullen worden gebracht.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	20-40
Vervoermiddelen	6-10
Machines, apparaten en installaties	5-10
Overige materiële vaste activa w.o. inventarissen	10-25
Automatisering	5

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Overeenkomstig de nota waardering en afschrijving vaste activa, worden infrastructurele werken in de openbare ruimte als volgt afgeschreven:

Wegen, straten, pleinen, trottoirs	10-25
Openbare verlichting	10-25
Groen en plantsoenen	10-25

De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Overigens wordt in de genoemde nota uitdrukkelijk vermeld dat er in beginsel geen (resultaatafhankelijke) extra afschrijvingen worden gepleegd op de investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut. In het kader van het BBV worden de boekwaarden nadrukkelijk gezien als nog te dekken investeringsrestanten.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Vlottende activa

Voorraden

Overige gronden

Overige gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, dan wel lagere marktwaarde.

Niet in exploitatie genomen gronden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs inclusief bijkomende kosten, dan wel lagere marktwaarde.

Onderhanden werk

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product en handelsgoederen

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vorzieningen

Vorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsregalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de overlopende passiva zijn de van overheidslichamen (vooruit) ontvangen voorschotbedragen voor een specifiek bestedingsdoel opgenomen.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

4.4 TOELICHTING OP DE BALANS

Immateriële vaste activa

	2015	2014
Kosten afsluiten geldleningen/saldo agio en disagio	-	-
Kosten onderzoek en ontwikkeling	-	-
Overige immateriële vaste activa	-	-
Totaal	-	-

Materiële vaste activa

	2015	2014
Investerings met een economisch nut	28.580.271	29.048.907
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	341.516	359.717
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	3.106.164	3.215.799
Totaal	32.027.952	32.624.422

Investerings met een economisch nut

	2015	2014
Gronden en terreinen	2.213.888	2.257.241
Woonruimte en bedrijfsgebouwen	21.856.888	22.178.037
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	67.118	72.813
Vervoermiddelen	917.650	828.268
Machines, apparaten en installaties	3.368.151	3.509.525
Overige materiële vaste activa	156.575	203.022
Totaal	28.580.271	29.048.907

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2015	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen	2.257.241	-	43.353-	-	-	2.213.888
Woonruimte en gebouwen	22.178.037	519.818	-	833.743-	7.225-	21.856.888
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	72.813	-	-	5.695-	-	67.118
Vervoermiddelen	828.268	223.534	-	134.152-	-	917.650
Machines, apparaten en installaties	3.509.525	534.444	-	675.818-	-	3.368.151
Overige materiële vaste activa	203.022	-	-	46.447-	-	156.575
Totaal	29.048.907	1.277.796	43.353-	1.695.855-	7.225-	28.580.271

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	2015	2014
Lijkbezorging	341.516	359.717
Investerings in riolering	-	-
Totaal	341.516	359.717

Verloop van de boekwaarde van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven :

	Boekwaarde 1-1-2015	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2015
Begraafrechten	359.717	4.227-	-	-13.974	-	341.516
Riolering	-	-	-	-	-	-
Totaal	359.717	4.227-	-	-13.974	-	341.516

Investerings met een maatschappelijk nut

	2015	2014
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3.033.884	3.105.399
Overige materiele vaste activa	72.280	110.400
Totaal	3.106.164	3.215.799

Verloop van de boekwaarde van investeringen met een maatschappelijk nut:

	Boekwaarde 1-1-2015	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen uit reserves	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2015
Grond-, weg- en water- bouwkundige werken	3.105.399	1.559.462	-	-235.901	-1.047.193	-347.883	3.033.884
Overige materiele vaste activa	110.400	20.454	-	-38.119	-20.454	-	72.280
Totaal	3.215.799	1.579.916	-	-274.020	-1.067.647	-347.883	3.106.164

Bij investeringen met een maatschappelijk nut mag een bijdrage uit de reserve plaatsvinden. Over het lagere bedrag vindt de afschrijving plaats.

Financiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2015	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossingen/ afschrijvingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2015
Kapitaalverstrekkingen aan:						
deelnemingen	141.888	-	-	-	-	141.888
gemeenschappelijke regelingen	1	-	-	-1	-	-
Leningen aan:						
woningbouwcorporaties	3.993.284	-	-	399.327-	-	3.593.957
deelnemingen	2.200.335	-	-	168.234-	-	2.032.101
openbare lichamen	-	-	-	-	-	-
Overige langlopende leningen	3.276.748	123.147	-	42.485-	-	3.357.409
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	90.823	-	-	3.946-	-	86.877
Totaal	9.703.079	123.147	-1	613.992-	-	9.212.233

Specificatie aandelen en deelnemingen:

	2015	2014
Vitens N.V.	8.508	8.508
Enexis Holding NV	8.166	8.166
Attero Holding NV	-	-
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	1	1
CBL vennootschap BV	9	9
CSV Amsterdam B.V.	9	9
Vordering op Enexis BV	9	9
Verkoop vennootschap BV	9	9
ROVA NV	40.840	40.840
BNG NV	84.337	84.337
	141.888	141.888

Specificatie gemeenschappelijke regelingen:

	2015	2014
WEZO	0	1
	0	1

Specificatie leningen aan woningcorporaties:

	2015	2014
Woonstichting Vechthorst	3.593.957	3.993.284
	3.593.957	3.993.284

Specificatie leningen aan deelnemingen:

	2015	2014
Niet opeisbare lening Enexis	90.756	90.756
Achtermestelde lening Vitens	913.394	1.065.628
Enexis	367.195	367.195
Lening verkoop vennootschap BV (RWE)	49.720	190.940
Voorziening Lening verkoop vennootschap BV (RWE)	-49.720	-190.940
Achtermestelde lening Larcom	1	1
Overbrugging lening Larcom	32.000	48.000
Achtermestelde 8% ROVA-lening	628.233	628.233
Staatslening 1959	522	522
	2.032.101	2.200.335

<i>Specificatie overige langlopende leningen:</i>	2015	2014
Duurzaamheidslening	226.808	244.126
VROM starterslening	1.693.570	1.575.000
De Schakel	629.548	629.548
Veiligheidsregio IJsselland	667.923	688.514
Bruggenplein	139.560	139.560
	<u>3.357.409</u>	<u>3.276.748</u>

<i>Specificatie bijdragen in activa in eigendom van derden:</i>	2015	2014
Kulturhus: Subsidie Polyhymnia	84.127	88.073
Diverse voorzieningen beleid	2.750	2.750
	<u>86.877</u>	<u>90.823</u>

Voorraden

	2015	2014
Grond en hulpstoffen		
Overige grond- en hulpstoffen	2.160.120	2.554.534
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	3.666.374	8.803.055
	<u>5.826.494</u>	<u>11.357.589</u>
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	23.181.578	19.761.501
Gereed product en handelsgoederen	5.431	7.501
Totale voorraden	<u>29.013.503</u>	<u>31.126.590</u>

Van de grond en hulpstoffen kan het volgende overzicht worden gegeven:

Gronden in voorraad:	Boekwaarde	Investe-	Opbrengsten	Resultaat	Balans	Aantal m2	Prijs m2
	1-1-2015	ringen			waarde		
					31-12-2015	31-12-2015	31-12-2015
<u>Overige gronden</u>							
Overige percelen	1.538.280	112.888	-631.270	518.382	1.538.280	403.893	4
Oosterdalfsen II	524.974	32.098	-370.768	-55.744	130.560	34.780	4
Paltheweg	491.280	21.267	-4.339	-16.928	491.280	122.820	4
Totaal overige grond- en hulpstoffen	2.554.534	166.253	-1.006.377	445.710	2.160.120		
<u>Bestemd voor bedrijventerrein</u>							
Bedrijventerrein Stappenbelt	584.377	43.027	-9.785		617.620	17.820	35
<u>Bestemd voor woningbouw</u>							
Oosterdalfsen	5.300.000		-5.300.000		0	0	0
Oosterbouwlanden	2.292.000	214.891	-3.675	-211.216	2.292.000	96.004	24
Pr. Margrietstraat	121.305	4.852			126.157	7.795	16
Het Kleine Veer	89.956	15.181			105.137	3.545	30
Uitbreiding Hoonhorst	71.534	36.582		-43.116	65.000	1.286	51
t Gruthuske	1.175	47.228			48.403	1.349	36
Beatrixgebouw	4.148	3.768	-450.000	442.084	0	0	0
De Koppeling	4.661	5.206			9.867	2.077	5
Muldersweg	333.899	69.145	-853		402.191	21.040	19
Totaal niet in exploitatie genomen bouwgronden	8.803.055	439.880	-5.764.313	187.752	3.666.374		
Totaal	11.357.589	606.133	-6.770.690	633.462	5.826.494		

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2015 het volgende overzicht worden weergegeven:

Grondexploitatie:	Boekwaarde 1-1-2015	van niet in exploitatie genomen	Investe- ringen	Inkomsten	Winst uitname	Verlies	Balans waarde 31-12-2015
<u>Woningbouw</u>							
De Gerner Marke	-202.343		57.316	-417.333	380.000		-182.360
Waterfront	-2.169.604		524.360	-587.869			-2.233.113
De Nieuwe Landen	461.963		80.063	-30.000			512.026
De Nieuwe Landen II	3.024.592		169.190	-632.415			2.561.367
Muldersveld II	-35.900		3.953				-31.947
De Koele Hoonhorst	-129.598		12.807	-147.661	145.000		-119.451
Westerbouwl. Noord	10.350.315		657.886	-1.307.474			9.700.727
Vechtstraat	515.994		30.937	-428.000	-7.654		111.276
De Spiegel	48.346		11.862	-292.356	200.000		-32.149
Oosterdalfsen	0	5.300.000	687.381	-63.472			5.923.909
<u>Bedrijventerreinen</u>							
Welsum	-16.594		742	-664	16.516		0
De Griff III	7.100.356		450.475	-744.387			6.806.444
Posthoornweg West	228.839		13.452				242.290
Parallelweg	585.136		88.171	-750.750			-77.443
Totaal	19.761.501	5.300.000	2.788.595	-5.402.381	733.862	0	23.181.578

Voor verdere informatie over de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op de programma's 4 en 9 (Economische zaken en Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting) en naar de paragraaf grondbeleid.

Uitzettingen korter dan één jaar

	2015	Voorziening oninbaarheid	2015	2014
Vorderingen op openbare lichamen	3.607.030		3.607.030	4.351.690
Debiteuren algemeen	1.675.501		1.675.501	1.915.517
Debiteuren belastingen	114.988		114.988	110.558
Uitzettingen in de Rijks schatkist	42.892		42.892	223.013
Overige vorderingen	1.097.010	-554.287	542.723	500.633
	6.537.421	-554.287	5.983.135	7.101.410
<i>Vorderingen op openbare lichamen:</i>				
Rijksoverheid			2015	2014
			347.432	101.396
Belastingdienst (incl. vordering BCF)			2.871.225	2.354.841
Provincie			293.523	1.892.389
Overige openbare lichamen			94.850	3.064
			3.607.030	4.351.690

Liquide middelen

	2015	2014
Kassaldi	-	-
Banksaldi	-	-
	-	-

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)

(1)	Drempelbedrag	425,58			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aange	169	169	168	143
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	256	257	258	282
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	56.744			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is	56.744			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen t	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met e Drempelbedrag		425,58			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehoud	15.219	15.362	15.422	13.167
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aar	169	169	168	143

Overlopende activa		
	2015	2014
Vooruitbetaalde bedragen	8.848	1.032.231
Nog te ontvangen bedragen	1.206.255	1.354.187
Overige	4.469	4.477
	1.219.572	2.390.895

Vooruitbetaalde bedragen is fors lager doordat een aantal grote vorderingen die in 2015 in rekening zijn gebracht en betrekking hebben op het boekjaar 2016 op deze post en op de post overige schulden is gecorrigeerd.

De specificatie van de overige schulden luidt als volgt:

	Saldo 1-1-2015	Toevoegingen	Onttrekkingen	Correctie	Saldo 31-12-2015
Overlopende activa	2.390.895	6.293.331	-2.312.980	5.253.281	1.219.572
	2.390.895	6.293.331	-2.312.980	5.253.281	1.219.572

Eigen vermogen		
	2015	2014
Algemene reserve	5.500.000	4.000.000
Geblokkeerde bestemmingsreserves	12.745.562	13.028.395
Overige bestemmingsreserves	30.568.051	32.124.093
Gerealiseerd resultaat	1.253.977	1.438.606
	50.067.590	50.591.093

Voorzieningen					
	1-1-2015	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	31-12-2015
Voorzieningen voor verplichtingen, etc	1.655.637	69.661	99.137		1.626.161
Bovenwijkse voorzieningen	2.615.444		592.723	22.721	2.000.000
Onderhoudsegalisatie voorzieningen	838.432	83.874	146.566	500.000	275.741
Egalisatievoorziening riolering	1.092.678	939.375	242.825		1.789.229
Egalisatievoorziening reiniging	1.445.780		603.589		842.191
Door derden beklemde middelen met een	250.731	50.000	260.535	26.379	13.818
Totaal voorzieningen	7.898.704	1.142.910	1.945.374	549.100	6.547.141

Voorziening voor verplichtingen

De voorziening wordt gevormd op basis van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Toevoegingen zijn verricht op basis van actuariële berekeningen, de aanwendungen hebben betrekking op werkelijke uitbetalingen. Voor de berekening van de APPA voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De Prognosetafel 2014 van het Actuariel Genootschap (AG)
- De door de Nederlandsche Bank (DNB) gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2015 (1,6%)

Bovenwijkse voorzieningen

De voorziening is gevormd op basis van het raadsbesluit bij de jaarrekening 2012. De voorziening is gevormd voor het realiseren van bovenwijkse voorzieningen. Aan alle nog te realiseren voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag. In 2015 heeft een vrijval plaatsgevonden omdat de prestatie is afgerond.

Onderhoudsvoorziening

De voorziening is gevormd ter egalisatie van onderhoudskosten. Aan alle voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag, ter onderbouwing van de omvang van de voorziening. De toevoegingen aan de voorzieningen zijn verricht op basis van de berekening in het Beleidsplan onderhoud gemeentelijke gebouwen periode 2013 - 2017. De aanwending gebeurt op basis van werkelijke kosten. De vrijval heeft betrekking op het drempelbedrag welke op basis van de nota reserves en voorzieningen is afgeschaft.

Egalisatievoorziening riolering

De voorziening is gevormd voor egalisatie van de onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen op de riolering. Via de rioolheffingen worden heffingen ontvangen, overschotten en tekorten op de riolering worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening.

Egalisatievoorziening reiniging

De voorziening is gevormd voor egalisatie van de afvalstoffenheffing. Overschotten en tekorten op de reiniging worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening.

Specifieke aanwendingsrichting

De stand ultimo 2015 bestaat uit een klein restant voor de afwikkeling van schadevergoedingen.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

	2015	2014
Onderhandse leningen:		
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	8.446.357	9.908.402
	<u>8.446.357</u>	<u>9.908.402</u>

De specificatie luidt als volgt:

	Saldo 1-1-2015	Vermeer- deringen	Aflossingen	Extra Aflossingen	Saldo 31-12-2015
Onderhandse leningen	9.908.402		1.462.045		8.446.357
	<u>9.908.402</u>	0	<u>1.462.045</u>	-	<u>8.446.357</u>

De totale rentelast voor het jaar 2015 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 235.280

Vlottende passiva

	2015	2014
Schulden korter dan 1 jaar	10.182.744	11.499.912
Overlopende passiva	2.212.563	3.048.287
	<u>12.395.307</u>	<u>14.548.199</u>

De schulden korter dan 1 jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	2015	2014
Bank- en giroaldi	4.684.907	3.762.595
Overige schulden	5.497.837	7.737.317
	<u>10.182.744</u>	<u>11.499.912</u>

De specificatie van de overlopende passiva luidt als volgt:

	Saldo 1-1-2015	Correctie	Toevoegingen	Ontrekkingsen	Saldo 31-12-2015
Vooruitontvangen bedragen	2.652.241	-1.127.803	692.913	-1.308.956	908.395
Overige passiva	396.046		1.033.014	-124.892	1.304.168
	<u>3.048.287</u>	<u>-1.127.803</u>	<u>1.725.927</u>	<u>-1.433.848</u>	<u>2.212.563</u>
Verloop vooruitontvangen bedragen	Saldo 1-1-2015	Correctie	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31-12-2015
BDU	1.402.677	-836.500	116.500	-334.087	348.590
Provinciale bijdrage overig	1.191.382	-291.303	142.299	-786.688	255.690
Overige vooruitontvangen bedragen	58.182		434.114	-188.181	304.115
	<u>2.652.241</u>	<u>-1.127.803</u>	<u>692.913</u>	<u>-1.308.956</u>	<u>908.395</u>

Informatie niet aan jaarrekeningpost gerelateerd**Waarborgen en garanties**

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen kan als volgt, naar de aard van de geldlening, gespecificeerd worden:

Geldnemer	Aard/Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Restant begin jaar	Restant eind jaar	Percentage borgstelling	Borgstelling 31-12-2015
Stichtingen/instellingen	Gewaarborgde geldleningen	42.957.880	36.600.723	35.910.297	100%	35.910.297
		21.415.266	21.404.102	26.392.664	50%	13.196.332
Particulieren	Hypotheekgarantie		1.925.995	1.396.936	100%	1.396.936
			<u>59.930.819</u>	<u>63.699.897</u>		<u>50.503.565</u>

In 2015 hebben geen borgbetalingen plaatsgevonden.

De presentatie van de borgstelling/garanties is tot 2015 100% weergegeven. In 2015 is bij de 50% ook de helft van het totaal bedrag opgenomen.

Aangegane verplichtingen en vorderingen

Wij vermelden de volgende meerjarige verplichtingen en vorderingen die hun oorzaak voor de balansdatum hebben, maar daarna zullen worden geëffectueerd

- Terugkoopverplichting gebouwen Brandweer van de veiligheidsregio (i.c.m. lening) ultimo 2018, verplichting eind 2015:	667.923
- Huurverplichting Trefkoele* tot 31 augustus 2024, per jaar	141.698

Wet Normering Topinkomens (WNT)

WNT-verantwoording 2015 Gemeente Dalfsen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Gemeente Dalfsen van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor Gemeente Dalfsen is € 178.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

	J. Leegwater	J.H.J. Berends
Functie(s)	Griffier	Secretaris-directeur
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
<u>Gewezen topfunctionaris?[1]</u>	nee	nee
<u>Echte of fictieve dienstbetrekking?[2]</u>	echte dienstbetrekking	echte dienstbetrekking
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.
<u>Individueel WNT-maximum[3]</u>	178.000	178.000
Bezoldiging		
Beloning	65.931	97.158
Belastbare onkostenvergoedingen	28	645
Beloningen betaalbaar op termijn	9.385	14.207
<u>Subtotaal[4]</u>	75.344	112.010
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	75.344	112.010
Motivering indien overschrijding:	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2014		
Duur dienstverband in 2014	1/1 - 31/12	1/9 - 31/12
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	1	1
Bezoldiging 2014		
Beloning	63.523	32.597
Belastbare onkostenvergoedingen	24	52
Beloningen betaalbaar op termijn	10.417	5.263
Totaal bezoldiging 2014	73.964	37.912
Individueel WNT-maximum 2014	230.474	77.035

4.5 RESERVES EN VOORZIENINGEN

	1-1-2015	31-12-2015
Algemene reserves	17.028.000	18.246.000
Geblokkeerde best. reserves	15.035.000	13.675.000
Bestemmingsreserves	15.508.000	12.903.000
Grondexploitatie	1.581.000	3.990.000
Totaal reserves	49.152.000	48.814.000
Totaal Voorzieningen	7.899.000	6.547.000
Totaal reserves en voorzieningen	57.051.000	55.361.000

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de reserves en voorzieningen over het jaar 2015. 28 september 2015 heeft u de nota reserves en voorzieningen 2015-2018 vastgesteld. De bedragen onder 'wijziging bij nota R&V' zijn conform deze nota opgenomen. De bedragen onder 'bij' en 'aanwending' zijn ook conform de nota reserves en voorzieningen geboekt. De bedragen onder 'voorstel tot vrijval' worden voorgesteld om bij deze jaarrekening te laten vrijvallen.

De voorzieningen zijn beoordeeld op actuele onderbouwing en waar nodig afgewaardeerd.

	Stand 1-1-2015	Wijziging bij nota R&V	Bij	Aanwending	Vrijval	Stand 31-12-2015	Voorstel tot vrijval	Stand 31-12-2015
Algemene reserves								
Algemene reserve	4.000.000	1.500.000	220.000	220.000		5.500.000		5.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	10.838.720	52.259	2.338.689	8.252.805		4.976.864		4.976.864
Algemene reserve reeds bestemd	2.189.675	464.921	6.714.200	1.600.098		7.768.698	118.321	7.650.377
Totaal algemene reserves	17.028.395	2.017.180	9.272.889	10.072.903	-	18.245.562	118.321	18.127.241
Geblokkeerde bestemmingsreserves								
Reserve gemeentehuis meubilair	178.400		7.136	51.736		133.800		133.800
Reserve gemeentelijke huisvesting	9.633.900		385.356	668.706		9.350.550		9.350.550
Reserve gemeentehuis installaties	1.783.111		71.324	517.102		1.337.333		1.337.333
Reserve kunstgrasvelden	921.933		36.877	122.351		836.460		836.460
Reserve Grond Rabobank	400.000	-400.000				-		-
Reserve Pand Rabobank	600.000		24.000	39.000		585.000		585.000
Reserve Installaties Rabobank	360.000	-10.000	14.000	49.000		315.000		315.000
Res. brandweerkazerne Nieuwleusen	1.158.044	-46.044	44.480	39.615		1.116.865	39.615	1.077.250
Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	15.035.387	-456.044	583.174	1.487.510	-	13.675.008	39.615	13.635.393
Bestemmingsreserves								
Reserve grote projecten	3.399.862	-262.689	21.800	47.812		3.111.161	113.407	2.997.754
Reserve grote projecten Trefkoele	1.138.625			180.229		958.396	958.396	-
Reserve milieu	785.530		250.000	257.081		778.448		778.448
Reserve ruimtelijke kwaliteit	27.135	-27.135				-		-
Reserve organisatie-ontwikkeling	45.582	-45.582				-		-
Reserve preferente aandelen Vitens NV	1.065.628			152.234		913.394		913.394
Reserve Essent-gelden	851.850	-851.850				-		-
Reserve herstructurering openbaar groen	247.179	-49.473	110.834	19.003		289.537		289.537
Reserve kunst en cultuur	35.061	-35.061				-		-
Reserve maatschappelijke duurzaamheid	23.504	-23.504				-		-
Reserve decentralisaties	1.510.486			145.689		1.364.797		1.364.797
Reserve rioleringen	100.000	-100.000				-		-
Reserve volkshuisvesting overdracht woningbedrijf	3.824.784			399.327		3.425.457		3.425.457
Reserve volkshuisvesting	2.452.843	-265.843	289.663	414.640		2.062.024		2.062.024
Totaal bestemmingsreserves	15.508.069	-1.661.137	672.297	1.616.015	-	12.903.214	1.071.803	11.831.411
Grondexploitatie reserve								
Algemene reserve grondexploitatie	1.580.636		2.746.018	336.826		3.989.829		3.989.829
Totaal reserve grondexploitatie	1.580.636	-	2.746.018	336.826	-	3.989.829	-	3.989.829
Totaal reserves	49.152.487	-100.000	13.274.379	13.513.253	-	48.813.613	1.229.739	47.583.874
Voorzieningen								
Voorziening riolering	1.092.678	100.000	839.375	242.825		1.789.229		1.789.229
Voorziening reiniging	1.445.780			603.589		842.191		842.191
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	838.432		83.874	146.566	500.000	275.741		275.741
Voorziening (gewezen) wethouders	1.655.637	-	69.661	99.137	-	1.626.161		1.626.161
Voorziening door derden beklemd middelen	250.731	-	50.000	260.535	26.379	13.818		13.818
Voorz. Bovenwijken Kroonplein	572.467			572.467		-		-
Voorz. Bovenwijken aansluiting N348	2.000.000					2.000.000		2.000.000
Voorz. Bovenwijken Trefkoele	42.977			20.256	22.721	-		-
Totaal voorzieningen	7.898.703	100.000	1.042.910	1.945.374	549.100	6.547.140	-	6.547.140
Totaal reserves en voorzieningen	57.051.190	-	14.317.289	15.458.627	549.100	55.360.753	1.229.739	54.131.014

Toelichting:

Algemene reserves

De toevoegingen hebben vooral te maken met de rente toevoeging. Zodra de gemeenteraad op een deel van de reserve vrij besteedbaar beslag heeft gelegd voor het doen van uitgaven, gaat dat deel over naar de algemene reserve reeds bestemd. Voor de algemene reserve vrij besteedbaar is er dan sprake van een aanwending en voor de algemene reserve reeds bestemd is dit een 'bij' post. Dit is conform de nota reserves en voorzieningen.

Bestemmingsreserves geblokkeerd

Uit de geblokkeerde bestemmingsreserves worden de jaarlijkse kapitaallasten bekostigd.

Bestemmingsreserves

De toevoegingen en onttrekkingen zijn conform de nota reserves en voorzieningen verwerkt.

Grondexploitatie

Bij de MPG 2016 is besloten om het saldo 2015 al te verwerken in de reserve grondexploitatie. Ook is bij de jaarrekening 2014 deze reserve aangevuld conform

Voorzieningen

De vrijgevallen bedragen zijn ten gunste van de exploitatie gebracht.

Overzicht incidentele en structurele reserve mutaties 2015

Structurele reserve mutaties	2015		
<i>LASTEN</i>	primair		
Programma 1	begroot	werkelijk	verschil
1. Rente geldlening Vechthorst	239.596	0	239.596
2. Besp. rente Alg Res vaste buffer 4 milj.	160.000	220.000	-60.000
3. Besp. rente Alg Res vrij beschikbaar	1.010.231	900.084	110.147
4. Besp. rente gemeentehuis bouw	481.695	385.356	96.339
5. Besp. rente gemeentehuis install/inv	89.156	71.324	17.832
6. Besp. rente gemeentehuis meubilair	8.920	7.136	1.784
7. Besp. rente kazerne Nieuwleusen	55.600	44.480	11.120
8. Besp. rente voormalige Rabobank	0	39.000	-39.000
Programma 5			
9. Kunstgras bespaarde rente reserves	46.097	36.877	9.220
Programma 8			
10. Spaarvoorziening riolering	814.792	0	814.792
Programma 9			
11. Bespaarde rente grondexploitatie	147.347	63.225	84.122
Totaal lasten	3.053.434	1.767.482	1.285.952
<i>BATEN</i>			
Programma 1			
1. Kapitaallasten Gemeentehuis Bouw	765.045	668.706	96.339
2. Kapitaallasten Gemeentehuis Installaties	534.933	517.102	17.831
3. Kapitaallasten Gemeentehuis meubilair	53.520	51.736	1.784
4. Kapitaallasten Brandweerkazerne/Werf	45.175	39.615	5.560
5. Vervallen dividend WMO	53.750	53.750	-
6. Aflossing geldlening Vitens	152.000	152.234	-234
7. Vechthorst geldlening	200.000	199.663	337
8. Rente toevoeging exploitatie vaste buffer	160.000	220.000	-60.000
Programma 5			
9. Kunstcommissie	2.700	0	2.700
10. Kunstgras Heidepark	33.210	30.996	2.214
11. Kunstgras Middengebied	44.600	41.627	2.973
12. Kunstgras Gerner	53.760	49.728	4.032
13. Kapitaallasten voormalige Rabobank	0	88.000	-88.000
Programma 8			
14. KL energielening	20.000	0	20.000
15. Egalisatiereserve reiniging	117.122	0	117.122
16. Loonkosten Milieu	53.745	52.826	919

Programma 9			
17. Best. Plan kernen 50% volksh.	32.500	32.500	-
18. KL Startersfonds	63.000	63.000	-
Totaal baten	2.385.060	2.261.483	123.577

Totaal overzicht reservemutaties	2015		
<i>LASTEN (* 1.000)</i>	begroot	werkelijk	verschil
Totaal Structurele reserve mutaties	3.053	1.767	1.286
Totaal Incidentele bedragen investeringen		0	0
Totaal incidentele bedragen grondexploitatie	0	1.704	-1.704
Totaal Incidentele bedragen exploitatie		201	-201
Totaal Structureel en incidenteel	3.053	3.672	-619
Stortingen in de reserves zie hoofdstuk 4.2	3.053	3.671	-618
Verschil	0	1	-1
<i>BATEN (*1.000)</i>			
Totaal Structurele reserve mutaties	2.385	2.261	124
Totaal Incidentele bedragen investeringen	1.266	1.752	-486
Totaal incidentele bedragen tgv reserve		437	-437
Totaal Incidentele bedragen exploitatie	868	998	-130
Totaal Structureel en incidenteel	4.518	5.448	-930
Onttrekkingen aan reserves zie hoofdstuk 4.2	4.512	5.449	-937
Verschil	6	-1	7

Verschil lasten

Afwijking incidenteel is ontstaan doordat het resultaat van de grondexploitatie rechtstreeks t.g.v de reserve is gebracht. Dit is conform raadsbesluit MPG. De reserve spaarvoorziening riolering is per 31-12-2014 een voorziening geworden en daarom geen onderdeel van dit overzicht.

Afwijking structureel wordt veroorzaakt doordat de rente op de geblokkeerde reserves bij de nota reserves en voorzieningen is gewijzigd van 5% naar 4%.

Verschil baten

Afwijking incidenteel is ontstaan doordat het resultaat van de grondexploitatie rechtstreeks t.l.v. de reserve is gebracht. Daarnaast is één reserve omgezet in een voorziening. De egalisatiereserve reiniging is per 31-12-2014 een voorziening geworden en daarom geen onderdeel van dit overzicht. Afwijking structureel wordt veroorzaakt doordat de rente op de geblokkeerde reserves bij de nota reserves en voorzieningen is gewijzigd van 5% naar 4%.

4.6 Analyses

Leeswijzer van de analyses

Voordat ingegaan wordt op de analyses, gaan we eerst in op de administratieve verwerking van budgetten die ten laste van een reserve worden gebracht. Hier wordt soms twee maal een zelfde uitleg gegeven.

Met behulp van onderstaande tabel leggen we uit waarom.

	begroot 2015	werkelijk 2015	verschil 2015
Programmaonderdeel	100	40	60
Onttrekking /storting reserve	-100	-40	-60
Resultaat	0	0	0

Wij hebben hierbij gedacht (begroot) € 100 uit te geven en dit te dekken door een onttrekking uit de reserve. Er is in werkelijkheid echter maar € 40 uitgegeven (minder dus is een voordeel). De onttrekking uit de reserve is dus ook maar € 40 en geen € 100. Dit is ook minder (dus hier een nadeel) per saldo is het neutraal.

In de tabel staat bij het verschil 2015 één keer 60 als voordeel en één keer 60 als nadeel. In de analyses ziet u dit terug. Daarom wordt dus één budget soms twee keer uitgelegd, terwijl dit in het resultaat geen wijzigingen geeft.

Programma 1 Bestuur

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuursorganen	-1.183	47	-1.136	-1.188	47	-1.141	-1.177	37	-1.139	11	-10	2
Bestuurlijke ondersteuning college B&W	-1.618	12	-1.606	-1.821	12	-1.809	-1.924	58	-1.866	-103	46	-57
Burgerzaken	-1.031	15	-1.016	-1.025	15	-1.010	-1.025	22	-1.003	0	7	7
Secretarie leges burgerzaken	-131	452	321	-161	432	271	-219	493	275	-57	61	4
Bestuurlijke samenwerking	-167	0	-167	-167	0	-167	-178	0	-178	-11	0	-11
Best onderst raad/rekenkamer	-224	13	-211	-235	13	-222	-207	13	-194	28	1	29
Nutsbedrijven	-19	409	390	-19	415	396	-27	570	543	-7	155	148
Geldleningen < 1 jaar	0	10	10	0	10	10	0	0	0	0	-10	-10
Overige financiële middelen	-3	50	46	-3	20	16	-3	20	17	0	0	0
Geldleningen/uitzetting > 1 jr	0	2.256	2.256	0	1.936	1.936	0	2.081	2.081	0	145	145
Uitkeringen gemeentefonds	0	19.292	19.292	0	19.148	19.148	0	19.275	19.275	0	127	127
Algemene baten en lasten	-41	0	-41	30	0	30	0	0	0	-30	0	-30
Uitvoering Wet WOZ	-378	0	-378	-378	0	-378	-361	0	-361	16	0	16
Baten OZB-gebruikers	0	714	714	0	714	714	0	676	676	0	-38	-38
Baten OZB-eigenaren	0	4.025	4.025	0	4.025	4.025	0	4.061	4.061	0	36	36
Baten baatbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten toeristenbelasting	0	173	173	0	153	153	0	153	153	0	0	0
Baten hondenbelasting	0	143	143	0	143	143	0	141	141	0	-2	-2
Baten precariobelasting	0	21	21	0	21	21	0	29	29	0	8	8
Heffing-invordering gem belast	-54	0	-54	-54	0	-54	-61	0	-61	-7	0	-7
Saldo van kostenplaatsen	-1.553	576	-977	-1.357	601	-756	-1.911	1.342	-569	-555	742	187
Saldo van baten en lasten	-6.403	28.207	21.804	-6.379	27.704	21.326	-7.094	28.972	21.878	-715	1.268	553
Storting in reserves	-2.045	0	-2.045	-1.486	0	-1.486	-1.628	0	-1.628	-143	0	-143
Onttrekking aan reserves	0	1.976	1.976	0	2.245	2.245	0	2.201	2.201	0	-44	-44
Resultaat	-8.449	30.184	21.735	-7.864	29.949	22.085	-8.722	31.173	22.451	-858	1.224	366

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties	
Bestuursorganen	12	0	-11	2	0	2
Bestuurlijke ondersteuning college B&W	15	-71	0	-57	0	-57
Burgerzaken	28	-21	0	7	0	7
Secretarie leges burgerzaken	4	0	0	4	0	4
Bestuurlijke samenwerking	-11	0	0	-11	0	-11
Best onderst raad/rekenkamer	25	3	0	29	0	29
Nutsbedrijven	155	-8	0	148	0	148
Geldleningen < 1 jaar	-10	0	0	-10	0	-10
Overige financiële middelen	0	0	0	0	0	0
Geldleningen/uitzetting > 1 jr	145	0	0	145	0	145
Uitkeringen gemeentefonds	127	0	0	127	0	127
Algemene baten en lasten	-30	0	0	-30	0	-30
Uitvoering Wet WOZ	16	0	0	16	0	16
Baten OZB-gebruikers	-38	0	0	-38	0	-38
Baten OZB-eigenaren	36	0	0	36	0	36
Baten baatbelasting	0	0	0	0	0	0
Baten toeristenbelasting	0	0	0	0	0	0
Baten hondenbelasting	-2	0	0	-2	0	-2
Baten precariobelasting	8	0	0	8	0	8
Heffing-invordering gem belast	-7	0	0	-7	0	-7
Saldo van kostenplaatsen	559	-320	-52	187	0	187
Mutaties reserves functie 0/9	0	0	0	0	-187	-187
Totaal programma	1.032	-417	-63	553	-187	366

Analyse van het resultaat

Bestuurlijke ondersteuning, college van Burgemeester en Wethouders	€ 57.000 N
Het verschil wordt veroorzaakt door diverse onttrekkingen uit reserves waarvan de tegenboeking, dus budgetneutraal terugkomt op mutaties reserves functie 1. Het gaat om een totaal bedrag van € 73.000 nadelig, t.b.v. intranet, grote projecten, KCC en organisatieontwikkeling. Daarnaast een nadeel van € 10.000 i.v.m. meerkosten accountant. Het voordeel van € 26.000 wordt veroorzaakt door het vrijvallen van de voorziening mobiliteit.	
Bestuursondersteuning Raad/rekenkamer	€ 29.000 V
De griffie heeft geen gebruik gemaakt van externe adviseurs, € 7.500. Daarnaast zijn de opleidingskosten en kosten voor de raadsexkursie lager uitgevallen dan begroot, samen € 9.500. Het voortraject in het onderzoek van de rekenkamer naar inhuur derden heeft meer tijd in beslag genomen dan vooraf werd ingeschat. Inmiddels is de onderzoeksopdracht gegund, maar de werkzaamheden zullen pas in 2016 worden uitgevoerd.	
Nutsbedrijven	€ 148.000 V
Dit voordeel wordt voor € 141.000 veroorzaakt door de verkoop van Escrow. Hogere opbrengst dividend Rova van € 23.000. Minder rente ontvangen dan begroot van Vitens € 16.000.	
Geldleningen/uitzetting > 1jr	€ 145.000 V
Voordeel op rente door niet geraamde rente en aflossing Veiligheidsregio en duurzaamheidslening, gezamenlijk € 58.000. Daarnaast is er een voordeel van € 87.000 op de bespaarde rente. We rekenen rente toe aan de reserves en wel over de reservestand per 1 januari van (in dit geval) 2015. In 2014 is er minder uit de reserves gehaald dan geraamd (de reserves blijven dus hoger). De rente die hierover toegerekend wordt, wordt dus ook hoger (= een voordeel). Bij de mutatie reserves hieronder is dit voor het zelfde bedrag een nadeel.	
Uitkeringen gemeentefonds	€ 127.000 V
Voordeel van € 9.000 i.v.m. teruggave de btw van de VNG. In de decembercirculaire 2015 zijn een aantal aanpassingen verwerkt. Ook is een aantal maatstaven definitief vastgesteld over voorgaande jaren en 2015, waardoor het voordelig effect op € 118.000 komt.	
Algemene baten en lasten	€ 30.000 N
In de begroting wordt rekening gehouden met een post onvoorzien van € 83.340. In 2015 is hier een te groot beroep op gedaan. Zijnde € 5000 voor de rolstoelgang van het evenemententerrein Dalfsen, € 30.000 archeologisch onderzoek Oosterdalfsen en voor € 78.000 de overkluizing in Lemelerveld.	
Baten OZB-gebruikers	€ 38.000 N
Bij het opstellen van OZB inkomsten voor gebruikers wordt rekening gehouden met leegstand. De doorwerking van de leegstand veroorzaakt dit verschil.	
Baten OZB-eigenaren	€ 36.000 V
Bij het opstellen van de OZB inkomsten voor eigenaren is het geprognosticeerde effect van de waardestijging lager ingeschat dan werkelijk blijkt te zijn.	

Saldo van kostenplaatsen	€ 187.000 V
<p>Bij het vaststellen van de nieuwe nota reserves en voorzieningen is besloten dat er geen ondergrens meer is voor de voorziening groot onderhoud gebouwen, dit betekent een vrijval (voordeel) van € 500.000.</p> <p>Bij de voorjaarsnota is aangegeven dat er een voordeel van € 320.000 op konden nemen in verband met het niet meer toerekenen van rente aan voorzieningen. Dit voordeel is door ons geraamd op het product saldo kostenplaatsen. De werkelijke verwerking van dit voordeel komt terug op diverse producten door de gehele jaarrekening.</p> <p>Andere kleine mutaties met een voordeel van € 7.000.</p>	
Mutaties reserves functie 1	€ 187.000 N
<p>De werkelijk toegerekende rente aan reserves is € 87.000 hoger dan geraamd. De toe te rekenen rente wordt begroot op de begrote stand van de reserves op 1 januari. De werkelijke stand van de reserves is hoger, omdat niet alle geraamde onttrekkingen ook werkelijk onttrokken zijn. Daardoor wordt de werkelijk toegerekende rente ook hoger.</p> <p>De kapitaallasten voor het gemeentehuis waren geraamd met een omslagrente van 5%. In werkelijkheid rekenen we met een rente van 4%, dit is een voordeel op de kapitaallasten. Echter, de onttrekking aan de reserve wordt ook € 100.000 lager dan geraamd. Bij de mutaties reserves levert dit een nadeel op.</p>	

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015			Begroting 2015			Realisatie 2015			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Brandweer en rampenbestrijding	-1.876	0	-1.876	-1.876	0	-1.876	-1.770	0	-1.770	106	0	106
Openbare orde en veiligheid	-464	44	-420	-469	54	-415	-441	32	-410	28	-23	5
Saldo van baten en lasten	-2.340	44	-2.295	-2.345	54	-2.290	-2.211	32	-2.180	133	-23	111
Resultaat	-2.340	44	-2.295	-2.345	54	-2.290	-2.211	32	-2.180	133	-23	111

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve-mutaties	
Brandweer en rampenbestrijding	106	0	0	106	0	106
Openbare orde en veiligheid	5	0	0	5	0	5
Totaal programma	111	0	0	111	0	111

Analyse van het resultaat

Brandweer en rampenbestrijding	€ 106.000 V
<p>De bijdrage aan de Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ) bedroeg € 44.000 minder dan begroot. Over 2015 wordt een incidentele teruggaaf van de VRIJ verwacht, voordeel € 39.000. In 2014 was er een geschatte teruggaaf van de VRIJ van € 150.000, bij ontvangst bleek het € 13.000 meer te zijn. De VRIJ heeft de opleidingskosten voor de rampenbestrijding niet doorberekend (en gaat dat ook niet meer doen), voordeel € 10.000.</p>	

Programma 3 Beheer openbare ruimte

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Wegen-straten- verkeermaatregel	-3.103	72	-3.031	-3.159	87	-3.072	-3.880	129	-3.751	-720	42	-678
Verkeersmaatregelen te land	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waterkering/afwatering ed.	-92	0	-92	-113	0	-113	-118	0	-118	-6	0	-6
Openbaar groen/openluchtrecre.	-1.761	20	-1.741	-1.885	110	-1.775	-1.864	145	-1.719	21	34	55
Ov recreatieve voorzieningen	-193	0	-193	-193	0	-193	-199	0	-199	-6	0	-6
Saldo van baten en lasten	-5.150	92	-5.057	-5.350	197	-5.153	-6.061	274	-5.787	-711	77	-634
Storting in reserves	0	0	0	-47	0	-47	-111	0	-111	-64	0	-64
Onttrekking aan reserves	0	407	407	0	658	658	0	1.278	1.278	0	620	620
Resultaat	-5.150	499	-4.651	-5.397	856	-4.542	-6.172	1.552	-4.620	-775	696	-78

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat	
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties		
Wegen-straten- verkeermaatregel	77	-779		24	-678	0	-678
Verkeersmaatregelen te land	0	0		0	0	0	0
Waterkering/afwatering ed.	-6	0		0	-6	0	-6
Openbaar groen/openluchtrecre.	61	0		-5	55	0	55
Ov recreatieve voorzieningen	-6	0		0	-6	0	-6
Mutaties reserves functie 0/9	0	0		0	0	556	556
Totaal programma	126	-779		19	-634	556	-78

Analyse van het resultaat

Wegen-straten-verkeersmaatregelen	€ 678.000 N
<p>Een nadeel van € 762.000 is ontstaan doordat er op een aantal wegen aanpassingen gedaan moesten worden in verband met de N348. (Vilsterstraat, Stationsstraat, fietsroute Kanaaldijk en zuidelijke aansluiting N348). Deze kosten zijn ten laste gebracht van de exploitatie. Dekking hiervan was beschikbaar door provinciale gelden en binnen de algemene reserve reeds bestemd. De onttrekking uit de reserve wordt hieronder vermeldt bij de mutaties reserves functie 3.</p> <p>Onderstaande budgetten zijn niet volledig benut en worden voorgesteld als resultaatbestemming.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Herinrichting/woonomgeving: € 60.000 • Dorpsplein Oudleusen: € 24.000 	
Openbaar groen/openluchtrecreatie	€ 55.000 V
<p>Een aantal projecten uit het Groenstructuurplan is doorgeschoven naar 2016 in verband met vertraging doordat burgerparticipatie meer tijd en overleg heeft gevergd. Als gevolg van de flora- en faunawetgeving zijn een aantal projecten verder in de tijd komen te staan (seizoensgebonden uitvoeringsmogelijkheid). Daarom is er een voordeel van € 38.000. Voorgesteld wordt om dit bedrag als resultaatbestemming mee te nemen. Op de exploitatiepost openbaar groen is een beperkt voordeel van € 11.000. Daarnaast is er een voordeel van € 6.000 ontstaan op het budget voor onderhoud van het pontje Hessum.</p>	
Mutaties reserves functie 3	€ 556.000 V
<p>Zoals hierboven vermeld (Wegen-straten-verkeersmaatregelen) zijn een groot deel van de aanpassingen van de wegen ten laste van de exploitatie gebracht. Deze gelden zijn in 2010 beschikbaar gesteld met als dekking de algemene reserve vrij besteedbaar. Nu een groot deel van deze aanpassingen gerealiseerd zijn, wordt ook de onttrekking uit de reserve gedaan.</p>	

Programma 4 Economische zaken

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Handel-ambacht-industrie	-729	674	-55	-1.649	704	-945	-1.881	1.534	-348	-232	829	597
Baten Marktgeden	0	8	8	0	8	8	0	8	8	0	1	1
Industrie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-729	682	-47	-1.649	712	-937	-1.881	1.542	-339	-232	830	598
Storting in reserves	0	0	0	0	0	0	-17	0	-17	-17	0	-17
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	600	600	0	236	236	0	-364	-364
Resultaat	-729	682	-47	-1.649	1.312	-337	-1.898	1.778	-120	-249	466	217

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties	
Handel-ambacht-industrie	77	357	163	597	0	597
Baten Marktgeden	1	0	0	1	0	1
Industrie	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves functie 0/9	0	0	0	0	-381	-381
Totaal programma	77	357	163	598	-381	217

Analyse van het resultaat

Handel-ambacht-industrie	€ 597.000 V
Dit betreft de door de raad besloten herontwikkeling van het Kroonplein in Lemelerveld. De middelen zijn al wel toegevoegd aan de begroting, maar de uitvoering is nog niet afgerond. Voordeel € 576.000. De actualisatie van het MPG heeft geleid tot een positief resultaat van € 17.000 Overige kleine verschillen betreft € 4.000.	
Mutaties reserves functie 4	€ 381.000 N
Dit betreft een lagere onttrekking omdat de herontwikkeling van het Kroonplein in Lemelerveld in 2015 nog niet volledig is gerealiseerd.	

Programma 5 Onderwijs en vrije tijd

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Basisonderwijs excl huisv O&B	-98	0	-98	-89	0	-89	-93	0	-93	-4	0	-4
Basisonderwijs huisvesting O&B	-1.049	0	-1.049	-1.056	0	-1.056	-1.078	13	-1.065	-22	13	-9
Bijz basisonderw excl huisv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijz basisonderw huisvesting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VGO onderwijshuisvesting O&B	-7	0	-7	-7	0	-7	-7	0	-7	0	0	0
Bijz voortgezet onderw excl hv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijz voortgezet onderw huisv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gem. baten/lasten vh onderwijs	-1.005	53	-952	-905	61	-844	-872	67	-805	33	6	39
Volwasseneneducatie	-55	55	0	-55	55	0	-43	43	0	12	-12	0
Openbaar bibliotheekwerk	-539	0	-539	-653	0	-653	-664	0	-664	-11	0	-11
Vormings- en ontwikkelingswerk	-140	0	-140	-140	0	-140	-90	-8	-98	50	-8	42
Sport	-1.632	336	-1.296	-1.585	188	-1.397	-1.591	260	-1.331	-6	72	66
Groene sportvelden/terreinen	-496	31	-465	-496	31	-465	-510	33	-477	-15	2	-12
Kunst	-139	0	-139	-248	0	-248	-225	9	-216	23	9	32
Musea	-1	0	-1	-1	0	-1	0	0	0	1	0	1
Openbaar groen/openluchtrecre.	-175	0	-175	-175	0	-175	-173	0	-173	2	0	2
Ov recreatieve voorzieningen	-21	0	-21	-4.209	0	-4.209	-610	1	-608	3.599	1	3.600
Kinderdagopvang	-462	12	-450	-486	19	-467	-412	20	-392	74	1	75
Saldo van baten en lasten	-5.819	486	-5.333	-10.105	354	-9.751	-6.366	438	-5.929	3.738	84	3.822
Storting in reserves	-46	0	-46	-46	0	-46	-75	0	-75	-29	0	-29
Onttrekking aan reserves	0	250	250	0	4.608	4.608	0	643	643	0	-3.964	-3.964
Resultaat	-5.865	736	-5.129	-10.151	4.961	-5.189	-6.441	1.081	-5.361	3.709	-3.881	-171

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties	
Basisonderwijs excl huisv O&B	-4	0	0	-4	0	-4
Basisonderwijs huisvesting O&B	-6	-3	0	-9	0	-9
Bijz basisonderw excl huisv	0	0	0	0	0	0
Bijz basisonderw huisvesting	0	0	0	0	0	0
VGO onderwijshuisvesting O&B	0	0	0	0	0	0
Bijz voortgezet onderw excl hv	0	0	0	0	0	0
Bijz voortgezet onderw huisv	0	0	0	0	0	0
Gem. baten/lasten vh onderwijs	39	0	0	39	0	39
Volwasseneneducatie	0	0	0	0	0	0
Openbaar bibliotheekwerk	-11	0	0	-11	0	-11
Vormings- en ontwikkelingswerk	42	0	0	42	0	42
Sport	41	25	0	66	0	66
Groene sportvelden/terreinen	-22	9	0	-12	0	-12
Kunst	9	24	0	32	0	32
Musea	1	0	0	1	0	1
Openbaar groen/openluchtrecre.	2	0	0	2	0	2
Ov recreatieve voorzieningen	-171	3.771	0	3.600	0	3.600
Kinderdagopvang	75	0	0	75	0	75
Mutaties reserves functie 0/9	0	-600	0	-600	-3.393	-3.993
Totaal programma	-4	3.226	0	3.222	-3.393	-171

Analyse van het resultaat

Gemeentelijke baten/lasten voor het onderwijs	€ 39.000 V
Het leerlingenvervoer is voor 2015 opnieuw aanbesteed. Dit heeft geleid tot lagere kosten, waardoor in de voorjaarsnota 2015 € 100.000 kon worden afgeraamd en is met de 2e bestuursrapportage nog eens € 25.000 afgeraamd. Ook het actief stimuleren van kinderen om op de fiets te gaan en een kleiner aantal leerlingen dat gebruik maakt van het vervoer draagt bij aan het positieve resultaat.	
Vormings- en ontwikkelingswerk	€ 42.000 V
In 2014 is er besloten om te stoppen met het afnemen van de diensten van kunstencentrum Muzerie. De scholen krijgen nu een deel van de bijdrage die oorspronkelijk voor Muzerie bedoeld was. Daarnaast is de combinatiefunctionaris cultuur een structurele functie geworden die niet meer uit dit budget bekostigd wordt.	
Sport	€ 66.000 V
Zwembad de Gerner. Voordeel € 31.000. Door lagere eenheidsprijzen en een positieve eindafrekening over 2014 zijn de energiekosten lager uitgevallen dan begroot. Dit levert een voordeel op van € 21.000. Daarnaast is het budget voor inhuur van personeel niet volledig benut, voordeel € 10.000. In 2015 is het gymnastieklokaal Molendijk afgestoten. Sluiting betekent een eenmalig nadeel van € 12.000. Met name door het uitblijven van huuropbrengsten. Op het product Sport, subsidies/sportraad zijn minder activiteiten gerealiseerd of anders gerealiseerd, wat een voordeel oplevert van € 32.000. Door het realiseren van minder uren op combinatiefunctionarissen is hier een voordeel van € 15.000.	
Kunst	€ 32.000 V
Het betreft hier geen actief beleid. Derhalve zijn activiteitsgelden niet ingezet.	
Overige recreatieve voorzieningen	€ 3.600.000 V
In 2014 is het Provinciaal MeerJarenProgramma financieel afgesloten en is een bedrag ten gunste van het resultaat gebracht. In 2015 zijn nog lasten gekomen die daarom ten laste komen van het resultaat 2015. Verder is in 2015 een raadbesluit genomen inzake sporthal de Schakel en Kulturhusplannen Nieuwleusen. Dit is in 2015 niet gerealiseerd.	
Kinderdagopvang	€ 75.000 V
Het beschikbaar gestelde budget voor de verdere doorontwikkeling van scholing en voor-en vroegschoolse educatie kan vrijvallen. De eventuele scholingskosten zijn opgevangen binnen het huidige budget.	
Mutaties reserves functie 5	€ 3.993.000 N
Dit betreffen de door de raad besloten projecten die niet gerealiseerd zijn. Het gaat om sporthal de Schakel en Kulturhusplannen Nieuwleusen. In dit geval de Schakel € 2.670.000 en het kulturhus Nieuwleusen € 1.300.000. Overige afwijking is € 23.000	

Programma 6 Inkomensondersteuning

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015			Begroting 2015			Realisatie 2015			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bijstand-inkomensvz-subsidies	-2.368	1.726	-642	-3.322	2.614	-708	-3.454	2.682	-773	-132	67	-65
Gem armoede schuldenbeleid	-751	292	-459	-776	292	-484	-837	204	-633	-61	-87	-148
Vreemdelingen	-97	0	-97	-97	0	-97	-137	69	-68	-40	69	29
Saldo van baten en lasten	-3.215	2.017	-1.198	-4.195	2.906	-1.289	-4.428	2.955	-1.473	-233	49	-184
Storting in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ottrekking aan reserves	0	0	0	0	10	10	0	0	0	0	-10	-10
Resultaat	-3.215	2.017	-1.198	-4.195	2.916	-1.279	-4.428	2.955	-1.473	-233	39	-194

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties	
Bijstand-inkomensvz-subsidies	-65	0	0	-65	0	-65
Gem armoede schuldenbeleid	-148	0	0	-148	0	-148
Vreemdelingen	29	0	0	29	0	29
Mutaties reserves functie 0/9	0	0	0	0	-10	-10
Totaal programma	-184	0	0	-184	-10	-194

Analyse van het resultaat

Bijstand-inkomensvoorziening-subsidies	€ 65.000 N
De WWB aanvragen zijn in het laatste kwartaal fors gestegen en daarmee ook de uitgaven. Gezamenlijk een nadeel van € 62.000. Andere afwijkingen heffen elkaar nagenoeg op en geven een nadeel van € 3.000.	
Gemeentelijk armoede en schuldenbeleid	€ 148.000 N
In 2015 zijn 148 meer aanvragen ontvangen voor bijzondere bijstand dan voorgaande jaren. Er is veel leenbijstand verstrekt in verband met de instroom van nieuwkomers/statushouders. De statushouders ontvangen leenbijstand voor de inrichting van de woning.	
Vreemdelingen	€ 29.000 V
Er is een additionele vergoeding ontvangen van het COA. Daarnaast is de wet inburgering aangepast. De burger betaalt zelf voor de inburgering.	

Programma 7 Sociaal domein

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Sociale werkvoorziening	-3.815	0	-3.815	-3.908	0	-3.908	-4.396	25	-4.371	-488	25	-463
Maatsch begeleiding en advies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Huish verzorging (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen participatiewet	-262	0	-262	-254	0	-254	-256	65	-191	-2	65	63
Sociaal Cultureel Werk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen gehandicapten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerk Natura materieel Wmo	-1.052	7	-1.045	-1.052	7	-1.045	-711	20	-691	341	13	354
Maatw Natura immaterieel Wmo	-3.739	0	-3.739	-3.929	0	-3.929	-3.208	7	-3.200	722	7	729
Eigen bijdrage maatwerk Wmo	0	603	603	0	603	603	-1	564	564	-1	-39	-40
Alg voorz Wmo en Jeugd	-1.988	0	-1.988	-1.910	0	-1.910	-1.710	0	-1.710	200	0	200
Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	-1.508	0	-1.508	-1.457	0	-1.457	-2.203	55	-2.148	-746	55	-691
PGB Wmo en Jeugd	-3.148	5	-3.143	-3.042	5	-3.037	-1.263	0	-1.263	1.779	-5	1.774
Ind voorz Natura Jeugd	-3.259	0	-3.259	-2.967	0	-2.967	-3.810	0	-3.810	-843	0	-843
Veiligheid en opvang jeugd	-130	0	-130	-130	0	-130	-501	0	-501	-371	0	-371
Openbare gezondheidszorg	-367	0	-367	-480	0	-480	-413	0	-413	67	0	67
CJG Jeugdgezondheidszorg	-392	0	-392	-376	0	-376	-351	0	-351	25	0	25
Jeugdgezondheidszorg maatwerk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Integratie-uitk sociaal domein	0	12.648	12.648	0	12.276	12.276	0	12.276	12.276	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-19.659	13.263	-6.396	-19.506	12.892	-6.614	-18.824	13.013	-5.811	682	121	803
Storting in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	147	147	0	260	260	0	197	197	0	-62	-62
Resultaat	-19.659	13.410	-6.249	-19.506	13.151	-6.355	-18.824	13.210	-5.614	682	59	741

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties	
Sociale werkvoorziening	-463	0	0	-463	0	-463
Maatsch begeleiding en advies	0	0	0	0	0	0
Huish verzorging (Wmo)	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen participatiewet	63	0	0	63	0	63
Sociaal Cultureel Werk	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen gehandicapten	0	0	0	0	0	0
Maatwerk Natura materieel Wmo	354	0	0	354	0	354
Maatw Natura immaterieel Wmo	729	0	0	729	0	729
Eigen bijdrage maatwerk Wmo	-40	0	0	-40	0	-40
Alg voorz Wmo en Jeugd	200	0	0	200	0	200
Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	-395	0	-296	-691	0	-691
PGB Wmo en Jeugd	1.774	0	0	1.774	0	1.774
Ind voorz Natura Jeugd	-843	0	0	-843	0	-843
Veiligheid en opvang jeugd	-371	0	0	-371	0	-371
Openbare gezondheidszorg	67	0	0	67	0	67
CJG Jeugdgezondheidszorg	25	0	0	25	0	25
Jeugdgezondheidszorg maatwerk	0	0	0	0	0	0
Integratie-uitk sociaal domein	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves functie 0/9	0	0	0	0	-62	-62
Totaal programma	1.099	0	-296	803	-62	741

Analyse van het resultaat

Algemene toelichting

WMO:

De historische bekostiging was door het Rijk gebaseerd op de zorgconsumptie in 2013. Uit informatie van het ministerie van VWS uit 2014 bleek dat het historisch budget voor onze gemeente naar verwachting te hoog was vastgesteld. Daarnaast zijn er realistische kortingen toegepast op de daadwerkelijke tarieven AWBZ 2014 van gemiddeld 18,5%. Verder is de daadwerkelijke zorgconsumptie 2015 lager uitgevallen dan door het Rijk was begroot. Aangezien het middelen zijn die, bij onderbenutting, niet terugbetaald hoeven te worden aan het Rijk is dat een voordeel in onze jaarrekening. Voor de komende jaren zijn onder het Objectief bekostigingsmodel kortingen aangekondigd, waardoor de budgetten meer in lijn met de uitgaven zullen komen. Verwacht wordt, dat de uitgaven komende jaren zullen toenemen. Dit onder andere als gevolg van de toenemende vergrijzing, maar ook vanwege de te verwachten kostprijsstijgingen vanaf 2017 (indexering).

Jeugd:

In zijn algemeenheid geldt dat het jaar 2015 een overgangsjaar geweest is, waarin alle betrokken partijen hun administratie nieuw hebben moeten inrichten, en waarin bestaande cliënten en aanbieders op grond van overgangsrecht zorgkosten konden en – voor zover nog niet gebeurd – kunnen claimen ongeacht de vraag of de cliënt bij de gemeente was aangemeld en ongeacht de vraag of de zorgverlener gecontracteerd was. Zowel vanuit de administratieve werkdruk als vanuit overgangsrecht kunnen zich onvolmaaktheden in de cliëntregistratie voordoen, die nog tot een nabetaling kunnen leiden. Gegeven de hoogst onzekere startsituatie die de gemeenten bij het begin van de decentralisatie voor de kiezen kregen, is dit een bevredigend resultaat. Tegelijkertijd moeten we constateren dat de realiseringcijfers gebaseerd zijn op onvolmaakte gegevens en dus met de nodige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

Sociale werkvoorziening	€ 463.000 N
In 2015 zijn de aandelen Wezo verkocht aan de gemeente Zwolle. Deze verkoop geeft inclusief extra gemaakte advieskosten een nadeel van € 340.000. Daarnaast zijn groen medewerkers eerder overgenomen wat een nadeel geeft van € 92.000. De afrekening met de uitvoeringsorganisaties en het rijk over voorgaande jaren levert een nadeel op van € 39.000. Inzet van de groen medewerkers via de Stichting Dalfsen Werkt geeft een positief saldo van € 135.000. Door de reservering van het opgebouwde vakantiegeld is eenmalig € 127.000 opgenomen.	
Voorzieningen participatiewet	€ 63.000 V
Door drukke werkzaamheden bij de uitkeringen hebben consultants minder tijd kunnen besteden aan re-integratie. Daarnaast is een bijdrage ontvangen voor het 1000-banen plan.	
Maatwerk natura materieel Wmo	€ 354.000 V
In algemene zin geldt dat de effecten van de kanteling merkbaar zijn. Door het opleggen van een eigen bijdrage is het verstekken van scootmobielen gedaald een voordeel van € 262.000. Bij rolstoelen is het aantal verstrekkingen gestegen en dat wordt veroorzaakt doordat mensen langer thuis blijven wonen. De rolstoel komt dan voor rekening van de gemeente. Een nadeel van € 25.000. Bij woningaanpassingen geldt dat kleine aanpassingen als toiletverhogingen niet of nauwelijks meer vergoed worden en door de het invoeren van de eigen bijdrage het aantal trapliften is afgenomen. Een voordeel van 117.000.	
Maatwerk natura immaterieel Wmo	€ 729.000 V
De begroting is opgesteld op basis van landelijk bekende informatie van mei 2014 en niet op ervaringscijfers. Het grote voordeel wordt veroorzaakt door:	
1. bijdrage voor chronische zieken en/of mensen met beperking	€ 120.000
2. individuele begeleiding en persoonlijke verzorging	€ 110.000
3. dagbesteding en vervoerskosten	€ 49.000
4. ontvangen rijksbijdrage huishoudelijke hulp toelage	€ 190.000
5. ondersteunen bij huishouden (gelijk voordeel als 2014)	€ 260.000

Eigen bijdrage maatwerk Wmo	€ 40.000 N
Lagere eigen bijdrage WMO ontvangen doordat met ingang van 2015 de huishoudelijke hulp zonder regie (HH1) is overgegaan naar de algemene voorziening.	
Algemene voorziening Wmo en Jeugd	€ 200.000 V
De begroting is opgesteld op basis van landelijk bekende informatie van mei 2014 van preventie jeugdhulp en een post onvoorzien en niet op ervaringscijfers. De afwijking betreft vooral op de post preventie jeugdhulp met een onderschrijding van € 254.000. Maatschappelijke zorg m.b.t. de mantelzorg en onafhankelijke cliëntondersteuning laat een overschrijding van € 60.000 zien. De kosten voor welzijn, jeugd en jongeren werk geeft een klein voordeel van € 6.000.	
Eerstelijns loket Wmo en Jeugd	€ 691.000 N
De incidentele kosten die betrekking hebben op de invoering sociaal domein zijn op deze post geboekt, nadeel € 710.000. Andere kleine afwijkingen geven totaal een voordeel van € 19.000.	
PGB Wmo en Jeugd	€ 1.774.000 V
De begroting is opgesteld op basis van landelijk bekende informatie van mei 2014 en niet op ervaringscijfers. Het grote voordeel wordt veroorzaakt door PGB WMO € 766.000 en PGB Jeugd € 1.018.000. Dit zijn de bestede bedragen die zijn afgestemd met de SVB.	
Individuele voorzieningen natura Jeugd	€ 843.000 N
De begroting is opgesteld op basis van landelijk bekende informatie van mei 2014 en niet op ervaringscijfers. De door de BVO opgegeven afrekeningen voor de (indirecte) zorgkosten zijn op deze en onderstaande post geboekt. De afwijking ten opzichte van het begrote bedrag is € 843.000.	
Veiligheid en opvang Jeugd	€ 371.000 N
De begroting is opgesteld op basis van landelijk bekende informatie van mei 2014 en niet op ervaringscijfers. De door de BVO opgegeven opgave voor de regionale Jeugdbescherming geeft een nadeel van € 371.000.	
Openbare gezondheidszorg	€ 67.000 V
Ten behoeve van behoud van consultatiebureaus in Lemelerveld en Nieuwleusen is € 112.500 door middel van begrotingswijziging toegevoegd aan de begroting. Dit was gebaseerd op een aanname van extra personele lasten voor uitvoering consultatiebureau en extra huisvestingslasten. Daarbij is rekening gehouden met het risico dat per 1 april 2015 beide consultatiebureaus naar een andere (en duurdere) locatie in de kern zouden moeten verhuizen. Dit is niet het geval gebleken. De kosten zijn daardoor 'beperkt' gebleven tot € 52.000. Dit is inclusief de extra personele lasten. Dit inzicht is pas in december 2015 ontstaan. Andere kleine afwijking betreft € 6.500	
CJG Jeugdgezondheidszorg	€ 25.000 V
Bij invoering van jeugdwet is het maatwerkdeel JGZ ondergebracht bij de Jeugdhulp. Ook een enkele taak van het uniform deel is daar bij ondergebracht. Deze verdeling was bij het opstellen van de begroting nog niet geheel duidelijk. Daarnaast is er rekening mee gehouden dat invoering van de jeugdwet tot extra inzet van JGZ uniform zou kunnen leiden. Dit is niet het geval gebleken.	
Mutaties reserves functie 7	€ 62.000 N
Dit betreft een lagere onttrekking dan begroot voor de consultatiebureaus.	

Programma 8 Duurzaamheid en milieu

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Afvalverwijdering/verwerking	-1.896	235	-1.661	-2.023	479	-1.544	-2.301	1.183	-1.117	-278	705	427
Riolering	-1.270	0	-1.270	-2.184	729	-1.455	-1.435	7	-1.428	749	-722	27
Milieubeheer	-1.514	0	-1.514	-1.664	0	-1.664	-1.059	-139	-1.198	605	-139	466
Lijkbezorging	-382	0	-382	-353	0	-353	-352	0	-352	2	0	2
Baten reinigingsrechten/afval	0	1.940	1.940	0	1.940	1.940	0	1.564	1.564	0	-377	-377
Baten rioolheffing	0	1.406	1.406	0	1.406	1.406	0	1.382	1.382	0	-24	-24
Baten begraafplaatsrechten	0	225	225	0	225	225	0	228	228	0	3	3
Saldo van baten en lasten	-5.062	3.806	-1.257	-6.225	4.779	-1.446	-5.147	4.225	-922	1.078	-553	525
Storting in reserves	-815	0	-815	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	1.507	1.507	0	907	907	0	357	357	0	-550	-550
Resultaat	-5.877	5.312	-565	-6.225	5.686	-539	-5.147	4.583	-564	1.078	-1.103	-25

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties	
Afvalverwijdering/verwerking	402	25	0	427	0	427
Riolering	127	0	-100	27	0	27
Milieubeheer	-83	549	0	466	0	466
Lijkbezorging	-16	18	0	2	0	2
Baten reinigingsrechten/afval	-377	0	0	-377	0	-377
Baten rioolheffing	-24	0	0	-24	0	-24
Baten begraafplaatsrechten	3	0	0	3	0	3
Mutaties reserves functie 0/9	0	0	0	0	-550	-550
Totaal programma	33	592	-100	525	-550	-25

Analyse van het resultaat

Afvalverwijdering/verwerking	€ 427.000 V
2015 was een hectisch jaar op afvalgebied. Een nauwkeurige kosteninschatting was moeilijk te maken. Met de nodige investeringen is omgekeerd inzamelen succesvol ingevoerd. Daarnaast is veel veranderd in de vergoedingenstructuur van plastic inzameling. De klappen zijn allemaal opgevangen door de egalisatievoorziening. De belangrijkste investeringen en veranderingen zijn achter de rug.	
Riolering	€ 27.000 V
We verwachtten € 975.000 in de voorziening te storten. In werkelijkheid storten we € 939.000 in de voorziening riolering, een voordeel van € 36.000. In verband met het opstellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan zijn er extra kosten geweest van € 9.000.	
Milieubeheer	€ 466.000 V
Voordelen door:	
Minder uitgaven binnen klimaat en duurzaamheid	€ 530.000
Advieskosten van o.a. RUD en bijdragen gemeenten	€ 63.000
Kapitaallasten energielening	€ 20.000
Nadeel door:	
Effect afrekening Duurzaam Dalfsen	€ 147.000
Baten reinigingsrechten/afval	€ 377.000 N
Door het omgekeerd inzamelen ontstaat een nadeel op dit product. Hier tegenover staat een voordeel op het product afvalverwijdering/verwerking.	
Mutatie reserves functie 8	€ 550.000 N
De nadelen binnen de mutaties reserves hebben direct te maken met de voordelen binnen milieubeheer: klimaat en duurzaamheid en de kapitaallasten energielening.	

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Bedragen x € 1.000

Programmaonderdeel	Begroting 2015 Primitief			Begroting 2015 (Na wijzigingen)			Realisatie 2015			Verschil Begroting (Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Natuurbescherming	-71	11	-60	-71	11	-60	-522	518	-4	-451	508	57
Ruimtelijke Ordening	-956	55	-901	-943	55	-888	-855	110	-745	88	55	143
Woning-exploitatie/woningbouw	-5	9	3	-5	9	3	-8	8	0	-3	0	-3
Stads- en dorpsvernieuwing	-144	6	-138	-130	21	-109	-104	23	-82	26	2	28
Overige volkshuisvesting	-1.128	13	-1.116	-1.281	103	-1.179	-1.139	92	-1.046	143	-11	132
Baten bouwvergunningen	0	615	615	0	415	415	0	566	566	0	151	151
Bouwgrondexploitatie	-3.008	3.008	0	-3.446	3.446	0	-5.813	7.163	1.350	-2.367	3.717	1.350
Saldo van baten en lasten	-5.313	3.715	-1.597	-5.877	4.058	-1.818	-8.441	8.480	39	-2.564	4.422	1.858
Storting in reserves	-147	0	-147	-237	0	-237	-1.840	0	-1.840	-1.603	0	-1.603
Onttrekking aan reserves	0	226	226	0	611	611	0	537	537	0	-74	-74
Resultaat	-5.460	3.941	-1.519	-6.114	4.669	-1.445	-10.281	9.017	-1.265	-4.167	4.348	181

Specificatie van het resultaat

Per product Bedragen x € 1000	Verschillen ten opzichte van de begroting 2015 (+ = voordeel)					Resultaat
	Directe L & B	Toerekeningen Kap.Lasten	Uren	Saldo van baten en lasten	Reserve- mutaties	
Natuurbescherming	57	0	0	57	0	57
Ruimtelijke Ordening	143	0	0	143	0	143
Woning-exploitatie/woningbouw	-3	0	0	-3	0	-3
Stads- en dorpsvernieuwing	28	0	0	28	0	28
Overige volkshuisvesting	142	0	-10	132	0	132
Baten bouwvergunningen	151	0	0	151	0	151
Bouwgrondexploitatie	-2.336	3.224	463	1.350	0	1.350
Mutaties reserves functie 0/9	0	0	0	0	-1.677	-1.677
Totaal programma	-1.819	3.224	453	1.858	-1.677	181

Analyse van het resultaat

Natuurbescherming	€ 57.000 V
Doordat er minder leges in verband met kapvergunningen zijn ontvangen ontstaat er een nadeel van € 5.000. Daarnaast is er een afrekening geweest van Landschap Overijssel inzake de Groen Blauwe Diensten wat een voordeel oplevert van € 62.000.	
Ruimtelijke ordening	€ 143.000 V
Er is voor € 50.000 meer aan leges ontvangen. Dit wordt veroorzaakt door veel principe verzoeken van particulieren voor medewerking bestemmingsplanherziening en rood voor rood en vab. Er zijn in 2015 twee verzamelplannen ingediend, van waaruit 8 definitieve initiatieven in behandeling zijn genomen. Als laatste geldt dat we kostendekkende leges inclusief advieskosten in rekening brengen. Het budget gebiedsgerichte projecten is voor € 90.000 niet besteed. Voorgesteld wordt om dit bedrag in te zetten in 2017 voor de project Ruimte voor de Vecht.	
Stads- en dorpsvernieuwing	€ 28.000 V
Dit betreft voornamelijk een incidenteel budget voor de ontwikkeling van de woonvisie. Hiervoor is een voorstel tot budget overheveling gemaakt.	
Overige volkshuisvesting	€ 132.000 V
In 2015 zijn er door de veiligheidsregio geen controles uitgevoerd op gebruiksvergunning plichtige bouwwerken die behoren tot het basispakket. Er is daarom voorgesteld de uren die door de veiligheidsregio besteed zijn aan niet complexe bouwwerken en bepaalde evenementen niet door te berekenen (resp. 444 en 320 uur). Om de gemaakt afspraken m.b.t. de planning van de Veiligheidsregio rond de uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot het basistakenpakket beter te borgen en te controleren zijn er eind 2015 begin 2016 intern afspraken gemaakt. De voortgang van de planning zal in het vervolg maandelijks tijdens het handhavingsoverleg worden doorgenomen en waar nodig worden bijgestuurd. Daarnaast is de inhuur van expertise (controleberekeningen op constructieberekeningen) dit jaar beperkt gebleven.	
Baten bouwvergunningen	€ 151.000 V
In de tweede bestuursrapportage is een nadeel van € 200.000 op baten bouwvergunningen gerapporteerd. Het aantal aanvragen (met name grote projecten) heeft zich hersteld in het laatste kwartaal, waardoor het resultaat € 100.000 lager uitkomt dan origineel begroot. Verder bestaat dit voordeel uit bijna € 50.000 uit ontvangen statiegelden.	
Bougrondexploitatie	€ 1.350.000 V
Conform de actualisaties MPG 2016 is in 2015 is voor totaal € 334.000 afgewaardeerd. Naast de afwaarderingen zijn er ook diverse grondexploitaties die in een afrondende fase zitten of waarvoor nagenoeg geen kosten meer gemaakt behoeven te worden. Ook hebben er verkopen plaatsgevonden. Het positief resultaat bedraagt € 1.684.000.	
Mutaties reserves functie 9	€ 1.677.000 N
De nadelen binnen de mutaties reserves hebben direct te maken met de voordelen binnen bouwgrondexploitatie, ruimtelijke ordening en overige volkshuisvesting.	

4.7 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Incidentele bedragen exploitatie	begroot	werkelijk	saldo
LASTEN			
Programma 1			
Loonkosten De verbouwing	56.238	58.297	-2.059
Klanttevredenheidsonderzoek	8.000	0	8.000
Kapitaallasten EGEM-realisatieplan	6.112	6.112	0
Kapitaallasten E-formulieren	6.211	6.211	0
Digitaal subsidieloket	2.000	2.000	0
Planning en Control	6.000	8.012	-2.012
Planning en Control (vanuit JR 2014)	48.000	48.000	0
Jaarrekening (vanuit JR 2014)	19.000	25.285	-6.285
Kosten procesoptimalisatie (LEAN)	6.000	0	6.000
Kosten procesoptimalisatie (LEAN vanuit JR 2014)	20.000	11.130	8.870
Organisatieontwikkeltraject IDEAAL	50.000	55.202	-5.202
Verkiezingen (Waterschap)	39.800	10.000	29.800
Apparaatskosten decentralisaties	192.000	156.142	35.858
Programma 3			
Opstellen meerjarig onderhoudsplan bruggen	6.000	7.350	-1.350
Herinrichting / woonomgeving (vanuit JR 2014)	61.000	0	61.000
Nota IBOR (vanuit JR 2014)	13.000	6.551	6.449
Verlichtingsplan centrum Dalfsen (vanuit JR 2014)	41.000	8.228	32.772
Programma 5			
MOP	15.000	0	15.000
Leerlingenprognose	5.000	2.940	2.060
Subsidie zwembad Heidepark	13.500	12.593	907
Gymlokaal Molendijk	19.690	32.226	-12.536
Kadernota bewegen en sport	15.000	26.924	-11.924
Cultuurarrangementen	15.000	15.000	0
Subsidie kunstwegen	11.000	10.738	262
WOC campus onderzoek (vanuit JR 2014)	36.000	36.000	0
Scholing en VVE (vanuit JR 2014)	76.000	0	76.000
Programma 7			
Kapitaallasten Diverse voorzieningen jeugdbeleid	2.860	2.860	0
Crisis opvang vluchtelingen	0	40.463	-40.463
Langdurige opv. Vluchtelingen	0	8.520	-8.520
WSW verkoop aandelen en bijdrage exploitatie tekort	0	337.599	-337.599
Programma 8			
Klimaat en duurzaamheid 2014-2015	586.750	204.255	382.495
Programma 9			
Handhaving bouw- en woningtoezicht	153.000	60.668	92.332
Archeologisch onderzoek	40.000	13.296	26.704
Totaal lasten	1.569.161	1.212.601	356.560

BATEN			
Programma 1			
Planning en control t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	6.000	6.000	0
Planning en Control (vanuit JR 2014) tlv ARVB	48.000	48.000	0
Jaarrekening (vanuit JR 2014) tlv ARVB	19.000	19.000	0
Kosten LEAN t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	6.000	0	6.000
Kosten procesoptimalisatie (LEAN vanuit JR 2014) t.l.v. ARVB	20.000	11.130	8.870
Organisatieontwikkeltraject IDEAAL	50.000	50.000	0
Opbrengst verkoop tractiemiddelen	25.000	54.350	-29.350
Vrijval voorziening ivm verkoop van Escrow	0	141.221	-141.221
Programma 3			
Nota IBOR (vanuit JR 2014) tlv ARVB	13.000	6.551	6.449
Onderhoudsplan bruggen t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	6.000	0	6.000
Verlichtingsplan centrum Dalfsen (vanuit JR 2014)	41.000	8.228	32.772
Programma 5			
MOP en leerlingenprognose t.l.v. Algemene reserve vrij best.	20.000	2.940	17.060
Gymlokaal Molendijk.t.l.v. Algemene reserve vrij best.	21.000	21.000	0
Kadernota en Cultuurarr. t.l.v. Algemene reserve vrij best.	30.000	41.924	-11.924
WOC campus onderzoek (vanuit JR 2014)	36.000	36.000	0
Programma 7			
Apparaatskosten decentralisaties t.l.v Reserve decentralisaties	192.000	156.142	35.858
Crisis opvang vluchtelingen	0	45.600	-45.600
Programma 8			
Klimaat en duurzaamheid 2014-2015 t.l.v. Reserve milieu	586.750	204.254	382.496
Programma 9			
Archeologisch onderzoek	40.000	13.296	26.704
Totaal baten	1.159.750	865.636	294.114

Incidentele bedragen investeringen	begroot	werkelijk	saldo
LASTEN			
Programma 3			
Groenstructuurplan	56.600	19.003	37.597
Groenstructuurplan (vanuit JR 2014)	49.000	49.000	0
Gedragscode flora en fauna	10.000	9.728	272
Planvorming N35	10.000	10.000	0
Planontwikkeling oostelijke vechtkade	10.000	0	10.000
Herinrichting/ opwaardering woonomgeving	200.000	200.152	-152
Renovatie openbare verlichting	120.000	120.000	0
Renovatie openbare verlichting (vanuit JR 2014)	50.000	50.000	0
Renovatie openbare verlichting (vervroegd vanuit 2016)	43.000	43.000	0
Programma 8			
Maatregelen uitvoering GRP	729.000	100.000	629.000
Programma 9			
Opstellen woonvisie 2016 - 2020	30.000	7.667	22.333
Projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	100.000	10.000	90.000
Projecten gebiedsg.ontw. Brugverbreding stuw	30.000	30.000	0
Totaal lasten	1.437.600	648.550	789.050
BATEN			
Programma 3			
Groenstructuurplan t.l.v. Reserve herstructurering openbaar groen (incl vanuit JR 2014)	105.600	68.003	37.597
Gedragscode flora en fauna t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	10.000	9.728	272
Planvorming N35 t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	10.000	10.000	0
Planontwikkeling vechtkade t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	10.000	0	10.000
Woonomgeving t.l.v. Reserve volkshuisvesting	200.000	200.152	-152
Straatverlichting t.l.v. Reserve volkshuisv. + deel 2016	163.000	163.000	0
Programma 8			
Maatregelen GRP t.l.v. Spaarvoorziening riolering	729.000	100.000	629.000
Programma 9			
Woonvisie t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	30.000	7.667	22.333
Gebiedsgerichte ontwikkeling t.l.v. Algemene reserve vrij besteedbaar	130.000	40.000	90.000
Totaal baten	1.387.600	598.550	789.050

4.8 ONVOORZIEN

Gebruik onvoorzien	begroting 2015 primair	wijziging 2015	begroting 2015 na wijz.	realisatie 2015
Primaire begroting	83.340			
Wijziging nr.11 Rolstoelopgang ev.terrein		-5.000	78.340	4.500
Wijziging nr.20 Archeologisch onderzoek		-30.000	48.340	30.000
Wijziging nr.21 Overkluizing Lemelerveld		-78.000	-29.660	78.000

In tegenstelling tot voorgaande jaren is er (te) veel gebruik gemaakt van onvoorzien. Het nadelig saldo wordt gedragen door het algehele positieve saldo.

4.9 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2015 voor wijz.	Begroting 2015 na wijz.	Rekening 2015
Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	6.333.146	6.093.143	6.314.046
Algemene uitkeringen	31.939.517	31.424.084	31.550.683
Dividend	371.800	366.800	389.827
Saldo financieringsfunctie	550.843	550.843	710.543
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0
Totaal	39.195.306	38.434.870	38.965.099

4.10 EMU SALDO

x € 1.000

		Begroot	Werkelijk
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-694	-524
+2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.119	1.988
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten lasten van de exploitatie	202	1.093
-4	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	697	-2.862
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in in mindering zijn gebracht bij post 4		355
+6a	Baten uit desinvesteringen in (im) materiele vaste (tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie verantwoord		43
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	3.676	-2.048
+8a	Baten bouwgrondexploitatie:	4.072	12.173
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	1.301	-1.945
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten		0
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen		0
	Berekend EMU-saldo	25	8.274

Toelichting:

De grote afwijking tussen het begrote (vóór wijzigingen) EMU saldo en werkelijke EMU saldo wordt voornamelijk veroorzaakt door een groot aantal investeringen en de fors hogere bouwgrondexploitatie baten.

VASTSTELLINGSBESLUIT

Samengevat komen we tot het volgende voorstel: (bedragen zijn afgerond op € 1)

Op 30 mei 2016 heeft uw raad vooruitlopend op definitieve vaststelling besloten om:

1. In het kader van resultaatbestemming:

- een bedrag van € 16.000 uit het rekeningresultaat in te zetten voor de budgetoverheveling naar 2016, waar in 2015 geen dekking vanuit de reserve tegenover stond;
 - een bedrag van € 496.799 uit het rekeningresultaat te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.
2. Een bedrag van totaal € 340.100 als budgetoverheveling uit 2015, in te zetten in 2016 en één project in 2017. Hiervan is € 324.100 reeds als claim in de reserves vastgelegd.
 3. De algemene reserve grondexploitatie voor € 2.120.829 vrij te laten vallen en te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.
 4. Een totaal bedrag van € 1.229.739 aan resterende claims op de reserves te laten vrijvallen en te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.

Op 11 juli 2016 heeft uw raad besloten om:

1. De definitieve jaarrekening 2015 vast te stellen;
2. Het rekeningresultaat van € 1.253.977 vast te stellen;
3. Gelet op de eerdere besluitvorming (waar reeds € 512.799 van het rekeningresultaat is bestemd) het resterende deel van € 741.178 uit het rekeningresultaat als volgt te bestemmen:
 - een bedrag van € 396.203 **vooralsnog** te storten in de reserve decentralisatie, zodat deze reserve gelijk is aan het oorspronkelijk beschikbare bedrag voor deze reserve;
 - een bedrag van € 344.975 te storten in een nieuwe reserve reeds bestemd in het sociaal domein en het college een plan te laten maken voor besteding in het sociaal domein, waaronder participatie/re-integratie en trajecten voor vergunninghouders.

Vervolgens komen we tot het volgende voorstel:

4. De definitieve jaarrekening 2015 inclusief accountantsverklaring vast te stellen (jaarrekening is ongewijzigd t.o.v. 11 juli jl.);
5. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen van de accountant;
6. Gelet op de eerdere besluitvorming (waar reeds het rekeningresultaat van € 1.253.977 is bestemd) een deel her te bestemmen:
 - Een bedrag van € 396.203 niet **vooralsnog** te storten in de reserve decentralisatie, maar te storten in de algemene reserve vrij besteedbaar.

Deloitte Accountants B.V.
Grote Voort 207
8041 BK Zwolle
Postbus 480
8000 AL Zwolle
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9997
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de gemeenteraad van de gemeente Dalfsen

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in het document Jaarverslag & Jaarrekening 2015 op de pagina's 111 tot en met 151, 156 en 169 tot en met 171 opgenomen jaarrekening 2015 van de gemeente Dalfsen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2015 met de toelichtingen, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SiSa-bijlage en de bijlage Investeren met gemeenten (IMG).

Verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeente.

Het college van burgemeester en wethouders is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De financiële rechtmatigheidscriteria zijn met het normenkader na de vaststelling op 15 december 2015 door het college van B&W op 25 januari 2016 ter kennisgeving aangeboden aan de gemeenteraad ter operationalisering van het normenkader voor rechtmatigheid in de beheersorganisatie van de gemeente. De gemeenteraad heeft hierover op 5 november 2015 nog een aanvullend besluit genomen.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 2, lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door de gemeenteraad bij besluit van 23 juni 2014 vastgesteld. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeente Dalfsen een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeente.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 213, lid 3 onder d Gemeentewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Zwolle, 16 september 2016

Deloitte Accountants B.V.

was getekend: drs. R. Lubbers-Hilbrands RA

Hoofdstuk 5 Bijlagen

5.1 KERNGEGEVENS

Inwoners	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
Totaal	27.689	27.774	27.915
< 20 jaar	6.856	6.900	6.859
> 64 jaar	5.297	5.200	5.448
waarvan 75 - 85 jaar	1.700	1.700	1.789

Uitkeringsgerechtigden bijstand	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
IOAW	11	7	17
IOAZ	0	3	0
WWB	197	180	204

Fysieke structuur	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
oppervlakte land in hectaren	16.510	16.510	16.510
oppervlakte binnenwater in hectaren	140	140	140
aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	11.231	11.209	11.391
km gemeentelijke wegen	513	513	513
km provinciale wegen	34	34	34

Personele gegevens	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
aantal fte's	178	179	190

Financiële structuur per inwoner	Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
algemene uitkering gemeentefonds	775	691	690

5.2 INVESTEREN MET GEMEENTEN (IMG)

	Beschikkingnummer provincie	Project afgerond / eindverantwoording Ja-nee	In de verleningsbeschiiking opgenomen subsidie voor dit project	Besteed t/m provinciale middelen jaar X (conform baten/lastenstelsel)	Besteed t/m gemeentelijke middelen jaar X (conform baten/lastenstelsel)	Cumulatief besteed t/m provinciale middelen t/m jaar X (conform baten/lastenstelsel)	Cumulatief besteed t/m gemeentelijke middelen t/m jaar X (conform baten/lastenstelsel)	Gepplande einddatum	Optionele toelichting op één van de voorgaande kolommen
Aard controle	D1	D1	R	R	R	R	R	D1	D1
Inulling cichoreifabriek	2010/0169527	Nee		0	205.486	0	222.896	31-12-2018	600.000
Waterfront	2011/0034843	Nee	1.996.000	417.478	1.054.048	1.996.000	1.100.543	31-12-2018	1.996.000
Totaal			1.996.000	417.478	1.259.534	1.996.000	1.323.439		2.596.000

5.3 NIET AFGESLOTEN INVESTERINGEN VAN VOORGAANDE JAREN

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de niet afgesloten investeringen van voorgaande jaren. Per investering wordt de voortgang beschreven na 12 maanden van dit jaar.

Investering	Begroot	restant 2014	uitgaven 2015	Restant dekking	afsluiten
Grote projecten	175.000	20.454	20.454	0	reserve
Kennissysteem KCC/CRM	100.000	37.436	37.436	0	reserve
Basiskaart topografie	110.000	61.378	43.684	17.694	reserve
Organisatieontwikkeling	310.600	45.054	43.886	1.168	reserve
Intranet-registratiesysteem	25.000	25.000	17.691	7.309	reserve
ICT vervangingen 2014	354.000	118.141	145.024	-26.883	activeren
Koppeling RIS/Decos	16.420	5.633	7.820	-2.187	activeren
Vervanging Toyota bestelauto	60.000	60.000	42.323,34	17.677	activeren
Fendt tractor Lemelerveld 2014	80.000	80.000	80.185	-185	activeren
Vervanging John Deere 6520 (2014)	87.500	87.500	87.356	144	activeren
Trilo veegzuig combinatie 2014	65.000	65.000	65.154	-154	activeren
Aansluiting N348 Lemelerveld	1.830.000	1.613.068	366.914	1.246.154	45% prov.gelden, 55% reserve
Zuidelijke aansluiting N348	810.000	769.883	397.220	372.663	50% prov.gelden, 50% reserve
Vilstersestraat - Deventerweg	605.000	595.786	34.020	561.766	50% prov.gelden, 50% reserve
Herinrichting Stationsstraat	470.000	463.351	5.000	458.351	50% prov.gelden, 50% reserve
Fietsroute Kanaaldijk	130.000	127.073	174.118	-47.045	50% prov.gelden, 50% reserve
Rechterensdijk planvorming station/bocht	60.000	21.290	72.115	-50.825	activeren
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2012	63.113	41.116	16.112	25.004	activeren
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2013	100.000	55.000	0	55.000	activeren
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2014	100.000	100.000	0	100.000	activeren
Herontwikkeling Kroonplein	1.100.000	572.467	572.467	0	voorziening
Route station - centrum Dalfsen	965.000	105.910	138.827	-32.917	50% prov.gelden, 50% reserve
Glasvezelproject Nieuwleusen	96.000	84.631	11.499	73.132	leges
Glasvezelproject Buitengebied	182.000	138.905	33.474	105.431	leges
Cazemier MOP 2014	31.786	31.786	31.786	0	activeren
Frisse scholen	900.000	445.730	25.328	420.402	reserve, rijks en prov.subsidie
Cultuurarrangement 2013 - 2016	75.000	25.273	25.273	0	reserve
Sport en bewegen 2013 - 2016	152.000	85.209	19.924	65.285	reserve
Sporthal De Schakel	3.050.000	2.982.709	27.280	2.955.429	reserve
Cichoreifabriek in Waterfront	600.000	591.221	520.808	70.413	reserve
Kulturhusplannen Hoonhorst	1.345.000	91.686	95.958	-4.272	reserve
Klimaat- en duurzaamheid 2014 - 2015	695.582	392.471	204.255	186.216	reserve
Totaal	14.744.001	9.940.161	3.363.391	6.576.770	

Grote projecten

WOC Campus Nieuwleusen voor het Kulturhusconcept Nieuwleusen (voorheen Kulturhus de Schakel) is het laatste project van de grote projecten. Hiervoor zijn middelen beschikbaar gesteld. Dit (oude) krediet wordt nu afgesloten.

Kennissysteem KCC/CRM

De resterende gelden zijn dit jaar besteed. Krediet wordt afgesloten.

Basiskaart topografie

Op 1 januari 2016 is de Wet basisregistratie grootschalige topografie (BGT) inwerking getreden. Landelijk ondervindt de opbouw en assemblage van de BGT aanmerkelijke vertraging. Het SVB-BGT (regiehouder) streeft er nu naar dat medio 2016 alle bronhouders op de Landelijke Voorziening zijn aangesloten. Ook Dalfsen ondervindt de complexiteit (in hoofdzaak afstemmingsproblematiek met andere bronhouders) van deze basisregistratie. Dalfsen zal hoogstwaarschijnlijk in het 1^e kwartaal 2016 aansluiten.

Organisatieontwikkeling

Het budget organisatieontwikkeling heeft een restant van € 1.000 en wordt, zoals reeds bij de tweede bestuursrapportage gemeld, afgesloten.

Intranet-registratiesysteem

Intranet maakt onderdeel uit van Sharepoint. Intranet als onderdeel van Sharepoint is aangeschaft en wordt in de eerste helft van 2016 geïntroduceerd. Het krediet wordt afgesloten.

ICT vervangingen 2014

In deze investering is destijds geen rekening gehouden met de verrekening van uren op de investering.

Door de toerekening van uren vindt er een overschrijding plaats op deze investering. Het krediet wordt afgesloten.

Koppeling RIS/Decos

De koppeling is gerealiseerd. Het krediet wordt afgesloten.

Vervanging Toyota bestelauto

Voertuig is aangeschaft. Er is gekozen voor een voertuig met een groter laadvermogen. Als gevolg daarvan wordt geen BPM opgelegd. Wel dient de chauffeur over een C1 rijbewijs te beschikken. Het krediet wordt afgesloten.

Fendt tractor Lemelerveld 2014

Voertuig is aangeschaft. Het krediet wordt afgesloten.

Vervanging John Deere 6520 (2014)

Voertuig is aangeschaft. Het krediet wordt afgesloten.

Trilo veegzuig combinatie 2014

Voertuig is aangeschaft. Het krediet wordt afgesloten.

Aansluiting N348 Lemelerveld

Bestemmingsplan noordelijke aansluiting is afgerond. Planvorming loopt door in samenwerking met provincie en volgens hun planning.

Zuidelijke aansluiting N348

Voor de aankoop van de ontsluitingsweg langs het bedrijventerrein zijn drie aankopen nodig. Twee ervan zijn afgerond, de laatste volgt in 2016, evenals de bestemmingsplanwijziging. Planvorming loopt door.

Vilstersestraat - Deventerweg

Planvorming loopt door, in 2016 is de aanleg.

Herinrichting Stationsstraat

Kan worden uitgevoerd als noordelijke en zuidelijke aansluiting gereed zijn. Planvorming loopt door.

Fietsroute Kanaaldijk

Grotendeels uitgevoerd, afronding in 2016.

Rechterensedijk planvorming station/bocht

Planvorming is dit najaar versneld doordat uw raad twee stappen uit het besluitvormingsproces in één keer heeft gezet, waarbij de keuze is gemaakt voor een erftoegangsweg met passeerstroken. In februari 2016 volgt de laatste keuzestap: passeerstroken aan één of aan twee zijden van de Rechterensedijk. Krediet wordt afgesloten. Dekking aanpassing Rechterensedijk uit GVVP.

Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2012 - 2014

Van de uitvoeringsprogramma's 2013 - 2015 zijn de onderdelen parkeeronderzoek, planvorming N-wegen, Actieplan verkeersveiligheid en optimalisatie Duurzaam Veilig uitgevoerd. De stand van zaken van de N348 projecten, route Station centrum Dalfsen, Rechterensedijk en van het Kroonplein staat apart in dit document vermeld. Het opstellen van het nieuwe GVVP inclusief uitvoeringsprogramma 2016 - 2020 is in 2015 opgestart. Ambitiedocument is klaar, beleidsdeel is in ontwikkeling, na raadpleging van een externe klankbordgroep. Voor het Uitvoeringsprogramma volgt ook een raadpleging van die groep, voorafgaand aan formele inspraak. Vaststelling in 2016.

Herontwikkeling Kroonplein

In juni 2015 heeft de aanbesteding plaatsgehad voor de herinrichting van het bovenvlak. Dit werk wordt momenteel uitgevoerd. Zoals genoemd bestaat het centrumplan (bovenvlak) uit 2 percelen

- Perceel 1 betreft de herinrichting van het Kroonplein, de Kerkstraat en Dorpsstraat. Dit werk voert momenteel een aannemerscombinatie uit. Dit perceel is met de plaatsing van de lichtmasten in januari 2016 volledig gerealiseerd. De reconstructie overkluizing ter hoogte van de Burgstraat tegenover zaal Reimink is eveneens afgerond.
- Perceel 2 betreft de herinrichting van de kanaalzone tussen Kroonplein en de Sukerbietenbrug, inclusief de verdere inpassing van deze brug zelf (de poeren onder de brug) in de openbare ruimte rondom het Overijssels Kanaal. Deze herinrichting bestaat uit de realisatie van een kademuur langs de zuidzijde van het kanaal en een beschoeiing aan de noordzijde. Daarnaast wordt de Brugstraat heringericht als fietsstraat en fietspad (dit valt niet onder deze subsidiebeschikking; wel onder de BDU regeling) en tussen dit fietspad en de kade wordt een promenade ingericht. Planning voor uitvoering van perceel 2 is: aanbesteding januari 2016; uitvoering voorjaar 2016, gereed juli 2016.

Route station - centrum Dalfsen

Rotonde is aangelegd inclusief fietsvoorzieningen. Verlichting en kabels en leidingen zijn ook klaar. Eindafrekening inclusief BDU-subsidie provincie volgt in 2016.

Glasvezelproject Nieuwleusen

In november hebt u een principe besluit genomen om onder voorwaarden bereid te zijn Nieuwleusen Synergie een garantstelling te verlenen voor de realisatie van een breedbandnetwerk in de kern en het buitengebied van Nieuwleusen. Nieuwleusen Synergie werkt in samenwerking met de gemeente aan de exacte invulling van de randvoorwaarden om tot garantstelling te kunnen overgaan. Om een garantstelling te mogen verstrekken moet o.a. worden voldaan aan het Europese Staatsteunkader. De voorbereidingen voor een marktverkenningprocedure om te kijken of er marktpartijen geïnteresseerd zijn om binnen 3 jaar een breedbandnetwerk te realiseren zijn gestart. Indien er geen marktpartij bereid is om een netwerk te realiseren (wit gebied) kan garantstelling binnen het staatsteunkader worden verstrekt.

Glasvezelproject Buitengebied

Stichting Breedband internet buitengebied Dalfsen heeft in september 2015 samen met Vechtdal Breed (Ommen) overeenstemming bereikt met CIF (Rabobank Bouwfonds Communication Infrastructure Fund) over de realisatie van breedband in het buitengebied. Hierbij wordt CIF eigenaar van het netwerk. De stichting krijgt een rol in de vraagbundelingsprocedure. Wij het initiatief genomen om te onderzoeken of het mogelijk was om vanuit collectiviteit vanuit negen gemeenten (Ommen, Deventer, Wijhe-Olst, Raalte, Hengelo, Haaksbergen, Enschede, Losser en Dalfsen) te komen tot een gezamenlijk convenant met CIF over een totaalpakket van randvoorwaarden. De onderhandeling met CIF over het collectief convenant zijn afgerond. In het convenant zijn afspraken gemaakt over randvoorwaarden voor de realisatie van het breedbandnetwerk. De gemeente-specifieke voorwaarden worden nader uitgewerkt.

Cazemier MOP 2014

Afrekening heeft plaatsgevonden. Het krediet wordt afgesloten.

Frisse scholen

De kosten van OBS Heidepark van ruim € 15.000 zijn ten laste van de reserve gebracht. Hiermee is het project afgerond en wordt afgesloten.

Cultuurarrangement 2013 - 2016

Zoals gemeld in de voortgangsrapportage vindt verdere voortgang uitvoering cultuurarrangement plaats. Dekking vindt plaats via provinciale gelden.

Sport en bewegen 2013 - 2016

Door het structureel opnemen van de combinatiefuncties in de gemeentebegroting vanaf 2015 komt een bedrag van € 65.000 (€ 58.000 uit krediet voorgaande jaren en € 7.000 uit krediet 2015) te vervallen. Het restantbedrag van € 8.000 wordt meegenomen naar 2016.

Kulturhusconcept Nieuwleusen

In 2015 is een onderzoek uitgevoerd (fase 1, WOC Campus Nieuwleusen) naar ontwikkelingen van het Kulturhusconcept Nieuwleusen. De eerste stappen richten zich op de verbouw van het voormalige Rabokantoor tot Kulturhus en de nieuwbouw van de sporthal De Schakel. In oktober heeft uw raad hiervoor (aanvullend) krediet beschikbaar gesteld. In 2016 wordt fase 2 (programma van eisen en ontwerp) uitgevoerd. De uitkomsten worden eind 2016 voor een go-/nogo-besluit aan uw raad voorgelegd. Ook staat 2016 in het teken van het haalbaarheidsonderzoek onderwijs voor de beantwoording van de vraag of, en zo ja in welke mate, het voortgezet onderwijs en het basisonderwijs deel gaan uitmaken van de realisering van het Kulturhusconcept Nieuwleusen.

Cichoreifabriek in Waterfront

Het ontwerp van de Cichoreifabriek is gereed. De omgevingsvergunning is afgegeven. De sloop van het pand (inclusief de voorgevel) is gerealiseerd. De bouw is gestart vanaf 2 januari 2016. De verwachting is dat het gebouw in oktober 2016 wordt opgeleverd gereed voor gebruik. De openbare omgeving rond het gebouw (inclusief Koninginnenplein) is medio 2016 gereed voor gebruik.

Kulturhusplannen Hoonhorst

Na de opening van de Potstal als onderdeel van het Kulturhusconcept in Hoonhorst op 4 juli 2014, heeft inmiddels ook de financiële afrekening plaatsgevonden. Het krediet kan worden afgesloten.

Klimaat- en duurzaamheid 2014 - 2015

Het investeringsbudget voor Klimaat en Duurzaamheid 2014-2015 is afgesloten. De claims/restanten vanuit het Meerjarenprogramma Duurzaamheid 2014-2015 zijn teruggevloeid naar de reserve Milieu, met uitzondering van claims voor het installeren van een hout-cv bij de beide zwembaden (€ 30.000) en de energetische renovatie van de Cichoreifabriek en de Witte Villa € 120.000). Deze gelden worden in 2016 en 2017 uitgegeven.

5.4 VOORTGANG INVESTERINGEN 2015

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de investeringen voor 2015. Dit betreft investeringen:

- uit het investeringsplan 2015 - 2018 (jaarschijf 2015)
- nieuwe investeringen vanuit de voorjaarsnota 2015
- nieuw beschikbaar gestelde kredieten voor 2015
- in voorgaande jaren beschikbaar gestelde kredieten voor 2015

Per investering wordt de voortgang beschreven na de twaalf maanden van dit jaar.

Investering	Begroot 2015	Stand dec	Restant	dekking	afsluiten
Planvorming N35 Zwolle-Wijthmen-Raalte	10.000	10.000	0	reserve	ja
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2015	100.000	0	100.000	activeren	nee
Projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	130.000	34.382	95.618	reserve	nee
Woonvisie 2016 - 2020	30.000	14.351	15.649	reserve	nee
Apparatuur serverruimte	15.000	16.242	-1.242	activeren	ja
ICT vervanging servers, thin-clients, netwerkcomponenten	100.000	17.005	82.995	activeren	nee
ICT vervanging Microsoft Office	70.000	0	70.000	vervallen	ja
ICT vervanging MID-Office	140.000	97.955	42045	activeren	nee
Zonwering gemeentehuis	35.000	35.000	0	activeren	ja
Schaftwagen wijkteam Nieuwleusen	12.500	12.669	-169	activeren	ja
Klepelmaaier buitengebied	14.000	15.353	-1.353	activeren	ja
Grasmachine V5 Ransommes	90.000	93.878	-3.878	activeren	ja
Grasmachine Toro 300D	70.000	72.013	-2.013	activeren	ja
Herinrichten/opwaarderen woonomgeving	261.000	200.152	60.848	reserve	nee
Renovatie openbare verlichting	163.000	164.502	-1.502	reserve	nee
Groenstructuurplan	105.600	68.003	37.597	reserve	nee
Maatregelen uitvoering GRP	729.000	242.825	486.175	voorziening	nee
Actualisatie gedragscode flora en fauna	10.000	9.738	262	reserve	ja
Planontwikkeling oostelijke vechtkade	10.000	0	10.000	vervallen	ja
Dorpsplein Oudleusen voorbereidingskosten	25.000	988	24.012	reserve	nee
GBI beheerpakket Openbare Ruimte	60.000	7.947	52.053	activeren	nee
2 voertuigen WSW	100.000	1.000	99.000	activeren	nee
Herontwikkeling Kroonplein 2015	1.000.000	173.849	826.151	reserve	nee
Overkluizing Lemelerveld	162.000	162.000	0	reserve	nee
Cultuurarrangement 2015	45.000	6.051	38.949	reserve	nee
Sport en bewegen 2015	15.000	7.000	8.000	reserve	nee
Cichoreifabriek in Waterfront	850.000	0	850.000	reserve	nee
Klimaat- en duurzaamheid 2015	656.750	0	656.750	reserve	ja
Sporthal De Schakel (incl. onderzoek/projectorganisatie)	2.670.000	27.280	2.642.720	reserve	nee
Kulturhusplannen Nieuwleusen	1.300.000	0	1.300.000	reserve	nee
Archeologisch onderzoek Oosterdalfsen	70.000	43.296	26.704	reserve	nee
Totaal	9.048.850	1.533.479	7.515.371		

Planvorming N35 Zwolle-Wijthmen en N35 Wijthmen-Nijverdal

Tracébesluit voor Zwolle-Wijthmen is in 2015 vastgesteld, beroepsprocedure bij Raad van State loopt nog. Uitvoering is voorzien in 2017-2018. Planvorming Wijthmen-Nijverdal loopt op schema Rijkswaterstaat. Eind 2015 heeft RWS, na Kamervragen, weer personele bezetting voor dit project kunnen organiseren. Vergadercyclus ambtelijk en bestuurlijk lag stil en kan nu weer opgepakt worden.

Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2015

De projecten uit het Uitvoeringsprogramma GVVP hebben een langere looptijd dan één jaar. Betalingen vinden bij afronding van een (meerjarig) project plaats en/of tussentijds. In 2015 is de actualisatie van het GVVP opgestart en is de rotonde station-centrum aangelegd. De eindafrekening en subsidieverrekening (BDU provincie) volgt na vaststelling van de jaarrekening 2015 en verzending van de SiSa 2015. De financiering van de maatregelen voor de Rechterensedijk put ook nog uit het lopende GVVP (uitvoering 2016). Het resterende investeringsbedrag is voor deze projecten bedoeld. Zie ook onder 'Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren'.

Projecten gebiedsgerichte ontwikkeling

In 2015 is het vervolg van Ruimte voor de Vecht en LEADER voorbereid. Vanwege de mogelijkheid van cofinanciering is het budget van 2015 niet ingezet voor gebiedsprojecten maar gereserveerd voor de uitvoering van verschillende deelprojecten in 2016 en 2017. De provincie verdubbelt in het kader van Ruimte voor de Vecht namelijk de beschikbare middelen. Deze voorbereiding heeft ertoe geleid dat zowel LEADER als Ruimte voor de Vecht in het eerste kwartaal van 2016 weer van start kunnen gaan. De provincie Overijssel heeft met het vervolg van beide projecten namelijk ingestemd.

In 2015 is het wandelpad over de stuw bij Vilsteren verbreed. De kosten hiervoor lagen wat lager dan op voorhand begroot.

Woonvisie 2016 - 2020

Vooruitlopend op het opstellen van de nieuwe woonvisie hebben in april 2015 gesprekken plaatsgevonden met stakeholders, gemeenteraad en stuurgroep (woningcorporaties en gemeente). Vervolgens vond in juni onderzoek plaats naar de woonwensen van de inwoners. In oktober stelde uw raad de 'Kaderstellende notitie Woonvisie gemeente Dalfsen 2016 - 2020' vast, waarna met het opstellen van de nieuwe woonvisie werd gestart. Inmiddels is de woonvisie in concept gereed. Nadat deze voor reactie ter inzage is gelegd en de inspraakreacties zijn verwerkt, zal de woonvisie in mei 2016 ter vaststelling aan uw raad worden aangeboden.

Apparatuur serverruimte

Vanwege de exponentiële toename van het aantal (virtuele) servers en de benodigde data-capaciteit, onder andere vanwege de toename van de grote van de mailboxen, is dit krediet gebruikt voor de noodzakelijke uitbreiding van het SAN: Storage Area Network. Het SAN maakt onderdeel uit van de apparatuur in de serverruimte, hierop worden alle gegevens (data) en servers opgeslagen. De overige netwerkcomponenten die in de loop van 2016 zullen worden aangeschaft, zullen uit het krediet "servers, thin-clients en netwerkcomponenten" worden gedekt.

ICT vervanging: servers, thin-clients en netwerkcomponenten

In de afgelopen periode zijn de "oude" computers vervangen door nieuwe thin-clients. Samen met de gemeenten Staphorst en Zwartewaterland wordt gebruikt gemaakt van een server voor de burgerzakenapplicatie, de belastingapplicatie en de financiële applicatie. De aanbesteding van deze server en de gunning zullen in 2016 plaatsvinden. De (decentrale) netwerkcomponenten zullen ook pas in 2016 worden vervangen, vanwege een onderzoek bij het SSC.

ICT vervanging MID-Office

Het document management systeem (Join) is vernieuwd en eind 2015 ingericht op basis van zaaktypen.nl. Doordat Join nu zo is ingericht is het systeem helemaal up-to-date en toekomstvast. Het grote voordeel van zaaktypen.nl is dat de inrichting uniform is en geen maatwerk voor een individuele gemeente, daarmee wordt het beheer en de onderhoudbaarheid beter gegarandeerd. In 2015 is de koppeling met de gegevensmakelaar eveneens vernieuwd.

Een deel van dit krediet is gebruikt voor de vernieuwing en uitbreiding van TopDesk. TopDesk is ons facilitaire- en helpdesk pakket. Deze software wordt gebruikt door automatisering, de servicedesk en met de ingebruikname van de HR-module ook door personeelszaken. Deze werkzaamheden zijn afgerond.

Ten slotte is dit krediet gebruikt voor de installatie en inrichting van SharePoint. SharePoint gaat ingezet worden als "samenwerkingssoftware" en moet het nieuwe Intranet van de gemeente worden. De installatie van SharePoint is gereed, met de inrichting en de vulling ervan is begonnen.

Het restant van dit krediet zal in de eerste helft van 2016 gebruikt worden voor nieuwe koppelingen en voor de inrichting van SharePoint.

Zonwering gemeentehuis

Zonwering is aangebracht. Het krediet wordt afgesloten.

Schaftwagen wijkteam Nieuwleusen

Levering heeft plaatsgevonden. Het krediet wordt afgesloten.

Klepelmajaier buitengebied

Levering heeft plaatsgevonden. Het krediet wordt afgesloten.

Grasmachine V5 Ransommes

Levering heeft plaatsgevonden. Het krediet wordt afgesloten.

Grasmachine Toro 300D

Levering heeft plaatsgevonden. Het krediet wordt afgesloten.

Herinrichten/opwaarderen woonomgeving

De omvormingsprojecten uit het speelplaatsenbeleidsplan en nieuwe materialen bij onderhoud- en/of herinrichtingsprojecten vallen onder deze investering.

In 2015 zijn een aantal participatietrajecten opgezet voor het herinrichten van speelplekken. Deze trajecten duurden langer dan van te voren gepland en zijn in sommige gevallen nog niet afgerond. Het was niet mogelijk om de toestellen in 2015 te bestellen en te plaatsen. In 2016 worden de nog lopende participatietrajecten afgerond, worden de toestellen en val ondergronden besteld en geplaatst. Hierbij gaat het om ongeveer € 20.000.

Zoals in de tweede bestuursrapportage is aangegeven kon een project niet meer in 2015 worden uitgevoerd. Het project is aanbesteed en wordt in het begin van 2016 uitgevoerd en gefactureerd. Hierbij gaat het om € 40.000.

Renovatie openbare verlichting

De werkzaamheden zijn eind 2015 uitgevoerd in combinatie met andere projecten. In combinatie met de nieuwe verlichting op de rotonde en rijwielpad van dorp Dalfsen naar het station is nieuwe verlichting aangebracht op de Vechtbrug, langs de Vechtdijk en in het Waterfront. Tevens is een deel van de verlichting op de bedrijfsterreinen te Dalfsen en Lemelerveld vervangen en gerenoveerd.

Groenstructuurplan

Herinrichtingsprojecten uit het groenstructuurplan (GSP) worden vooral in het najaar, de winter en in het vroege voorjaar uitgevoerd. Een aantal projecten die in het najaar van 2015 op de planning stonden, hebben een doorloop naar begin 2016. Facturering/boekings vindt plaats in het 1e kwartaal van 2016.

Maatregelen uitvoering GRP

Het beschikbare krediet volgt uit het in 2011 vastgestelde gemeentelijke rioleringsplan (GRP). De hoogte van het krediet volgt uit de in dit plan opgenomen ambities en maatregelen. Voor de renovatie, vervanging en verbeteringsmaatregelen wordt ook dit jaar minder uitgegeven. Uit inspectie blijkt dat de kwaliteit beter is dan in theorie werd verwacht. Doordat er minder uitgaven zijn, wordt er ook minder uit de voorziening riolering onttrokken. In 2016 wordt het GRP geactualiseerd.

Actualisatie gedragscode flora en fauna

De gedragscode flora en fauna van de gemeenten Dalfsen, Zwartewaterland en Staphorst en Steenwijkerland is geactualiseerd en de gelden zijn besteed. Het krediet wordt afgesloten.

Planontwikkeling oostelijke Vechtkade

De waterschappen en het ministerie van Infrastructuur en Milieu (Rijkswaterstaat) voeren in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (hierna HWBP) maatregelen uit om de primaire waterkeringen aan de veiligheidsnorm te laten voldoen. In 2009 is de oostelijke Vechtkade in Dalfsen getoetst en is daarmee onderdeel van het HWBP. In 2017 zijn de nieuwe landelijke toetsnormen bekend en vanuit dat kader wordt er getoetst welke maatregel geprioriteerd wordt op basis van veiligheidsrisico's. Dit betekent voor de oostelijke Vechtkade dat de eventuele maatregel op zijn vroegst in de periode 2021-2024 kan plaatsvinden. De uitgaven op dit investeringsbudget vinden daarom niet in 2015 plaats maar op een later moment. Daarom kan deze investering komen te vervallen.

Dorpsplein Oudleusen voorbereidingskosten

Voor het realiseren van de Dorpsplein Oudleusen hebben we voor 2015 €25.000 voorbereidingskosten voorgesteld. De voorbereiding hiervan, zoals vooronderzoeken, grondonderzoeken, gesprekken met grondeigenaar, zijn eind 2015 afgerond. De voorbereiding, civiel technisch uitwerken (opstellen van een programma van eisen en het vervaardigen van werktekeningen) en aanbesteden lopen nog door tot begin 2016. De uitvoering hiervan staat gepland voor het 2e kwartaal 2016.

Gemeentelijke Basis Informatie (GBI), beheerpakket Openbare Ruimte

Het software beheerpakket Openbare Ruimte (GBI) wordt door de leverancier niet meer ondersteund. Het beheerpakket moet worden vernieuwd. Na inventarisatie bij geschikte leveranciers is één pakket geselecteerd. Door alle beheerdisciplines vindt één laatste toetsing plaats. Daarna wordt het pakket aangeschaft. Dit pakket heeft de mogelijkheid om gefaseerd per beheerdiscipline aan te schaffen en te implementeren. Hierdoor hoeft het krediet niet in één keer gebruikt te worden. Om reguliere werkzaamheden doorgang te laten vinden wordt de implementatie verspreid over 2015 en 2016 uitgevoerd. Door de lagere aanschafkosten en uitgebreide mogelijkheden die het pakket biedt, is de verwachting dat niet het volledige krediet nodig is.

Twee voertuigen WSW

De voorbereiding is op hold gezet. Nader onderzoek, dat in het eerste kwartaal van 2016 wordt uitgevoerd moet uitwijzen of lease van de voertuigen gunstiger uitvalt dan aankoop. Zodra duidelijk is welke vorm het meest voordelig is wordt de procedure voor aankoop doorgezet of overgegaan tot lease van voertuigen. Het huidige leasecontract is tijdelijk verlengd.

Herontwikkeling kroonplein 2015

Graag verwijzen wij u naar de toelichting onder het hoofdstuk "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren"

Overkluizing Lemelerveld

De reconstructie overkluizing ter hoogte van de Burgstraat tegenover zaal Reimink is afgerond.

Cultuurarrangement 2015

Graag verwijzen wij u naar de toelichting onder het hoofdstuk "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren"

Sport en bewegen 2015

Graag verwijzen wij u naar de toelichting onder het hoofdstuk "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren"

Cichoreifabriek in Waterfront

Graag verwijzen wij u naar de toelichting onder het hoofdstuk "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren"

Klimaat- en duurzaamheid 2015

Graag verwijzen wij u naar de toelichting onder het hoofdstuk "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren"

Kulturhus de Schakel

Graag verwijzen wij u naar de toelichting onder het hoofdstuk "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren"

Kulturhusplannen Nieuwleusen

Graag verwijzen wij u naar de toelichting onder het hoofdstuk "Niet afgesloten investeringen voorgaande jaren"

Archeologisch onderzoek Oosterdalfsen

Het betreft hier incidenteel budget wat specifiek door de raad beschikbaar is gesteld. (besluit juni 2015) voor de meerkosten en uitwerking van de opgravingen. Dit is in 2015 niet afgerond.

5.5 ONTWIKKELING VAN DE BEGROTING 2015

	<i>bedragen x € 1.000</i>				
	Baten	Lasten	Lasten reserve	Baten reserve	Eindtotaal
Programma 1: Bestuur					
Primaire begroting 2015	-61.343	39.620	2.045	-1.976	-21.653
2015001 Aankoop kantoorpand Rabobank	-105	105	0	0	0
2015004 septembercirculaire	65	-65	0	0	0
2015010 Voorjaarsnota 2015	797	-702	-320	0	-225
2015011 1e berap 2015	65	-69	0	-11	-15
2015012 jaarekening 2014	0	137	0	-137	0
2015013 nota R&V	0	300	-240	-60	0
2015016 2e berap 2015	85	-32	0	-60	-7
2015017 sept.circ. 2015	-228	228	0	0	0
2015020 Archeologisch onderzoek Oosterda	0	-30	0	0	-30
2015021 Overkluizing Lemelerveld	0	-78	0	0	-78
2015105 div adm wijzigingen	-93	124	0	0	31
2015114 div adm wijzigingen	-79	79	0	0	0
2015115 div adm wijzigingen	-165	165	0	0	0
2015119 div adm wijzigingen	30	-30	0	0	0
2015120 div adm wijzigingen	35	-35	0	0	0
2015121 div adm wijzigingen	-9	9	0	0	0
2015125 div adm wijz tbv personeel ed	-51	51	0	0	0
2015129 adm wijz budgetten openbare ruim	-131	131	0	0	0
2015132 div adm wijz tbv personeel ed	-9	9	0	0	0
Totaal Programma 1 na wijziging	-61.134	39.916	1.486	-2.245	-21.977
Programma 2: Openbare Orde/veiligheid					
Primaire begroting 2015	-44	2.340	0	0	2.295
2015010 Voorjaarsnota 2015	0	15	0	0	15
2015011 1e berap 2015	-10	0	0	0	-10
2015016 2e berap 2015	0	-10	0	0	-10
Totaal Programma 2 na wijziging	-54	2.345	0	0	2.290
Programma 3: Beheer Openbare Ruimte					
Primaire begroting 2015	-92	5.150	0	-407	4.651
2015010 Voorjaarsnota 2015	0	43	0	-25	18
2015011 1e berap 2015	0	15	0	0	15
2015012 jaarekening 2014	0	164	0	-214	-50
2015016 2e berap 2015	-105	-53	47	-13	-124
2015116 WSW buitendienst O&B	0	32	0	0	32
Totaal Programma 3 na wijziging	-197	5.350	47	-658	4.542
Programma 4: Economische Zaken					
Primaire begroting 2015	-682	729	0	0	47
2015009 herontwikkeling centrum L'veld	0	600	0	-600	0
2015010 Voorjaarsnota 2015	-7	7	0	0	0
2015012 jaarekening 2014	0	50	0	0	50
2015014 grondexploitatie	-23	23	0	0	0
2015021 Overkluizing Lemelerveld	0	240	0	0	240
Totaal Programma 4 na wijziging	-712	1.649	0	-600	337

	<i>bedragen x € 1.000</i>				
	Baten	Lasten	Lasten reserve	Baten reserve	Eindtotaal
Programma 5: Onderwijs en vrije tijd					
Primaire begroting 2015	-486	5.913	46	-250	5.223
2015001 Aankoop kantoorpand Rabobank	0	140	0	-140	0
2015010 Voorjaarsnota 2015	0	-59	0	0	-59
2015011 1e berap 2015	0	22	0	-22	0
2015012 jaarrekening 2014	0	162	0	-162	0
2015016 2e berap 2015	-7	-15	0	-63	-85
2015019 Kulturhusconcept Nieuwleusen	0	3.970	0	-3.970	0
2015117 huur trefkoele en leerplicht	139	-29	0	0	111
Totaal Programma 5 na wijziging	-354	10.105	46	-4.608	5.189
Programma 6: Inkomensondersteuning					
Primaire begroting 2015	-2.017	3.215	0	0	1.198
2015010 Voorjaarsnota 2015	-955	955	0	0	0
2015012 jaarrekening 2014	0	10	0	-10	0
2015016 2e berap 2015	66	15	0	0	81
Totaal Programma 6 na wijziging	-2.906	4.195	0	-10	1.279
Programma 7: Sociaal domein					
Primaire begroting 2015	-13.263	19.659	0	-147	6.249
2015002 Omzetting tijd arb contr WSW	0	113	0	-113	0
2015004 septembercirculaire	-12	12	0	0	0
2015010 Voorjaarsnota 2015	367	-116	0	0	251
2015017 sept. circ. 2015	17	-17	0	0	0
2015105 div adm wijzigingen	0	-34	0	0	-34
2015117 huur trefkoele en leerplicht	0	-111	0	0	-111
Totaal Programma 7 na wijziging	-12.892	19.506	0	-260	6.355
Programma 8: Volksgezondheid/Milieu					
Primaire begroting 2015	-3.806	5.062	815	-1.507	565
2015005 subs duurzame nieuwbouw RB 201	0	70	0	-70	0
2015010 Voorjaarsnota 2015	0	-10	10	0	0
2015013 nota R&V	0	100	0	-100	0
2015016 2e berap 2015	-127	204	0	-77	0
2015105 div adm wijzigingen	0	3	0	0	3
2015116 WSW buitendienst O&B	0	-29	0	0	-29
2015118 reserve tov exploitatie begroting	-846	825	-825	846	0
Totaal Programma 8 na wijziging	-4.779	6.225	0	-907	539
Programma 9: RO en Volkshuisvesting					
Primaire begroting 2015	-3.715	5.219	147	-226	1.425
2015010 Voorjaarsnota 2015	-7	7	0	0	0
2015011 1e berap 2015	0	10	0	0	10
2015012 jaarrekening 2014	0	183	0	-183	0
2015014 grondexploitatie	-431	431	0	0	0
2015016 2e berap 2015	95	-40	90	0	145
2015020 Archeologisch onderzoek Oosterda	0	70	0	-40	30
2015021 Overkluizing Lemelerveld	0	0	0	-162	-162
2015116 WSW buitendienst O&B	0	-3	0	0	-3
Totaal Programma 9 na wijziging	-4.058	5.877	237	-611	1.445

5.6 ALGEMENE UITKERING

Circulaire: Jaar:	Meicirculaire 2014 2015	Decembercirc. 2015 laatste spec. 2015	Afwijking 2015
Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven	Begroot	Werkelijk	Afwijking
Maatstaf	2015	2015	2015
1c Waarde niet-woningen eigenaren amendement De Pater)	-725.390	-732.749	-7.359
1a Waarde woningen eigenaren	-506.921	-510.734	-3.812
	-2.453.032	-2.470.668	-17.636
Subtotaal	-3.685.343	-3.714.150	-28.808
Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is	Begroot	Werkelijk	Afwijking
Maatstaf	2015	2015	2015
1e OZB waarde niet-woningen	174.563	173.565	-998
10a WWB schaalnadeel	38.098	41.409	3.312
10b WWB schaalvoordeel	339.650	379.660	40.010
8 Bijstandsontvangers (t/m 2015)	305.062	346.198	41.136
3a Eén-ouder-huishoudens	68.890	98.109	29.220
3b Huishoudens	999.603	1.020.587	20.984
2 Inwoners	3.944.741	3.927.920	-16.821
4 Inwoners: jongeren < 20 jaar	1.348.260	1.663.128	314.868
5 Inwoners: ouderen > 64 jaar	416.772	432.789	16.017
5a Inwoners: ouderen > 74 en < 85 jaar	45.883	45.883	0
7 Lage inkomens	237.793	265.953	28.160
7a Lage inkomens (drempel)	530.560	529.739	-821
12 Minderheden	48.474	46.458	-2.016
11 Uitkeringsontvangers (t/m 2015)	142.912	134.293	-8.619
13 Klantenpotentieel lokaal	997.920	1.007.424	9.504
14 Klantenpotentieel regionaal	171.720	169.501	-2.219
15e Leerlingen VO	58.000	54.520	-3.480
38 Bedrijfsvestigingen	167.266	204.901	37.635
31a ISV (a) stadsvernieuwing	6.655	6.655	0
31b ISV (b) herstructurering	1.531	1.531	0
36 Meerkernigheid	81.113	73.002	-8.111
37 Meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	148.331	133.498	-14.833
36a Kernen met 500 of meer adressen	82.025	82.025	0
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	22.745	25.576	2.831
35a Oeverlengte * bodemfactor * dichtheidsfactor	18.840	21.110	2.270
32 Omgevingsadressendichtheid	414.243	434.077	19.835
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor	258.465	264.546	6.082
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor	446.617	486.659	40.042
21 Oppervlakte bebouwing	182.984	193.440	10.456
19 Oppervlakte binnenwater	5.466	5.544	78
16 Oppervlakte land	633.032	632.993	-38
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	431.102	431.076	-26
24 Woonruimten	639.117	640.780	1.664
25 Woonruimten * bodemfactor woonkernen	591.860	593.401	1.541
39 Vast bedrag	280.128	280.128	0
Subtotaal	14.280.417	14.848.078	567.661
Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)	Begroot	Werkelijk	Afwijking
Jaren	2015	2015	2015
Uitkeringsfactor	1,431	1,396	n.v.t.
Subtotaal (B x C (=uf))	20.435.277	20.727.917	292.640

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is	Begroot	Werkelijk	Afwijking
Maatstaf	2015	2015	2015
61 Suppletierегeling OZB	-127.713	-127.713	0
fase	-53.654	-39.006	14.648
Subtotaal	-181.367	-166.719	14.648
Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is			
Maatstaf	Begroot	Werkelijk	Afwijking
	2015	2015	2015
119 Centra voor jeugd en gezin (DU)	574.502	-	-574.502
71 Impuls Brede scholen combinatiefuncties (DU)	52.680	52.680	-
113 Peuterspeelzaalwerk (DU)	81.880	81.880	-
vergunningverlening, toezicht en handhaving (IU)	42.454	42.454	-
62 Wet maatschappelijke ondersteuning (IU)	1.872.308	1.835.195	-37.113
185 Huishoudelijke hulp toelage (DU)		190.743	190.743
Subtotaal	2.623.824	2.202.952	-420.872
Totaal uitkering Gemeentefonds 4921000	19.192.391	19.049.999	-142.391
Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein			
Maatstaf	Begroot	Werkelijk	Afwijking
	2015	2015	2015
172 decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	3.155.068	3.053.969	-101.099
173 decentralisatie jeugdzorg (IU)	5.893.038	5.596.765	-296.273
174 decentralisatie Participatiewet (IU)	3.599.411	3.625.183	25.772
Totaal uitkering Sociaal Domein 4923000	12.647.517	12.275.917	-371.600
Totaal uitkering Gemeentefonds 4921000	19.192.391	19.049.999	-142.391
Totaal uitkering Sociaal Domein 4923000	12.647.517	12.275.917	-371.600
Totaal Gemeentefonds	31.839.907	31.325.916	-513.991

De afwijkingen zijn via de planning- & controlcyclus rapportages en de septembercirculaire 2015 aan u voorgelegd en vastgesteld. Ten opzichte van de septembercirculaire is het totaal bedrag met € 81.000 positief gewijzigd.

5.7 SPECIFIEKE UITKERINGEN (SISA)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF								
INDICATOREN								
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast WVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>		
			<i>Indicatornummer: D9/01</i>	<i>Indicatornummer: D9/02</i>	<i>Indicatornummer: D9/03</i>	<i>Indicatornummer: D9/04</i>		
			€ 86.244	€ 0	€ 0	€ 0		
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoordde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoordde overige bestedingen	
			<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	
			<i>Indicatornummer: E27B/01</i>	<i>Indicatornummer: E27B/02</i>	<i>Indicatornummer: E27B/03</i>	<i>Indicatornummer: E27B/04</i>	<i>Indicatornummer: E27B/05</i>	
			1	2012/0024902	€ 9.235	€ 11.288		
			2	2012/0275438	€ 66.914	€ 66.914		
			3	2014/0023753	€ 14.599	€ 14.654		
			4	2014/0027084	€ 48.537	€ 115.581		
			5	2014/0027262	€ 0	€ 0		
			6	2014/0028577	€ 193.611	€ 193.610		
			7	2014/0327023	€ 0	€ 0		
8	2014/0334336	€ 35.473	€ 11.824					

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF

INDICATOREN

			Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/10</i>
			1 2012/0024902	€ 75.722	€ 92.550		Nee
			2 2012/0275438	€ 483.795	€ 484.122		Ja
			3 2014/0023753	€ 16.706	€ 16.761		Nee
			4 2014/0027084	€ 50.000	€ 117.045		Nee
			5 2014/0027262	€ 825	€ 825		Nee
			6 2014/0028577	€ 208.169	€ 209.169		Nee
			7 2014/0327023	€ 0	€ 0		Nee
			8 2014/0334336	€ 35.473	€ 11.824		Ja
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1) na controle door de gemeente.	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A/01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: G1A/02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: G1A/03</i>		
			1 60148 Dalfsen	139,16	7,10		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF

INDICATOREN

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2015	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
		Alle gemeenten verantwoordden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/06</i>
			€ 2.581.537	€ 81.501	€ 175.232	€ 1.410	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2/11</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2/12</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.941	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2015	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverzekking (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverzekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/05</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/06</i>
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	€ 0	€ 221.692	€ 7.917	€ 86.162	€ 12.805	€ 0
		Alle gemeenten verantwoordden hier het	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/07</i>	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3/08</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3/09</i>			
			€ 0	€ 0	Ja			

